CHARLES DICKENS
HESBA STRETTON
GEORGE AUGUSTUS SALA
ADELAIDE ANNE PROCTER
WILKIE COLLINS
ELIZABETH GASKELL

PERİLİ EV

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:
DİDAR ZEYNEP BATUMLU, BÜLENT O. DOĞAN,
ROZA HAKMEN, SAVAŞ KILIÇ, ZARİFE BİLİZ,
ELİF ERSAVCI, DENİZ KESKİN, YUNUS ÇETİN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 6022

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CHARLES DICKENS
PERİLİ EV

ÖZGÜN ADI
THE HAUNTED HOUSE

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİRENLER
DİDAR ZEYNEP BATUMLU, BÜLENT O. DOĞAN, ROZA HAKMEN, SAVAŞ KILIÇ, ZARİFE BİLİZ, ELİF ERSAVCI, DENİZ KESKİN, YUNUS ÇETİN

BU KİTABIN SATIŞINDAN ELDE EDİLEN TELİF ÜCRETİ ÇEVİRMENLERİ TARAFINDAN ÇEVİRMENLER MESLEK BİRLİĞİ'NE BAĞIŞLANMIŞTIR.

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2023
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
DENİZ RESUL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
BURÇİN AKGÖNÜL EYOL

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM OCAK 2024, İSTANBUL

ISBN 978-625-429-690-1 (CİLTLİ)
ISBN 978-625-429-691-8 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
UMUT KAĞITÇILIK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
KERESTECİLER SİTESİ FATİH CADDESİ YÜKSEK SOKAK NO: 11/1 MERTER GÜNGÖREN İSTANBUL
Tel. (0212) 637 04 11 Faks: (0212) 637 37 03
Sertifika No: 45162

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
e-posta: info@iskultur.com.tr
www.iskultur.com.tr

CHARLES DICKENS
HESBA STRETTON
GEORGE AUGUSTUS SALA
ADELAIDE ANNE PROCTER
WILKIE COLLINS
ELIZABETH GASKELL

PERİLİ EV

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:
DİDAR ZEYNEP BATUMLU, BÜLENT O. DOĞAN,
ROZA HAKMEN, SAVAŞ KILIÇ, ZARİFE BİLİZ, ELİF ERSAVCI,
DENİZ KESKİN, YUNUS ÇETİN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

EVDEKİ ÖLÜMLÜLER

Charles Dickens
Çeviren: Didar Zeynep Batumlu

Bu Noel eserine konu olan evle ilk tanışıklığım genel anlamda kabul gören hayalet koşullarında ve geleneksel bir hayalet ortamında gerçekleşmedi. Evi gündüz gözüyle, üzerine güneş vururken gördüm. Yarattığı etkiyi şiddetlendirecek türden bir rüzgâr, yağmur, şimşek, gök gürültüsü, fırtına ya da korkunç ve olağandışı bir durum yoktu. Dahası, oraya doğrudan tren istasyonundan gelmiştim; ev, istasyona yaklaşık bir buçuk kilometre mesafedeydi ve evin dışında durup geldiğim yola baktığımda, vadinin kenarındaki bent boyunca tıkır tıkır akıp giden yük trenini görebiliyordum. Her şeyin tamamıyla sıradan olduğunu söyleyemeyeceğim zira bir şeyin, tamamıyla sıradan insanlar hariç kimseye tamamıyla sıradan gelebileceğini düşünmem – bu düşüncenin arkasındaki şey kibrim tabii fakat şunu da kendim söyleyeyim, güzel bir sonbahar sabahında, herkes o evi benim gördüğüm gibi görebilir.

Eve rastlayışım şu şekilde gerçekleşti.

Kuzeyden Londra'ya doğru seyahat ederken, eve bakma niyetiyle yolda mola vermeye karar vermiştim. Sağlık durumum geçici bir süre taşrada ikamet etmemi gerektiriyordu; bu durumu bilen ve şans eseri arabayla evin önünden geçen bir arkadaşım, mektubunda o evin benim için uygun olabileceğini yazmıştı. Gece yarısı trene binmiş ve uyuyakalmıştım, sonra uyanıp pencereden gökyüzündeki muhteşem Kuzey Işıklarını izlemiş, sonra yine uyuyakalmıştım; tekrar uyandığımda gece geçip gitmiş, geride hiç uyumamış olduğuma dair o her zaman-

ki hoşnutsuz kanıyı bırakmıştı bende, o kadar ki –utanıyorum ama– uyuyup uyumadığım hususu sorulacak olsa, o ilk anın sersemliğiyle, karşımda oturan adamla işi kavgaya vardıracak kadar iddialaşabilirdim sanırım. O gece karanlığında karşımda oturan adamın –tıpkı karşımızda oturan her adam gibi– olması gerekenden çok bacağı vardı ve bacaklarının hepsi haddinden uzundu. Yeri itibarıyla kendisinden beklenen sinir hal ve hareketlere ilaveten, adamın küçük bir not defteriyle kalemi vardı ve mütemadiyen dinleyip notlar alıyordu. Bana öyle geliyordu ki bu sinir bozucu notlar vagonun sarsılıp sallanmasıyla ilişkiliydi ve adamın yaşamını mühendislikle idame ettirdiği şeklinde genel bir varsayımda bulunarak not alışının üzerinde durmayabilirdim; tabii, keşke dinlediği esnada dik dik kafamın üzerine bakarak oturmuyor olsaydı. Pörtlek gözlü, şaşkın görünümlü bir beyefendiydi ve tavırları iyiden iyiye tahammül edilmez bir hal almıştı.

Soğuk, ölgün bir sabahtı (güneş henüz doğmamıştı); demir diyarının ateşlerinin solan ışıklarıyla, yıldızlarla ve günle arama giren ağır sis perdesini haddinden uzun süre izledikten sonra, beraber yolculuk ettiğimiz arkadaşa dönüp şöyle dedim:

"AFFEDERSİNİZ beyefendi, bende bir tuhaflık mı fark ettiniz acaba?" Zira gerçekten de, saygısızlığa varan bir dikkatle seyahat şapkamla ya da saçlarımla ilgili notlar alıyormuş gibi görünüyordu.

Pörtlek gözlü beyefendi sanki vagon geriye doğru yüz mil uzanıyormuş gibi arka tarafıma diktiği gözlerini kaçırarak ehemmiyetsizliğime merhamet gösteren yücegönüllü bir gülümsemeyle şöyle dedi:

"Sizde mi efendim? – B."

"B mi efendim?" diye sordum, vücut ısım yükselirken.

"Benim sizinle hiçbir alakam yok efendim," diye karşılık verdi beyefendi; "rica ederim, müsaade edin de dinleyeyim – O."

Biraz durakladıktan sonra bu sesli harfi telaffuz edip not aldı.

Önce telaşlandım zira vagonda bir tren delisinin olması ve bekçiyle hiçbir irtibatın olmaması epey vahim bir durumdu. Sonra bu beyefendinin, bazılarına müthiş saygı duyduğum fakat inanmadığım ve halk arasında Rapper diye tabir edilen bir tarikatın[1] mensubu olabileceği düşüncesi aklıma gelince bir parça rahatladım. Tam sorumu soracakken lafı ağzımdan aldı.

Beyefendi küçümser bir ifadeyle, "Ortak insanlığı zerre kadar dert etmeyecek ölçüde insanlığın ilerisinde olduğum için beni bağışlayın," dedi. "Tıpkı şu sıralar tüm vaktimi geçirdiğim gibi, dün geceyi de birtakım ruhani münasebetlerde bulunarak geçirdim."

"Öyle mi?" dedim alaycı bir ifadeyle.

"Gece görüşmeleri," dedi beyefendi, defterinin sayfalarını karıştırarak, "şu mesajla başladı: 'Kötü temaslar, iyi davranışları bozar.'"

"Mantıklı," dedim, "fakat yeni bir şey mi pek emin değilim."

"Ruhların yeni söylediği bir şey," diye yanıtladı beyefendi.

Ukala bir tavırla tekrar "Öyle mi?" dışında bir şey söyleyemedim ve son temaslara ilişkin bilgi edinme şansına sahip olup olamayacağımı sordum.

Beyefendi büyük bir ciddiyetle, defterine en son yazdığı şeyi okudu: "Eldeki kuş, çoludaki kuştan yeğdir."

"Ben de aynı fikirdeyim," dedim, "fakat onun 'çalı' olması gerekmiyor mu?"

"Bana çolu olarak geldi," diye yanıtladı beyefendi.

Sonra bana, Sokrates'in ruhunun gece boyunca bu özel ilhamı ilettiğini söyledi. "Sevgili dostum, umarım iyisindir. Bu tren vagonunda iki tane var. Nasılsın? Burada on yedi bin dört yüz yetmiş dokuz ruh var fakat sen onları göremezsin. Pisagor da burada. Konuşma özgürlüğü yok fakat seyahat etmekten keyif aldığını umuyor." Galileo da o bilimsel zekâsıyla lafa gir-

1 "Tıklatıcılar". Hayaletlerin masaya vb.eşyaya tıklatarak ölümlülerle iletişim kurduğuna inanan insanlar. (ç.n.)

miş. "Seni gördüğüme çok memnun oldum, AMICO.[2] COME STA?[3] Su yeterince soğuduğunda donacak. ADDIO!"[4] Gece boyunca ayrıca şu hadiseler de yaşanmış. Piskopos Butler ismini "Bubler" diye telaffuz etme konusunda ısrarcı olmuş fakat öfkeli olduğu gerekçesiyle imla ve nezaket kurallarını ihlal suçundan azledilmiş. Taammüden mistifikasyon suçundan şüpheli bulunan John Milton, Yitirilen Cennet'i yazmış olduğunu inkâr etmiş ve Grungers ve Scadgingtone isimli kimliği belirsiz iki beyefendiyi şiirin ortak şairleri olarak tanıtmış. Ve İngiltere Kralı John'un yeğeni Prens Arthur, kendini, yedinci katta[5] İskoçya Kraliçesi Mary ve Mrs. Trimmer[6] denetiminde kadife üzerine resim yapmayı öğrenirken epey rahatı yerinde şeklinde betimlemiş.

Bana bu gizli bilgileri verme lütfunda bulunan beyefendi bu yazdıklarımı okuyacak olursa, eminim ki doğan güneşin manzarasının ve devasa Evren'in muazzam Düzen'i üzerine derin düşüncelere dalmış olmanın, beni bu malumata karşı tahammülsüzleştirdiğini itiraf edişimi mazur görür. Açıkçası, öylesine tahammülsüzdüm ki bir sonraki istasyonda trenden inecek olmaktan ve tüm bu bulutların ve pusun yerini Gökyüzü'nün özgür havasının alacak olmasından büyük mutluluk duyacaktım.

Güzel bir sabahtı. Altın, kahverengi ve kızıl kahve ağaçlardan dökülmüş yaprakların içinden yürüdüğüm esnada etrafımdaki Yaratım mucizelerine bakarak nasıl da değişmez, sabit ve uyumlu yasalarla muhafaza edildiklerini düşündüm; o an o beyefendinin ruhani münasebetleri bana dünyanın görüp görebileceği en sıradan iş gibi geldi. Böylesine inançsız bir ruh haline bürünmüşken sözünü ettiğim ev karşıma çıktı ve dikkatle incelemek için durdum.

---

2 (İt.) Arkadaş. (ç.n.)

3 (İt.) Come stai: Nasılsın. (ç.n.)

4 (İt.) Hoşça kal. (ç.n.)

5 Dante'nin "Inferno" adlı eserinde cehennemin dokuz katı olduğu belirtilir. (ç.n.)

6 18. yüzyılda İngiltere'de yaşamış çocuk edebiyatı yazarı ve eleştirmen. (ç.n.)

İki dönümlük, epey düzgün bir kare şeklindeki ihmal edilmiş, hüzünlü bir bahçenin içinde duran, yapayalnız bir evdi. İkinci George döneminden kalma, tam da Georgelar dörtlüsünün en sadık hayranının arzu edeceği türden bir katılık, soğukluk, resmiyet ve zevksizlik taşıyordu. İçinde hiç kimse oturmuyordu fakat bir iki sene önce, oturulabilir duruma getirilmek için ucuza kaçarak tadilat yapılmıştı; ucuza kaçarak diyorum çünkü yapılan iş son derece yüzeyseldi ve her ne kadar renkler hâlâ canlı olsa da boyası ve sıvası şimdiden dökülmeye başlamıştı. Evin "dayalı döşeli olduğunu ve son derece makul şartlarla kiraya verileceğini" belirten çarpık bir tabela bahçe duvarından sarkıyordu. Eve haddinden fazla yakın olan ağaçlar, evi haddinden fazla gölgeliyordu; özellikle de ön cephedeki pencerelerin hemen önündeki, yeri had safhada yanlış seçilmiş altı uzun kavak ağacı son derece melankolik bir hava yaratıyordu.

Uzak durulan bir ev olduğunu görmek zor değildi, –yaklaşık sekiz yüz metre ötede, kilisesinin çan kulesi gözüme çarpan köyün sakinlerinin uzak durduğu– hiç kimsenin almayacağı bir evdi. Ve ulaşılacak doğal çıkarım, evin hayaletli olmak gibi kötü bir şöhrete sahip olduğuydu.

Yirmi dört saatlik gün ve gece içerisinde, bana göre sabahın erken saatlerinden daha görkemli bir zaman dilimi yoktur. Yazın genellikle sabah çok erken kalkıp kahvaltıdan önce günlük işlerimi yapmak üzere odama çekilirim ve o anlarda etrafımı çevreleyen dinginlik ve yalnızlık beni daima derinden etkiler. Ayrıca, aşina olduğumuz uyuyan yüzlerle çevrelenmiş olmanın tüyler ürpertici bir yanı vardır; –en sevdiklerimizin, bizi en çok sevenlerin, hissiz bir biçimde, hepimizin varacağı o gizemli duruma önceden geçmişçesine varlığımızdan tamamen bihaber olduğunu bilerek– durmuş yaşam, düne ait parçacıklar, boş kalan sandalye, kapağı kapatılmış kitap, bitirilmeden öylece bırakılmış iş; hepsi Ölüm'e dair imgelerdir. O saatlerin sükûneti, Ölüm sükûnetidir. Renkler de serinlik de aynı çağrışıma sahiptir. Tanıdık ev eşyalarının üzerinde bile, gecenin gölgelerinden kurtulup da sabah ilk belirmeye başladıkları anda tuhaf bir eda

olur; daha yeniymiş gibi görünürler, bu durumun bir benzeri de olgunluk veya yaşlılıkla çökmüş yüzün, öldüğünde eski genç görünümüne dönmesidir. Üstelik, bir keresinde bu saatlerde babamın hayaletini görmüştüm. Kanlı canlı ve sağlıklıydı ve bu olaydan sonra da başına bir şey gelmedi fakat onu gün ışığında, yatağımın yanındaki sandalyede, arkası bana dönük oturur halde görmüştüm. Başını eline yaslamıştı, uyukluyor muydu yoksa kederli miydi, ayırt edemiyordum. Onu orada gördüğüme şaşırmış, doğrulup pozisyonumu değiştirmiş ve yataktan sarkarak seyretmiştim. Hareket etmediği için onunla birkaç kez konuşmayı denemiştim. Yine hareket etmeyince paniğe kapılıp elimi omzuna koymuştum; tıpkı düşündüğüm gibi, dokunmaya çalıştığım yerde hiçbir şey yoktu.

Tüm bunlardan ve daha basitçe ve kısaca anlatılamayacak diğer sebeplerden ötürü, sabahın erken saatleri en hayaletli zaman gibi gelir bana. Bence sabahın erken saatlerinde her ev, az ya da çok, bir miktar hayaletlidir; bu yüzden, hayaletli bir evin bana en iyi görüneceği zaman buydu.

Zihnimde evin terk edilmişliğiyle köye yürüdüm ve küçük hanın sahibini kapısının eşiğine kum dökerken buldum. Kahvaltı sipariş edip evin konusunu açtım.

"Hayaletli mi?" diye sordum.

Hancı bana bakıp kafasını iki yana salladı ve "Bir şey söyleyemem," diye karşılık verdi.

"Öyleyse hayaletli."

"Yani!" diye haykırdı hancı, çaresizlik izlenimi uyandıran bir açık sözlülük patlamasıyla. "Ben olsam orada uyumazdım şahsen."

"Neden uyumazdın?"

"Çalacak kimse olmadığı halde çalan tüm o zilleri, çarpacak kimse olmadığı halde çarpan tüm o kapıları, adım atacak tek bir ayak olmadığı halde gezinen tüm o ayakların seslerini duymak isteseydim," dedi hancı, "işte o zaman o evde uyurdum."

"Evde bir şey görülmüş mü?"

Hancı tekrar bana baktı ve az önceki çaresiz görüntüsüyle ahırda çalışan yamağına seslendi: "Ikey!"

Seslenmesiyle, mor çizgili, sedef düğmeli ve sanki bedeninden büyüyüp yayılıyormuş gibi görünen ve eğer doğru düzgün budanmazsa kafasını ve çizmelerini kaplayacakmış gibi duran geniş manşetli bir ceket giymiş, yuvarlak kırmızı suratlı, sarımsı kısa saçlı, kocaman komik ağızlı, kalkık burunlu, dik yürüyüşlü bir genç adam bir anda yanımızda bitiverdi.

"Bu beyefendi Poplars'ta bir şeyin görülüp görülmediğini öğrenmek istiyor," dedi hancı.

"Haykışı olan başlıklı bir kadın," diye karşılık verdi Ikey müthiş bir canlılıkla.

"Haykırış mı demek istiyorsun?"

"Hayır, kuş olan, efendim."

"Baykuşu olan başlıklı bir kadın. Üstüme iyilik sağlık! Sen kadını hiç gördün mü?"

"Haykışı gördüm."

"Kadını hiç görmedin?"

"Haykış kadar net değil ama sürekli birlikteler."

"Kadını baykuş kadar net biçimde gören var mı?"

"Tanrı sizi korusun efendim! Çok."

"Kimler?"

"Tanrı sizi korusun efendim! Çok."

"Mesela şu an dükkânını açan karşıdaki tüccar?"

"Perkins mi? İlahi! Perkins oraya gece vakti gitmez. Hayır!" diye karşılık verdi genç adam epey hislenerek. "Pek akıllı bir adam değildir Perkins ama O KADAR da aptal değildir."

(Bu noktada hancı, Perkins ne yapacağını bilir muhakkak gibi bir şeyler geveledi.)

"Baykuşu olan başlıklı kadın kim – ya da kimdi? Biliyor musun?"

Ikey bir eliyle şapkasını çıkarıp diğeriyle kafasını kaşırken, "Yani," dedi, "genel olarak, kadının öldürüldüğü, baykuşun da o esnada öttüğü söyleniyor."

Tüm öğrenebildiğim, bu bilgilerden oluşan kısacık bir özetten ibaretti, görüp görebileceğim en gürbüz ve ümit vaat eden bir genç adamın, başlıklı kadını gördükten sonra baygınlık geçirip kendini kaybetmiş olduğu dışında. Ayrıca, "Joby ismine karşılık veren, soyisminin Greenwood olup olmadığı sorulduğunda da 'Neden olmasın? Öyleyse bile bundan size ne, siz kendi işinize bakın' diyen, tek gözlü, serseri kılıklı bir adam" olarak tasvir edilen biri, başlıklı kadına beş altı kez tesadüf etmişti. Ne var ki bu tanıklardan dişe dokunur bir yardım alamamıştım zira ilki Kaliforniya'daydı, ikincisiyse Ikey'nin söylediğine ve hancının da teyit ettiğine göre, Bir Yerlerdeydi.

Evet, ben de mevcut varoluşumuzla arasında, yaşayan tüm canlıların bahtına düşen o müthiş deneme ve değişim engeli bulunan gizemleri huşu dolu ve ağırbaşlı bir korkuyla karşılıyorum ve o gizemlere dair herhangi bir şey bildiğimi iddia edecek değilim, ama kısa bir süre önce yol arkadaşımın ruhani münasebetlerini doğan güneşin at arabasına koşmayı nasıl başaramadıysam, kapıların çarpması, zillerin çalması, dolapların gıcırdaması gibi eften püften şeyleri, kavramama izin verilen tüm o İlahi yasaların ihtişamlı güzelliğiyle ve her yere yayılan benzeşimiyle bağdaştırmam da mümkün değil. Üstelik, daha önce iki perili evde yaşamıştım; evlerin ikisi de yurt dışındaydı. Biri fena halde hayaletli olmasıyla nam salmış, daha önce iki kez terk edilmiş eski bir İtalyan sarayı olan ve sekiz ay boyunca huzurla ve keyifle yaşadığım bir evdi; gerçi evin kimseye ait olmayan ve hiç kullanılmayan bir sürü gizemli odası, bir de, benim günün her saatinde oturup kitap okuduğum ve hemen yanında uyuduğum büyük bir odada, birinci sınıf bir hayaletli bölme vardı. Hancıya bu düşünceleri nazikçe çıtlattım. Evin kötü bir şöhrete sahip olması hususunda onu şu şekilde ikna etmeye çalıştım: Pek çok şeyin hak etmediği halde kötü şöhrete sahip olduğunu söyledim, çamur atmanın ne denli kolay olduğunu, o ve ben, yoldan geçen herhangi bir sarhoş tenekecinin pekâlâ ruhunu Şeytan'a satmış olabileceğini köyde ısrarla fısıldaşırsak, bu türden bir ticari girişimde bulunduğundan şüphelenileceğini

anlatmaya çalıştım. İtiraf etmeliyim ki bu bilgece konuşmanın hancı üzerinde hiçbir etkisi olmamıştı ve hayatımdaki en ihtişamlı çuvallayışımdı.

Hikâyenin bu bölümünü kısa tutmak açısından, perili ev merakımı cezbetmişti ve tutmaya karar vermiş sayılırdım. Bu sebeple, kahvaltıdan sonra Perkins'in (kırbaç ve koşum takımı yapan, postaneye bakan ve İki Kere Ayrılıkçı Küçük Emmanuel tarikatının ateşli bir mensubu olan karısının boyunduruğundaki) kayın biraderinden anahtarı alıp hancı ve Ikey eşliğinde eve gittim.

Beklediğim üzere, orada bulduğum şey insan aklının kavrayamayacağı türden bir kasvetti. Kopkoyu ağaçlardan vuran ve ağır ağır dalgalanarak şekil değiştiren gölgeler had safhada hüzünlüydü; ev yanlış konumlandırılmış, yanlış inşa edilmiş, yanlış planlanmış ve yanlış döşenmişti. Rutubetliydi, içten içe çürüyordu ve içeriye fare kokusu sinmişti; insan elinden çıkan ama artık ona fayda sağlamayan tüm yapıtların üzerine çöken o tarifsiz çürümenin kederli bir kurbanıydı. Mutfaklar ve odalar haddinden fazla büyük ve birbirlerinden gereksiz biçimde uzaktı. Merdivenlerin yukarısında ve aşağısında, odaların temsil ettiği doğurganlık kümelerinin aralarında çorak koridor bölümleri vardı; ayrıca arkadaki merdivenlerin yakınlarında, çift sıra zilin altında, bir ölüm kapanı gibi gizlenmiş, üzerinde yeşil bir tabaka oluşmuş, eski, küflü bir kuyu vardı. Zillerden birinde siyah zemin üzerine solmuş beyaz harflerle KÜÇÜKBEY B. yazılıydı. Bana söylenene göre bu en çok çalınan zildi.

"Küçükbey B. kimdi?" diye sordum. "Baykuş öttüğü sırada ne yaptığı biliniyor mu?"

"Zili çalıyordu," diye karşılık verdi Ikey.

Genç adamın anlık bir el çabukluğuyla kürk şapkasını zile fırlatıp zili çalmasından çok etkilenmiştim. Gürültücü, nahoş bir zildi ve son derece rahatsız edici bir ses çıkarmıştı. Diğer zillerin isimleri, tellerinin bağlı olduğu odaların isimlerine göre nakşedilmişti; "Resimli Oda", "Çift Oda", "Saatli Oda" gibi. Küçükbey B.'nin zilinin kaynağını bulmak üzere izini sürdü-

ğümde, genç beyefendinin kaldığı yerin tavan arasının altında, üçgen şeklinde, vasat, üçüncü sınıf bir yerden ibaret olduğunu gördüm; odada bir köşe şömine –Küçükbey B. kendini bununla ısıtabiliyorsa epey ufak tefek biri olmalıydı– ve bir de parmak çocuk için yapılmış, tavana doğru uzanan piramit şeklinde bir merdiveni andıran bir şömine davlumbazı vardı. Odanın bir duvarındaki duvar kâğıdı, arkasındaki sıva parçalarıyla birlikte tek parça halinde düşmüş, kapının girişini neredeyse tamamen kapatmıştı. Görünen oydu ki Küçükbey B. ruh haline geçtikten sonra kâğıdı söküp atmayı kendine vazife edinmişti. Onun neden kendini böylesine maskara ettiğini ne hancı tahmin edebiliyordu ne de Ikey.

Üst kısmında epey büyük ve biçimsiz bir tavan arasının olduğu dışında, evle ilgili başka bir keşifte bulunmadım. Mobilyalar iyi sayılabilecek kalitede fakat azdı. Mobilyaların bir kısmı –üçte biri diye düşünelim– evle yaşıttı; geri kalanıysa geçtiğimiz elli yıllık dönemin farklı zaman dilimlerine aitti. Evin ücretini konuşmam için beni kasabanın pazaryerindeki zahireciye yönlendirmişlerdi. O gün oraya gittim ve evi altı aylığına kiraladım.

Bekâr kız kardeşimle (bir cesaret otuz sekiz yaşında olduğunu belirteyim; ayrıca son derece güzel, aklı başında ve sevimli) eve taşındığımda ekim ayının ortalarıydı. Yanımıza sağır bir seyisi, Türk adını verdiğim tazımı, iki kadın hizmetçiyi ve herkesin Tuhaf Kız dediği bir genç kızı almıştık. İçlerinden en son saydığımdan tekrar bahsetmekte fayda var; Saint Lawrence Kız Yetimler Birliği'nden olan kız, ölümcül bir hata ve felakete sebep olan bir yükümlülüktü.

Senenin vadesi erkenden doluyor, yapraklar hızla dökülüyordu; evi aldığımız gün rutubetli ve soğuk bir gündü ve evin kasveti fena halde ruh karartıcıydı. Akıldan yana biraz kıt olmakla birlikte cana yakın bir kadın olan aşçı, mutfağı devraldığında gözyaşlarına boğulmuş, bu rutubet yüzünden ona bir şey olması halinde, gümüş saatinin (Tuppintock's Gardens, 2 Numara, Liggs's Walk, Clapham Rise adresinde oturan) kız kardeşine gönderilmesini rica etmişti. Hizmetçi Streaker'sa her ne

kadar neşeliymiş numarası yapsa da aslında aşçıdan çok daha fazla mağdurdu. Sadece daha önce hiç taşraya gelmemiş olan Tuhaf Kız halinden memnundu; bahçenin mutfak penceresinin önündeki bölümüne meşe palamudu dikip meşe yetiştirmek için hazırlıklar yapıyordu.

Hava kararmadan önce, olabilecek her türlü doğal –doğaüstü olmayan– rastlantısal talihsizliği tecrübe ettik. Bir sürü moral bozucu durum bildirimi –tıpkı is gibi– alt kattan yukarıya çıkıp üst kattaki odalardan aşağıya indi. Ne merdane vardı ne de soba maşası (bunun ne olduğunu bilmediğimden yokluğu beni şaşırtmadı); evde hiçbir şey yoktu, olanlar da kırıktı; evde bizden önce yaşayanlar domuzlar gibi yaşamış olmalıydılar, mobilyalı derken bunu mu kastetmişti ev sahibi? Tüm bu gerginlikte Tuhaf Kız son derece neşeliydi ve örnek davranışlar sergiliyordu. Ne var ki hava karardıktan sonraki dört saat içerisinde doğaüstü kanala geçiş yaptık; Tuhaf Kız birtakım "Gözler" görmüştü ve isteri nöbeti geçiriyordu.

Kız kardeşim ve ben hayalet meselesini aramızda bir sır olarak saklayıp kesinlikle kimseye anlatmamaya karar vermiştik ve Ikey'yi, arabayı boşaltmamıza yardım ederken, bir dakikalığına olsun, kadınlarla ya da diğerleriyle yalnız bırakmadığımız gibi bir kanıya sahiptim, ki hâlâ öyle düşünüyorum. Yine de, daha önce belirttiğim gibi, Tuhaf Kız saat dokuz olmadan "Gözleri görmüş" (bunun dışında bir açıklama yapmıyordu) ve saat on olana kadar kızın üzerine irice bir somon balığını salamura yapmaya yetecek miktarda sirke boca edilmişti.

Saat on buçuk civarında Küçükbey B.'nin zili çılgınca bir öfkeyle çalmaya başladığı ve tazım Türk'ün evi feryatlarıyla çınlatana kadar havladığı o meşum koşullar altındaki hislerimin takdirini insanların izanına bırakıyorum!

Küçükbey B.'nin hatırası sebebiyle haftalardır içinde bulunduğum, Hristiyanlıkla bağdaşmayan ruh halini bir daha yaşamamayı ümit ediyorum. Zilini sıçanlar, fareler, yarasalar mı yoksa rüzgâr mı çalmıştır, yoksa çalmasına sebep olan şey bazen biri, bazen de diğeri midir yoksa gizli birtakım tezgâhlar

mı dönüyordur bilmiyorum fakat kesin olan şu ki zil, üç gecenin ikisinde çaldı, ta ki ben, Küçükbey B.'nin boynunu büküp kırmak –diğer bir deyişle, zilini kesmek– gibi harika bir fikri akıl edene ve böylelikle genç beyefendinin sesini –tecrübe ve inancıma göre– ebediyen kesene dek.

O zamana kadar Tuhaf Kız donakalma becerisini öylesine geliştirmişti ki bu talihsiz rahatsızlığın pırıl pırıl parıldayan nadide bir örneği haline gelmişti. Tıpkı bilinçsizlikle donatılmış bir Guy Fawkes[7] gibi, en alakasız durumlarda kaskatı kesilebiliyordu. Küçükbey B.'nin odasını boyamak suretiyle duvar kâğıdına engel olduğumu ve Küçükbey B.'nin zilini sökerek zil sesine engel olduğumu söylüyordum, hizmetçilere apaçık anlaşılır bir biçimde hitap ediyordum: O kahrolası çocuğun, bu kusurlu haliyle falaka sopasının en sert kıymıklarıyla tanışmasıyla sonuçlanacağı kesin olan bu tür nahoş davranışlardan başka hiçbir şey öğrenemeden yaşayıp öldüğünü varsayabiliyorlardı da, benim gibi zavallı bir insanın, şu sefil yöntemlerle ölülerin bedenlerinden ayrılmış ruhlarının ya da herhangi bir ruhun gücüyle mücadele edip onları etkisiz hale getirebileceğini neden varsayamıyorlardı? – Gelgelelim Tuhaf Kız birdenbire tepeden tırnağa kaskatı kesilip bağnaz bir fosil gibi öfkeli öfkeli bakmaya başlıyor, umursamaz olmaktan ziyade etkili ve ikna edici konuşma tarzım boşa gidiyordu.

Hizmetçi Streaker'ın da rahatsız edici nitelikleri vardı. Genel olarak bol salgılı bir mizaca mı sahipti yoksa başka bir sorunu mu vardı tam olarak bilemiyorum fakat bu genç kadın gördüğüm en büyük ve şeffaf gözyaşlarının damıtma tesisi haline dönüşmüştü. Bu vücut sıvıları büyük ve şeffaf olmanın yanı sıra tuhaf bir biçimde dirençliydi, öyle ki akmayıp yüzünde ve burnunda asılı kalıyorlardı. Bu durumdayken, hafifçe ve yürek parçalayıcı bir biçimde kafasını iki yana sallar ve sessizliğiyle beni,

7 1570 yılında İngiltere'de doğan, İngiliz Parlementosu'nu barutla havaya uçurmaya çalıştığı için idam edilen İngiliz asker. Guy Fawkes Günü'nde ahşaptan, hasırdan Guy Fawkes figürleri yapılır ve yakılır. (ç.n.)

Harikulade Crichton'ın[8] bir para kesesi için girdiği ağız dalaşından çok daha fazla afallatırdı. Aynı şekilde aşçı da tüm konuşmalarda lafı değiştirip bu evin onu mahvettiğinden şikâyet ederek ve gümüş saatiyle ilgili son arzusunu usulca tekrarlayarak daima şaşkınlığı bir elbise gibi giyinmeme sebep olurdu.

Gece yaşamımıza gelince, şüphe ve korku, salgın bir hastalık gibi yanı başımızdaydı ve şu gökkubbe altında böyle bir salgın daha yoktur. Başlıklı kadın mı ararsınız? Hesaplara göre, dört başı mamur bir başlıklı kadınlar manastırının tam ortasındaydık. Sesler? Alt kattaki salgın sebebiyle ben bile kasvetli salonda oturup çok farklı ve tuhaf sesler duyana kadar dinliyordum; öyle ki yeni keşifler yapmak üzere alelacele kendimi dışarı atmayacak olsam bu sesler kanımı dondurabilirdi. Gecenin kör saatlerinde, yatağınızda bunu yapmayı deneyin; gecenin erken saatlerinde, şöminenin başındaki rahat koltuğunuzda bunu yapmayı deneyin. Bir evi, sinir sisteminizdeki her bir sinire bir tanesi karşılık gelene kadar türlü türlü sesle doldurabilirsiniz.

Tekrar edeyim; şüphe ve korku salgın bir hastalık gibi yanı başımızdaydı ve şu gökkubbe altında böyle bir salgın daha yoktur. Mütemadiyen tuz koklamaktan burunlarının derisi kronik biçimde soyulan kadınlar, her an bayılmaya ve küçücük bir olayda sanki tetiğe basılmış gibi ateş almaya hazırdılar. Yaşça ondan büyük iki kadın, Tuhaf Kız'ı nispeten daha tehlikeli buldukları tüm harekâtlarda özel olarak görevlendiriyorlar, o da bu tür maceralardan kaskatı kesilmiş halde dönerek maceraların şöhretini iyice pekiştiriyordu. Aşçı ya da Streaker, hava kararduktan sonra üst kata çıkacak olsalar, tavandan güm diye bir sesin geleceğini bilirdik; bu öylesine istikrarlı bir biçimde gerçekleşiyordu ki insanda, bir dövüşçünün evin içinde gezinerek ev ahalisinden karşılaştığı herkese isminin Mezatçı olduğunu tahmin ettiğim bir numarasını tattırdığı izlenimini yaratıyordu.

---

8 *The Admirable Crichton*, İskoç yazar J. M. Barrie'nin tiyatro eseri. Crichton karakteri açıkgöz bir uşaktır. (ç.n.)

Hiçbir şey fayda etmedi. Kendi başınayken gerçek bir baykuş görüp ondan korkmak, sonra onu diğerlerine göstermek fayda etmedi. Piyanoda yanlışlıkla bozuk bir melodi çalındığında, Türk'ün belli birtakım nota ve kombinasyonlara havladığını keşfetmiş olmak fayda etmedi. Zillere karşı âdeta Rhadamanthus[9] kesilip izinsiz çalan şanssız zilleri amansızca söküp susturmak fayda etmedi. Bacaları yakmak, kuyulara meşalelerle inmek, şüpheli odalara ve oyuklara öfkeyle hücum etmek fayda etmedi. Hizmetçileri değiştirdik, hiçbir şey daha iyi olmadı. Yeni gelen ekip kaçıp gitti, üçüncü ekip geldi fakat hiçbir şey daha iyi olmadı. En sonunda, evin idaresi öylesine karman çorman ve perperişan bir hal aldı ki bir gece kız kardeşime ruhum daralmış bir biçimde şöyle dedim: "Patty, bu insanları bizimle burada yaşamaya devam ettirebileceğimizden ümidimi kesmeye başladım, bence artık pes etmeliyiz."

Müthiş cesur bir kadın olan kız kardeşim, "Hayır John, pes etme. Yenilgiyi kabullenme John. Bir yolu daha var," diye karşılık verdi.

"Neymiş o?" diye sordum.

"John," diye yanıt verdi kız kardeşim, "seni ve beni, bu evden ne olursa olsun hiçbir şey çıkaramayacaksa kendi başımızın çaresine bakmalı ve evin idaresini tamamen elimize almalıyız."

"Fakat hizmetçiler," dedim.

"Hizmetçi olmasın," dedi kız kardeşim cesur bir tavırla.

Yaşamda benim seviyemde olan pek çok insan gibi ben de o sadık ayak bağları olmadan devam edebilme ihtimalini bir kez olsun aklıma getirmemiştim. İlk önerildiğinde fikir benim için öylesine yeniydi ki şüpheyle yaklaştım. "Buraya zaten korkup korkularını birbirlerine bulaştırmak üzere geldiklerini biliyoruz; korkup korkularını birbirlerine bulaştırdıklarını biliyoruz," dedi kız kardeşim.

"Bottles hariç," diye bir tespitte bulundum düşünceli bir tavırla.

---

9 Yunan mitolojisinde Zeus'un oğlu olan, acımasız yeraltı yargıcı. (ç.n.)

(Sağır seyis. Onu, İngiltere'de eşine rastlanmayacak türden bir suratsızlık abidesi olarak hizmetimde tutmaya devam ettim ve hâlâ da ediyorum.)

"Elbette John," diye onayladı kız kardeşim, "Bottles hariç. Peki bu bize neyi kanıtlar? Bottles hiç kimseyle konuşmaz ve kükrercesine bağırılmadığı takdirde hiç kimseyi duymaz. Bottles şimdiye dek hangi tehlike ikazını algılamış ya da birine ikazda bulunmuş? Hiç."

İşte bu kesinlikle doğruydu; bahsi geçen şahıs, yanında bir tırmık ve bir kova su dışında yoldaşı olmaksızın, her gece saat onda hangarın üzerindeki yatağına çekilirdi. O dakikadan itibaren, önceden haber vermeden Bottles'ın yoluna çıkacak olsam, o bir kova suyun başımdan aşağıya dökületeceğini ve o tırmığın bedenimi delip geçeceğini hatırlamaya değer bir bilgi olarak aklımın bir köşesine not etmiştim. O ana dek Bottles kükrercesine feryat figan edişlerimizin hiçbirini fark etmemişti. Ağırbaşlı ve dilsiz adam, baygınlık geçirmekte olan Streaker ve mermer kesilmiş olan Tuhaf Kız'ın yanında yemek masasında oturmuş, ağzına bir patates daha atmış ya da genel keder ortamını fırsat bilip biftekli turtayı kapmıştı.

"Öyleyse," diye devam etti kız kardeşim, "Bottles'ı hariç tutuyorum. Ayrıca John, evin Bottles'ın tek başına çekip çevirebileceğinden daha büyük ve belki de fazlasıyla ıssız olduğunu göz önünde bulundurarak, sınırlı sayıdaki arkadaşlarımız arasından en güvenilir ve istekli olanları bulmaya çalışıp üç ay için bir cemiyet oluşturmaya çalışmayı, kendi işimizi kendimiz görmeyi, neşeli ve sosyal bir hayat sürmeyi teklif ediyorum; sonrasında ne olacağına bakarız."

Kız kardeşimden öylesine etkilenmiştim ki hemen o an ona sarılıp büyük bir hevesle planını uygulamaya koyuldum. Kasımın üçüncü haftasındaydık fakat öylesine sıkı önlemler almış ve sırrımızı paylaştığımız dostlarımızdan öylesine güzel destek görmüştük ki bizim cemiyet perili eve mutlulukla gelip toplaştığında ayın bitmesine hâlâ bir hafta vardı.

Bu noktada, kız kardeşimle yalnızken yaptığımız iki ufak değişiklikten bahsedeceğim. Bana göre, tazım Türk'ün, kısmen gece dışarı çıkmak istediği için havlıyor oluşu imkân dâhilinde olduğundan, onu dışarıdaki kulübesine koydum fakat zincirlemedim; ve köy ahalisini, bu tarafa gelen birinin boynunda kocaman bir yarık olmadan buradan ayrılamayacağı konusunda ciddi bir biçimde uyardım. Sonra, laf arasında Ikey'ye silahlardan anlayıp anlamadığını sordum. "Evet efendim, iyi bir silah gördüm müydü anlarım," cevabını aldıktan sonra, ondan eve gelip benimkine bakmasını rica ettim.

"Essahlı bir silah efendim," dedi Ikey, birkaç sene önce New York'tan almış olduğum çift namlulu tüfeği inceledikten sonra. "Hiçbir kusuru yok efendim."

"Ikey," dedim, "aramızda kalsın; bu evde bir şey gördüm."

"Öyle mi efendim?" dedi fısıldayarak, gözlerini haris bir biçimde açmıştı. "Başlıklı hanımefendi mi efendim?"

"Korkma," dedim. "Sana benzeyen biriydi."

"Erkek miydi efendim?"

"Ikey," dedim, şefkatli diye tabir edebileceğim dostça bir tavırla ellerini sıkarak; "tüm bu hayalet hikâyelerinde en küçük bir doğruluk payı varsa, sana yapabileceğim en büyük iyilik, gördüğüm o kişiye ateş etmektir. Ve sana Tanrı adına yemin ediyorum ki eğer onu bir daha görecek olursam, bu silahla vuracağım!"

Genç adam bana teşekkür edip bir bardak içki teklifimi reddederek telaşla evden ayrıldı. Sırrımı ona açtım çünkü şapkasını zile fırlatışını hiç unutamamıştım; çünkü bir gece şiddetle çalmaya başladığında, zilin yakınlarında kürk şapkaya çok benzeyen bir şey görmüştüm; ve çünkü onun hizmetçileri rahatlatmak için her gelişinde en hayaletli anlarımızı yaşadığımızı fark etmiştim. Yine de Ikey'ye haksızlık etmeyeyim. Evden korkuyor ve evin hayaletli olduğuna inanıyordu; fakat hayaletlerin sürekli musallat olması meselesinde fırsat buldukça sahtekârlık yapıyordu. Tuhaf Kız'ın durumu da onunkiyle tamamen aynıydı. Gerçekten dehşete kapılmış bir halde evin içinde geziniyor olsa

da kasıtlı biçimde ve canavarca yalan söylüyor, etrafına yaydığı tehlike ikazlarının çoğunu uyduruyor ve duyduğumuz seslerin çoğunu kendisi çıkarıyordu. Gözüm ikisinin de üzerinde olduğu için öyle olduğunu biliyorum. Bu noktada bu akla ve mantığa sığmayan ruh halini açıklamaya çalışmamın gereği yok; tıbbi, hukuki ya da dikkat gerektiren diğer alanlarda deneyim sahibi olan her zeki insanın böyle şeylere aşina olduğunu, bunun, bu türden gözlemcilerin vâkıf olduğu diğer ruh halleri kadar yaygın ve kemikleşmiş olduğunu ve böyle bir meselede en başta şüphelenilmesi, ciddiyetle araştırılması ve bertaraf edilmesi gerektiğini söylemekle yetiniyorum.

Cemiyetimize dönecek olursak; hepimiz bir araya geldiğimizde ilk yaptığımız şey odalar için kura çekmek olmuştu. Kura çekildikten sonra her bir yatak odası, daha doğrusu tüm ev, oradaki herkes tarafından dikkatle incelendi ve sanki bir çingene partisinde ya da bir tekne partisinde ya da bir av partisindeymişiz, ya da sanki bir gemi kazası geçirmişiz gibi görev dağılımı yaparak ev işlerini aramızda paylaştık. Daha sonra, başlıklı hanımefendi, baykuş ve Küçükbey B. ile ilgili dönen söylentileri ayrıntılı bir biçimde diğerlerine anlattım; onlara göre daha az belirgin olmakla beraber, orada kaldığımız süre boyunca gezinip duran, yuvarlak bir masanın hayaletini taşıyarak bir aşağı bir yukarı inip çıkan, gülünç yaşlı kadın hayaletten ve ayrıca kimsenin yakalayamadığı, ipe sapa gelmez bir budaladan bahsettim. Bu fikirlerin bir kısmının, aşağıdaki kişiler tarafından kelimelere dökmeksizin hastalıklı bir biçimde birbirlerine aktarıldığına gerçekten inanıyorum. Sonra, büyük bir ciddiyetle orada kanmak ya da kandırılmak için bulunmadığımıza –bu ikisinin hemen hemen aynı şey olduğunu düşünüyorduk– yemin ettik, ayrıca, birbirimize karşı kati surette dürüst olacak ve mutlaka gerçeğin peşinden gidecektik. Mutabakat sağlanmıştı; gece tuhaf bir ses duyan ve izlerini sürmek isteyen olursa kapımı çalacaktı; son olarak, on ikinci gece, kutsal Noel'in son gecesi, perili evde bir araya geldiğimiz şu andan itibaren yaşadığımız bireysel deneyimler, hepimizin yararına

olacak şekilde gün ışığına çıkarılacaktı; ayrıca, bariz bir tahrik söz konusu olup sessizlik bozulmadıkça herkes o zamana kadar sessizliğini muhafaza edecekti.

Sayıca ve karakterler olarak aşağıdaki gibiydik:

Öncelikle, kız kardeşimi ve kendimi bir kenara ayırayım – biz ikimiz vardık. Kura çekerken kız kardeşim kendi odasını çekmiş, bense Küçükbey B.'nin odasını çekmiştim. Sonra, ismini büyük astronom John Herschel'den –bir teleskobun başına ondan daha iyisi geçmemiştir diye tahmin ediyorum– almış olan en büyük kuzenimiz vardı. Yanında da geçen bahar evlendiği, büyüleyici bir yaratık olan karısı vardı. Şu şartlar altında, onu buraya getirmenin ihtiyatsızlık olduğunu düşünüyordum çünkü yanlış bir alarmın bile böyle bir zamanda nelere yol açacağını kestirmek mümkün değildi; fakat yine de en doğrusunu o bilir diye düşünüyorum ve şunu ifade etmeliyim ki eğer o BENİM karım olsaydı, ben de onun o alımlı, ışıl ışıl yüzünü bırakıp buraya gelemezdim. Onlar da saatli odayı çektiler. Yirmi sekiz yaşında, nadir bulunan bir tatlılığa sahip olan ve çok sevdiğim Alfred Starling, çift odadaydı; o oda benimdi ve içinde bir de giyinme odası olduğu için o şekilde adlandırılmıştı; odanın, hiçbir şekilde tam olarak kapatamadığım ve rüzgâr olsa da olmasa da, her koşulda zangırdayan iki büyük ve kullanışsız penceresi vardı. Alfred, "hızlı" (anladığım kadarıyla "ahlaken gevşek" yerine geçen bir kelime) numarası yapan fakat bu tür saçmalıklar için fazlasıyla iyi ve aklı başında bir gençti ve şimdiye kadar, babasının maalesef ona bıraktığı yılda iki yüzlük gelirin altısını yemekle meşgul olmuş olmasa toplumda çoktan kendini fark ettirirdi. Hâlâ umuyorum ki bankası batar ya da yüzde yirmi kazanç garantili bir işe girişir, zira parasını kaybettiği anda önünün açılacağından eminim. Kız kardeşimin can dostu, son derece entelektüel, cana yakın ve hoş bir kız olan Belinda Bates resimli odayı aldı. Gerçek bir iş azminin yanı sıra ince bir şiir yeteneğine sahip ve Kadın davası, Kadın hakları, Kadınların hakkının yenmesi ve büyük K harfiyle başlayan kadının o'su, kadının bu'suna dair her şeye ya da nedir, ne değildir, nasıl olmalı,

nasıl olmamalı meselelerine –Alfred'in deyişiyle ifade etmek gerekirse– "pek sarmış durumda". İlk gece resimli odanın kapısında ondan ayrılırken, "Seni gerçekten takdir ediyorum canım, Tanrı işini rast getirsin," diye fısıldadım kulağına, "fakat lütfen aşırıya kaçma. Kadınlara uygarlığımızın şu anda sunduğundan çok daha fazla iş imkânı sağlanması hususundaki büyük gerekliliğe gelince, canım, o konuda, ilk bakışta yoluna çıkmış gibi görünseler bile, sanki senin cinsini doğal olarak ezen bir cinse mensuplarmış gibi talihsiz erkeklere saldırma; inan bana Belinda, o erkekler bazen tüm maaşlarını karılarına, kızlarına, kız kardeşlerine, annelerine, teyzelerine ve büyük annelerine harcıyorlar; oyun yalnızca Kırmızı Başlıklı Kız'la Kurt'tan ibaret değil, başka karakterler de var." Neyse, konudan sapmayayım.

Daha önce belirttiğim gibi, Belinda resimli odayı aldı. Üç odamız daha vardı: köşe oda, ambar ve orta oda. Eski dostum Jack Governor, köşe odada, kendi deyişiyle, "hamağında sallanıyordu". Jack'i hep denizlere açılmış, gelmiş geçmiş en yakışıklı gemici olarak görmüşümdür. Şimdi saçları beyazlamış olsa da hâlâ yirmi beş sene önceki kadar yakışıklı – hatta o zamankinden daha yakışıklı. İçten bir gülümsemesi, pırıl pırıl siyah gözleri ve kalın kara kaşları olan, cüsseli, neşeli, geniş omuzlu ve kaslı bir adam. O kaşların ve gözlerin, saçları daha koyu renkkenki halini hatırlıyorum, şimdi gümüş rengi çerçeveleriyle çok daha güzel görünüyorlar. İngiliz bayrağının dalgalandığı her yere gitmiştir Jack; Akdeniz'in ötesinde ve Atlantik'in diğer kıyısında Jack'in eski gemi arkadaşlarını görsem, tesadüfen bahsi geçtiğinde adamlar gülümserler, yüzleri aydınlanır ve "Jack Reis'i tanıyor musun? O zaman erkeklerin en kralını tanıyorsun demektir!" diye haykırırlar. İşte böyle biridir o! Öyle bir deniz subayıdır ki o, buzdan bir Eskimo kulübesinden fok balığı derisinden bir kıyafetle çıktığını görseniz, neredeyse deniz subayı üniforması giydiğine kanaat getirirsiniz.

Jack, o zekâ fışkıran ışıl ışıl gözlerini kız kardeşime dikmişti bir zamanlar; fakat sonra ondan gönlü geçip başka bir hanımefendiyle evlenmiş ve onu –hanımefendinin ölüm yeri olan–

Güney Amerika'ya götürmüştü. On iki sene ya da daha fazla oluyor. Perili evimize gelirken yanında küçük bir fıçının içinde tuzlanmış biftek getirdi çünkü tuzlanmış etlerin kendi tuzlaması gibi olmadığına, istisnasız biçimde leş gibi koktuğuna inanır ve Londra'ya gittiğinde bir paket yapıp valizine atar. Ayrıca, gelirken yanında "Nat Beaver" adında, bir ticaret gemisi kaptanı olan yoldaşını getirmeyi istediğini belirtmişti. Yüzü ve vücudu tıknaz bir ağacı andıran, âdeta bir kütük gibi dayanıklı bu Mr. Beaver'ın zeki, suya dair dünya kadar deneyimi ve muazzam pratik bilgisi olan bir adam olduğu ortaya çıktı. Bazen evvelden beri devam eden bir rahatsızlıktan kaynaklandığı belli olan tuhaf bir sinir olurdu üzerinde fakat neyse ki bu durum birkaç dakikadan fazla sürmezdi. Ambarı aldı ve orada, sırf meraktan, kendi deyişiyle "aradan çıksın diye" gelen ve kırmızı kaplı avukatlar listesinin tamamından daha iyi iskambil oynayan dostum ve avukatım Mr. Undery ile birlikte kaldı.

Hayatımda bundan daha mutlu olmamıştım ve inanıyorum ki hepimize hâkim olan genel duygu buydu. Daima müthiş yeteneklere sahip bir insan olan Jack Governor aşçıbaşıydı ve eşsiz köriler dâhil olmak üzere o zamana dek yediğim en lezzetli yemekleri yaptı. Kız kardeşim hamur işi ustası ve pastacıydı. Starling ve ben dönüşümlü olarak aşçı yamaklığı yapıyorduk ve bazı özel durumlarda aşçıbaşı, Mr. Beaver'a da "baskı yapıyordu". Açık havada bol bol spor ve egzersiz yaptık fakat evin içinde de hiçbir şeyi ihmal etmedik; ayrıca, aramızda küskünlükler ve yanlış anlamalar olmadı ve akşamlarımız öylesine keyifli geçiyordu ki her birimizin yatmayı istememek için en az bir sebebi vardı.

Başlangıçta birkaç gece tehlike ikazları aldık. İlk gece Jack, elinde, derinlerde yaşayan bir canavarın solungaçlarını andıran müthiş güzel bir gemici feneriyle kapıma vurup beni uyandırdı ve beni rüzgârgülünü sökmek için "ana direğin tepesine çıkacağı" konusunda bilgilendirdi. Fırtınalı bir geceydi, bu yüzden karşı çıktım fakat Jack, rüzgârgülünün acı bir çığlığı andıran bir ses çıkardığına dikkatimi çekerek, sökülmezse, birilerinin

"hayaleti çağıracağını" söyledi. Böylelikle, Mr. Beaver'ın eşliğinde, evin, rüzgârdan dolayı zar zor ayakta durabildiğim tepesine çıktık; yanında fener ve benzeri eşyalarla Jack ve ardından onu takip eden Mr. Beaver'la çatının yaklaşık altı metre yukarısındaki küçük kubbeye tırmanıp neredeyse hiçbir yere basmadan durarak sakince rüzgârgülünü söktük; ikisi de rüzgâr ve yükseklikten öylesine memnundular ki hiç aşağıya inmeyeceklerini düşündüm. Başka bir gece yine yukarı çıkıp bir baca külahını yerinden söktüler. Başka bir gece, hıçkıran ve yutkunma sesi çıkaran bir su borusunu yerinden çıkardılar. Başka bir gece bir şey daha buldular. İkisi, pek çok sefer, en serinkanlı halleriyle, eşzamanlı olarak yatak örtülerine tutuna tutuna odalarının pencerelerinden aşağıya inip, bahçedeki gizemli şeyleri "yokladılar".

Aramızdaki mutabakata bağlı kalındı ve hiç kimse hiçbir şey söylemedi. Tek bildiğimiz, eğer birinin odasında hayalet varsa, hiç kimsenin bunu belli etmediğiydi. Noel geldi ve nefis bir Noel yemeği yedik ("tüm mürettebat" puding için seferber olmuştu), sonra On İkinci Gece geldi, oradaki son günümüze kadar yetecek miktarda kıymalı böreğimiz vardı ve pastamız da görülecek şeydi doğrusu.

İşte o gün sofranın ve ateşin etrafında oturmuştuk ki anlaşmamızın şartlarını hatırlattım ve ilkin şu hayaleti çağırdım:

SAATLİ ODADAKİ HAYALET

Hesba Stretton
Çeviren: Bülent O. Doğan

Kuzenim John Herschel biraz kızarıp bozardıktan sonra, odasının hayaletli olduğunu reddedemeyeceğini söyledi. Bir kadının hayaleti musallat olmuştu. Hayaletin korkunç ya da çirkin bir görünümü olup olmadığını birkaç sesin sorması üzerine, kuzenim karısının kolunu kendi kolunun altına doğru çekip kararlı bir ifadeyle, "Hayır," dedi. Karısının bu hayaleti bilip bilmediği sorusuna ise "Evet" yanıtını verdi. Hayalet hiç konuşmuş muydu? "Tanrım, evet!" Bunun üzerine "Ne dedi?" sorusu gelince de özür diler gibi bir tarzda cevabı aslında karısının vermesini arzu ettiğini söyledi, çünkü karısı bu işi ondan çok daha iyi yapabilirmiş. Ama kadın ona hayaletin ağzı ve dili olması için söz verdirmişti ve hiçbir şeyi saklamamasında ısrarcıydı; yani adam elinden geleni yapacak, ama kadının düzeltmelerine tabi olacaktı. En nihayetinde başlamak için kendini hazırlayan kuzenim, "Varsayalım ki hayalet," diye ekledi, "burada aramızda oturan eşimin ta kendisi olsun":

Daha bebekken yetim kalmıştım ve altı üvey ablam vardı. Uzun ve yoğun bir eğitim süreci bana ikinci ve farklı bir mizaç kazandırdı, hem rahmetli annemle babamın kızı hem de en büyük ablam Barbara'nın çocuğu olarak büyüdüm.

Kendi başına planlar yapmaktan hiç geri durmayan, evin dediğim dedik kızı Barbara bütün kardeşlerini evlendirmeye azmetmişti; üstelik tek yönlü ama katı iradesi öyle güçlüydü ki her bir kardeşini kazançlı bir izdivaca kavuşturmuştu, en çok umut bağladığı ben hariç.

Benim büyüyünce edindiğim karakter çoğu insana tanıdık gelecektir – aldırışsız, flört seven bir kız, herkesçe onaylanan mesleği uygun bir eş avlamak ve yakalamak; biraz şirin, hareketli, bir iki boş saatinizde size hoş bir arkadaş olacak kadar duygusal ve işsiz güçsüz bir adamın memnuniyetle sunduğu az buçuk ilgisini çekip bu ilginin tadını çıkaran bir tip. Civarda işve yapmadığım tek bir delikanlı kalmamıştı neredeyse. Mesleğimde yedi yıl çıraklık edip de yirmi beşinci yaş günümü amacıma ulaşamamış halde kutlamıştım ki, Barbara'nın sabrı tükendi ve daha önce hep kaçındığımız kararlılık ve açıklıkla konuştu benimle; kaçınmıştık çünkü bazı konularda görüşünü ifade etmektense sessizce birbirini anlamak daha iyidir.

"Stella," dedi ciddiyetle, "artık yirmi beşine bastın ve kardeşlerinin hepsi daha senin yaşına ulaşmadan kendi evlerinde oturuyordu; üstelik hiçbiri senin meziyet ve yeteneklerine sahip değildi. Ama artık dürüstçe belirtmeliyim ki şansın azalıyor ve çaba göstermeye başlamazsan planlarımız suya düşecek. Daha önce hiç dile getirmediğim bir hatanı gözlemledim. Delikanlıların sadece eğlenceli vakit geçirmek olarak algıladığı çok açık ve ayrımsız flörtlerinin yanı sıra, gerçekten ciddileşmeye başlayan herkesle dalga geçip kahkahalar atmak gibi bir alışkanlığın var. Halbuki fırsat tam da tavırlarının hevesli görünmeye başladığı anda yatıyor. O zaman mahcup görünmen ve susman gerek; içtenliğini kaybetmeli, onlardan biraz sakınmalısın; değişim karşısında çok korkmuş ve hayrete düşmüş gibi görünmelisin. Birazcık melankoli en büyük neşeden çok daha fazla etki yapar; çünkü bir adam senin onsuz yaşayabileceğine inanırsa, seni bir daha aklına bile getirmez. Yanlış anda kahkahayı patlatarak en az yarım düzine seçkin evlilik fırsatını kaçırdığını söyleyebilirim. Bir adamın gururunu incitirsen, Stella, yarasını asla iyileştiremezsin."

Cevap vermeden önce bir iki dakika duraladım, çünkü tanımadığım annemden miras aldığım bastırılmış mizacım alışılmamış hisler canlandırmıştı yüreğimde.

"Barbara," diye cevapladım çekinerek, "tanıdığım tüm insanlar içinde saygı gösterebileceğim ve örnek alabileceğim kimseyle karşılaşmadım; hatta bu kelimeyi kullanmaktan biraz utansam da, sevebileceğim kimseyle de karşılaşmadım."

"Utanmana hiç şaşmadım," dedi Barbara sert bir tavırla. "Senin yaşında artık on yedilik bir kız gibi âşık olmayı bekleyemezsin. Ama sana açık ve net olarak şunu söylüyorum: Evlenmen gerek ve artık organize bir şekilde çalışsak iyi olacak. Bu yüzden, birisi üzerinde karara varırsan, sana elimden gelen her yardımı yapacağım, isteklerinle kabiliyetlerini odaklarsan kesinlikle başarısız olmazsın. Kararını verdikten sonra tek ihtiyacın akraba yardımı."

"Şu an hoşlandığım kimse yok," diye cevapladım karamsarlık içinde; "beni zaten tanıyanlar konusunda ise hiç şansım yok, o halde Martin Fraser'ı kuşatma altına almaya karar veriyorum."

Barbara bunu işitince alaycı ve öfkeli bir kahkaha attı.

Demir madenlerinin bulunduğu kalabalık bir bölgede oturuyorduk; soyu eskiye dayanan ve yüksek mevkili birkaç aile varsa da, hoş, konuksever, sokulgan bir sınıf oluşturan bizim gibi ailelerin sayısı çok daha fazlaydı. Konutlarımız geniş modern evlerdi ve birbirine gereken uzaklıkta yapılmışlardı. Bizimki de dâhil olmak üzere bunlardan bazılarının sahibi olan âciz ihtiyar ise ailesinin eski konağında oturuyordu. Bu konak keşfedilmemiş demir ve kömür madenlerinin üstünde duran çok pencereli, yarı ahşap Elizabeth dönemi tipi evlerin sonuncusuydu. Bölgedeki kırsal aristokrasinin son yadigârları olan Mr. Fraser ve oğlu herkesten uzak yaşıyor, eğlencelerine ve konukseverliklerine karşılık veremeyecekleri komşularıyla her türlü iletişimden kaçınıyorlardı. En zaruri iş anlaşmalarının gerekleri haricinde kimse mahremiyetlerini ihlal etmiyordu. Yaşlı adam yatağa mahkûm yaşıyordu ve genç olan da söylenene göre kendini tamamen bilimsel meşgalelere vermişti. Barbara'nın kahkahası boşuna değildi; ama onun alaycılığı kararlılığımı daha da kışkırtmaktan ve sağlamlaştırmaktan başka işe yaramadı; üste-

lik girişimin son derece zor olması tüm diğer uğraşlarımda eksik olan bir ilginçlik katıyordu bu işe. Barbara'nın rızasını alıncaya kadar inat ettim.

"Yaşlı Mr. Fraser'a yazmalısın," dedim. "Genç olandan hiç bahsetme ve en küçük kız kardeşinin astronomi öğrenimi gördüğünü, civardaki tek teleskobun onda olduğunu, kız kardeşinin teleskobu görmesine izin verirse kendisine büyük bir minnet duyacağını belirt."

"Lehine olan bir durum var," dedi Barbara yazmak için masanın başına geçerken; "yaşlı beyefendi bir zamanlar annenle nişanlıydı."

Ah! İşimizi ne kadar kurnazca hallettiğimizi, Mr. Fraser'dan "eski dostu Maria Horley'nin kızı" için nazik bir davet koparduğumuzu düşününce kendimizle gururlanıyordum.

İlk kez şubat ayının bir akşamında, Barbara davete dâhil olmadığı için yaşlı bir hizmetçi eşliğinde Martin Fraser'ın evinin eşiğinden adımımı attım.

Evde derin bir huzur duygusu hâkimdi. Tedirgin edici, belli belirsiz bir uygunsuzluk ve hainlik duygusuyla içeri girdim. Hizmetçi giriş salonunda kaldı ve kütüphaneye götürülürken üzerime bir utangaçlık geldi, ayaklarım geri geri gidiyordu; ama çok şık giyinmiş olduğumu anımsayarak özgüvenimi yeniden kazandım ve gülümseyerek odadan içeri girdim. Burası alçak tavanlı, meşe lambrili, kasvetli bir odaydı; dev gibi antik mobilyalar çevreye koyu ve acayip gölgeler düşürüyordu; titrek bir ateşin yandığı şöminenin başında ise karşılaşmayı beklediğim münzevi Martin Fraser yerine kadın gibi giyinmiş, bir kadının temkinliliğini ve rahat tavırlarını taşıyan garip bir kız çocuğu duruyordu.

Kız bana doğru yürüyerek, "Sizi gördüğüme çok memnun oldum. Hoş geldiniz," dedi ve beni oturacağım yere kadar götürmek üzere elini uzattı. Elimi sert ve tuhaf bir şekilde sıktı; bir rehberlik ve yardımseverlik tutuşuydu bu, çocukların sıradan çekingenliğinden ya da uyuşukluğundan eser yoktu; beni ateşin karşısındaki bir koltuğa oturttu ve kendisi de neredeyse tam karşıma oturdu.

Utana sıkıla birkaç şey söyledim, hepsine cevap verdi, sonra da susup kaçamak bakışlarla onu izledim. Ayağının dibinde kocaman kara bir av köpeği duruyordu; kızın giydiği sabahlık benzeri uzun elbisenin kıvrımları arasında hayvan neredeyse kaybolmuştu. Kızın minik yüzünün hatlarındaki dalgınlık izleri taşıyan sükûnet ifadesi, çocuklarda nadiren görülen ve daima onlara heykele benzer bir görünüm veren tuhaf bir gözlerini kapatma alışkanlığı yüzünden daha da güçlenmişti. Sanki kendi kendisiyle konuşmak üzere içine çekilmişti ve sözcükler ya da ifadelerle bu konuşmayı açığa vurması zinhar yasaktı. Dans eden alevlerin ışığında nefes almadan, hareket etmeden oturuyormuş görünen bu sessiz, tuhafça yaratıktan korkmaya başladım ve peşinde olduğum hedefin kapıyı açıp içeri girmesine çok memnun oldum. Artık hainlik duygusundan kurtulduğum için ona merakla baktım ve onunla ilgili belli başlı planlarımızdan ne kadar habersiz olduğunu düşününce gülümsedim. O zamana dek karşılaştığım erkeklerin yakalanma korkusu benim onları yakalama arzumdan daha büyük olduğu için yarışma bir hayli açık ve eşit geçiyordu; ama Martin Fraser kadınların oyunları hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Kahverengi saçımın bukleler halinde yüzümün çevresine düştüğünü, koyu mavi gözlerimin pek ifadeli bulunduğunu hatırlayarak başımı kaldırıp onun gözlerine baktım; ama büyük meşguliyetlerdeymiş havasıyla ve cazibeme dikkat göstermesine izin vermeyecek kibarca bir kayıtsızlıkla benimle konuşmaya başlayınca astronomi konusundaki tüm bilgimin okulda, Mangnall's Questions[10] kitabından öğrendiklerim olduğunu düşünerek titredim.

Vakur ve haşin adam derhal şunları söyledi:

"Babam kendi odasından hiç çıkamaz halde, ama kendisini bir ziyaret etme lütfu göstermenizi arzu ediyor. Teleskoptan bakmak için ihtiyaç duyduğunuz şeyleri size gösterme şerefi de bana devredildi, dolayısıyla ben teleskobu ayarlarken birkaç

10 İngiliz kadın öğretmen Richmal Mangnall (1769-1820) tarafından kaleme alınan soru-cevap formatındaki bu kitap on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında kız çocukların eğitiminde önemli bir rol oynamıştır. (e.n.)

dakika kendisiyle sohbet etme teveccühü gösterebilir misiniz? Lucy Fraser size eşlik edecek."

Çocuk ayağa kalktı ve yeniden elimi sıkı sıkı tutarak beni yaşlı adamın odasına götürdü.

"Annene benziyorsun evladım," dedi adam bana uzun uzun bakarak, "onun yüzünü ve gözlerini almışsın; ablan Barbara'ya hiç benzemiyorsun. Peki bu olağandışı ismin kaynağı nedir, Stella?"

"Babam bana sevdiği yarış atlarından birinin adını vermiş," diye yanıtladım. Adımın koyulmasının basit nedenini ilk kez söylüyordum.

"Tam ona göre," dedi yaşlı adam gülerek. "Atı iyi hatırlıyorum. Babanı da en az oğlum Martin'i tanıdığım kadar iyi tanırdım. Oğlumu görmüş müydün, küçük hanım? Evet, ben de öyle düşünmüştüm; bu da torunum Lucy Fraser, eski kütüğün son yongası; oğlum evlenmek istemediği için bu kızı evlat edinip mirasçımız yaptık, soyadını hep koruyacak ve yeni bir Fraserlar soyunun kurucusu olacak."

Çocuk dalgın, üzüntülü duruyordu, sanki dertlerin ve sorumlulukların ağırlığı altında şimdiden iki büklüm olmuştu. Adam konuştukça konuştu ama en sonunda bir orgun pes tonlarının evin içinde yankılandığı duyuldu.

"Amcam hazır olduğunu bildiriyor," dedi kız.

Kütüphanenin kapısında biraz oyalandık, çünkü Lucy Fraser'ın omzunu elimle yakalayıp onu durdurmuş ve orgdan dökülen harika müziği dinlemeye dalmıştım. Daha önce hiç duymamıştım böyle bir müziği; denizin durmaksızın kıyıya vurması gibi gürlüyor ve kabarıyordu; orada burada ağıt yakan tek bir nota anlatılmaz bir acı vererek beni delip geçiyordu sanki. Müzik bittiğinde Martin Fraser'ın karşısına sessiz ve sakinleşmiş çıktım.

Evin kendisinin görüşü kapatmaması için teleskop terasın ucuna taşınmıştı; Lucy Fraser ve ben astronomun peşinden oraya gittik. Hissettirmeden yükselen bir platonun en yüksek noktasında duruyorduk ve ufuk yirmi ila kırk mil kadar uzak-

taydı. Gökyüzünün sonsuz kubbesi yukarıda uzanıyordu, evler ve dağlar arasında yaşayanların pek kavrayamayacakları bir sema okyanusuydu âdeta. Kıta kıta ışıldayan yıldızlar, karanlık ve her şeyi saran gece, eşlikçilerimin alışık olmadığım konuşmaları, beni ezen huşu duygusunu artırdı ve aralarında dururken en az onlar kadar hevesli ve meşgul birine dönüştüm. Önümde açılan evrenin akıl almaz haşmeti, teleskobun görüş alanındaki gezegenlerin heybetli görünümü dışında her şeyi unuttum. Nasıl taze bir huşu ve haz duygusuna kapılmıştım öyle! Zihnimden dalga dalga ne düşünceler geçti! Dünyaların ıssızlığı içinde kendimi ne kadar da önemsiz hissettim!

Bir çocuğun mütevazılığıyla –zira artık yapmacık davranamayacak kadar büyülenmiştim– kısa süre içinde bir daha gelip gelemeyeceğimi sordum.

Martin Fraser sevinçle ışıldayan gözlerime keskin ve delici bir bakış attı. Bu bakış karşısında sinmedim, çünkü sadece yıldızları düşünüyordum. Bir süre baktıktan sonra dudakları gevşedi, memnun ve dost canlısı bir gülümsemeyle cevap verdi.

"Sizi görmekten daima memnun oluruz."

Geri döndüğümde Barbara uyumamış, beni bekliyordu ve tam son derece dünyevi ve hesapçı bir şeyler söyleyecekti ki derhal sözünü kestim. "Tek kelime istemiyorum Barbara, tek kelime etmeyeceksin yoksa bir daha Holmes malikânesinin semtine uğramam."

Ayrıntılara giremeyeceğim. O eve sık sık gittim. Mr. Fraser ve Lucy'nin hayatına bir gün ışığı huzmesi gibi doğdum (yani öyle sanıyorum), üstlerinde dolanıp duran bulutu aydınlattım. Her ikisine de sıhhatli bir heyecan ve neşe getirdiğimden, onların nazarında değerli ve gerekli biri haline geldim. Ama kendimde de büyük ve neredeyse mucizevi bir değişiklik yaşadım. Daha önce hoppa, bencil, ruhsuz biriydim, ama giriştiğim ciddi çalışma ve onun peşinden gelen diğer çalışmalar beni zafiyet uykusundan kaldırmış, bir zihinsel faaliyet hayatına sokmuştu. Amacımı tümden unutmuştum, çünkü bir anda Martin Fraser'ı Kutup Yıldızı kadar uzak ve kendi halinde görmeye başlamıştım. Böy-

lece onun için sadece çalışkan ve bilgiye aç bir öğrenci oldum ve o da benim için sadece ciddi ve kılı kırk yaran bir öğretmendi, dolayısıyla en derin saygıyı hak ediyordu. Onun sessiz evinin eşiğini her geçtiğimde, mizacımdaki dünyevilik ve işvelilik bol bir elbise misali ruhumdan düşüyordu ve âdeta sadelikle, gerçek halimle ve ibadet ruhuyla bir tapınağa giriyordum.

Mutlu yaz geçti gitti, sonbahar ilerledi ve sekiz ay boyunca Fraserları sürekli ziyaret ettim, üstelik herhangi bir sözümle, bakışımla ya da tonlamamla onları asla kasten aldatmadım.

Lucy Fraser ve ben ekim başında görülebilen ay tutulmasını uzun zamandır dört gözle bekliyorduk. O akşam alacakaranlıkta tek başıma evden ayrıldığımda düşüncelerim yaklaşan hazla doluydu ama Holmes malikânesine yaklaştığım sırada, eskiden flört ettiğim gençlerden biri yanıma geldi.

"İyi akşamlar Stella," diye seslendi kırk yıllık dostunu görmüşçesine. "Uzun zamandır seni görmüyorum. Ha! Sanırım şimdi başka bir oyun peşindesin, ama bu kez çıtayı biraz yüksek tutmuyor musun? Gerçi şu aralar pek şanslısın, çünkü Martin Fraser adım atmazsa George Yorke var. Avustralya'dan muazzam bir servetle yeni döndü ve gitmesinden önce aranızda geçen bazı müşfik sözleri hatırlatma özlemi duyuyor. Crown'da dün yediğimiz yemekten sonra bize senin bir tutam saçını gösterdi."

Ne düşündüğümü hiç belli etmeden onu dinledim, ama yozlaşmışlığımın gerçekliği ve ıstırabı yüzünden içim içimi yiyordu; sığınağıma doğru hızla ilerleyerek minik Lucy Fraser'ın varlığıyla teselli bulmak istedim.

"Bugün yanlış bir şey yaptım," dedi bana. "Birini kandırdım. Bunu sana anlattığımda hakkımda iyi şeyler düşünmeyebilirsin, ama beni her zamanki kadar çok sevmeni isterim. Bir hikâye anlatmadım, ama hikâyede kendim rol aldım."

Lucy Fraser minik alnını minik parmaklarına dayadı, sessizce kendi içini okurken gözlerini kapatmıştı.

"Amcam diyor ki," diye devam etti, bir an bakışlarını kaldırdığında yetişkin bir kadın gibi kızardı, "kadınlar belki de erkekler kadar dürüst değilmiş. Başarıya kuvvetleri sayesinde

ulaşamadıkları için kurnazlıkları sayesinde ulaşırlarmış. Yalanlarla yaşarlarmış. Kendilerini kandırırlarmış. Bazen kadınlar sırf eğlenmek için yalan söylermiş. Bazı sözler öğretti bana, günün birinde daha iyi anlarmışım, öyle dedi:

'Kendine karşı dürüst ol
O zaman gecenin gündüzü izlediği gibi
İzler hiçbir erkeğe yalan söyleyememek.'"

Çocuğun karşısında afallamış ve dili tutulmuş bir halde kalakaldım, yanaklarımın yandığını hissediyordum.

"Büyükbabam bana Kutsal Kitap'tan bir pasaj gösterdi. Çok korkunçtu. Dinle. 'Kimi kadını ölümden acı buldum. O kadın ki, kendisi tuzak, yüreği kapan, elleri zincirdir. Tanrı'nın hoşnut kaldığı insan ondan kaçar. Günah işleyense ona tutsak olur.'"

Yüzümü avuçlarımın içine sakladım ama bana bakan kimse yoktu, çünkü Lucy Fraser gözlerini o titreşen kapaklarıyla örtmüştü; ben sersemlemiş ve kendimi suçlayarak orada dururken bir el koluma dokundu ve Martin Fraser'ın sesini duydum:

"Tutulma, Stella!"

İlk kez ön adımı söylemesi karşısında irkildim, daha önce onun ağzından adımı hiç duymamıştım. Lucy Fraser'ın terasta bize katılmadığını fark edince tümden sinirlerim boşaldı. Martin Fraser teleskobun benim kullanmam için iyi ayarlanmış olup olmadığına bakmak üzere bana doğru eğildiğinde geri çekildim.

Ben gözyaşlarına boğulunca, "Ne oldu şimdi Stella?" diye sordu. "Şu an seninle konuşabilir miyim Stella?" dedi. "Yani henüz vakit varken, sen bizi terk etmeden önce. Sen gittiğinde yuvamızda oluşacak boşluğu düşünmeye cüret bile edemeyeceğimiz kadar kalplerimizin sana bağlandığı gibi senin kalbin de bize bağlandı mı? Seni tanımadan önce yaşamıyorduk biz. Sen bizim sağlığımız ve hayatımızsın. Daha önce hiçbir kadına bakmadığım gibi baktım sana ve sende hiçbir kusur bulamadım. Sen benim incim, mücevherim, yıldızımsın. Şu ana dek zihnimde kadınlar ile yalan ayrılmaz bir ikiliydi, ama senin masum

yüreğin doğruluğun yuvası âdeta. Bunu hiç düşünmemiş olduğunu ve coşkunluğumun seni telaşlandırdığını biliyorum, ama beni sevip sevemeyeceğini açıkça söylemez misin?"

Beni kollarına almıştı ve başım onun kuvvetle çarpan kalbine yaslanmıştı. Tüm katılığı ve haşinliği gitmişti, bana vefasız flörtlerle harcanmamış, tükenmemiş bir aşk serveti sunuyordu. Kesin bir başarı kazanmıştım ve sessizliğim en güzel cevabı verene kadar orada olmak beni ne kadar da mutlu ederdi! Ama Barbara belleğimde belirdi ve Lucy Fraser'ın sözleri hâlâ kulaklarımda çınlıyordu. Ayın kalbini kemirmekte olan kara gölge ölçülü hareketinde duralamış gibiydi. Tüm gökyüzü vakur yıldızlardan bize bakıyordu. Hışırdayan yapraklar susmuş ve rayihalı güz esintisi bir an kesilmişti; doğruyu söylemeye iten şahitlerden bir bulut, uyanmış vicdanımın çığlığının yankısını taşıyordu. Hüzün ve utanç içinde geri çekildim.

"Martin Fraser," dedim, "sözleriniz beni doğruyu söylemek zorunda bırakıyor. Şu ana kadar karşılaştığınız en yalancı kadınım ben. Buraya sırf sizi ayartmak için geldim ve şayet benim çevremden insanlarla tanışmış olsaydınız sadece bir flört meraklısı, kalpsiz bir koket olduğumu duyardınız. Ocağınıza yalanlar, kalbinize ölümün acısını taşımaya cesaret edemem. Şimdi bir şey söylemeyin, biraz sabredin, size yazacağım!"

Beni tekrar kollarına alacaktı ama bir sıçrayışta uzaklaştım ve hızla koşarak, yüreğimde daimî bir sürgün cezasının ağırlığıyla Cennet Bahçemden çıktım. Tutulma tamamlanmıştı ve kıpır kıpır kavakların altında titreyerek ağladığım sırada karanlığın korkutuculuğu ve yıldırıcılığı beni sardı.

Saklana saklana kendi odama doğru giderken Barbara karşıma çıktı ve soğuk, pırıltılı gözlerini sorgulayan bir edayla üzerime dikti.

"Neyin var senin?"

"Hiç," dedim. "Astronomiden sıkıldım sadece, bir daha Holmes'a gitmeyeceğim. Hiç faydası yok."

"Ben söylemiştim," diye yanıtladı. "Gerçi bir kriz yaratmış olmak için Mr. Fraser'a Noel'de buralardan ayrılacağımıza dair

bir not gönderdim. Demek artık oraya gitmeye devam etmenin vakit kaybı olduğunu kabullendin?"

"Kesinlikle," diyerek odama girdim ve o gecenin uzun saatleri boyunca terk edilmişliğin ve umutsuzluğun anlamını öğrendim.

Sonraki gün yazdığım mektupta Martin Fraser'a her şeyi dürüstçe anlattım, ama hem kendimi kandırarak hem de korkunç aşağılanmışlığımın içinde boş bir gurura kapılarak ona kendisini hiç sevmemiş olduğumu söyledim.

Her neşesiz sabah gözüme çarpan ilk şey onun evinin çevresinde salınan ve bana çılgınca gel gel yapan uzun kavak ağaçlarıydı. Geceleyin gördüğüm son şey ise kütüphanesinin defneler arasında yıldız gibi parlayan sabit ışığıydı. Ama onu hiç göremiyordum, çünkü mektubum umut bağlanmayacak kadar açıktı, utancımdan yürüyüşlerinde de karşılaşamıyordum onunla. Benim için geri kalan tek çare, bir zamanlar beni tatmin eden kabuklarla aç ve solmakta olan ruhumu besleyebileceksem eski hayatıma geri dönmekti.

George Yorke yeniden bana haber gönderdi, beklentilerimizin çok ötesinde servetler teklif etti. Istırap veren bir cazibesi vardı bu teklifin, çünkü önümde Barbara'yla tekdüze ve üzücü bir hayat, sonra da yalnız ve bakımsız bir yaşlılık vardı. Neden ben de mutsuz olmayan binlerce diğer eş gibi yaşayamazdım ki? Ama Martin'in kitaplarından birinde okuduğum bir pasajı hatırladım: "Evlenmek daima görevimiz değildir ama dürüstçe yaşamak, mutluluğu satın almak için şerefimizi yitirmemek, evde kalmaktan kaçınmak için doğruluktan sapmamak daima görevimizdir." Böylece talihimin kasvetini ve çoraklığını karşılamak üzere kendimi hazırlayarak, teklifi reddettim.

Barbara çileden çıkmıştı ve her ikimizin de çok acı çektiği bir sürenin sonunda, kardeşlerinden birinin Noel'i birlikte geçirme davetini kabul etti. Ben de yaşlı dadımla birlikte mobilyaların taşınmasına nezaret etmek üzere geride bırakıldım. Eski evimizde son ana kadar kalmak istiyordum ve Noel günü terk edilmiş evde tek başıma bırakıldığım için memnundum.

Böylece mekân artık beni tanımaz olmadan önce tüm çağrışımların ve anıların kaydını zihnime geçirebilecektim. Böylece, Noel arifesinde hem eski anılarından hem de daha yeni ama daha derin bir sevgiden sökülüp ayrılmakta olan kalbim kadar boş olmasına asla imkân bulunmayan boş odalarda dolanırken, sıklıkla Holmes malikânesine baktığım pencerenin önünde duraladım.

Hava bütün gün ağır ve karanlıktı, kar yağışı hiç durmamıştı, şimdi ise tipi sona ermişti ve aysız gökyüzü yıldızlarla ışıl ışıldı: Işıldayan kar, göğe doğru kara bir kütle gibi duran Martin Fraser'ın evinin yerini seçmeme yetecek kadar ışık sağlıyordu. Pek çok geceden beri olduğu gibi odası karanlıktı, ama evimize daha yakın olan ihtiyar Mr. Fraser'ın penceresi ak avluya parlak bir ışık yayıyordu. Aşırı çalışmaktan ve aşırı heyecandan tükenmiş bir halde, alev alev yanan yanaklarımı buz gibi pencere pervazına dayadım ve onlarla ilişkimde geçen tüm olayları kendi kendime tekrarlamaya koyuldum; ardından, belki de benim olabilecek mutluluğa dair hayaller resim resim, düş düş zihnimde belirmeye başladı.

Ben orada durmuş, gözlerimi örten avuçlarımın arasından gözyaşlarım sızarken dadım panjurları kapatmak için içeri girdi. Beni gördüğünde aniden irkildi.

"Seni annen sandım," diye haykırdı. "Onun tam olarak böyle durduğunu yüzlerce kez görmüştüm."

"Susan, nasıl oldu da annem Mr. Fraser'la evlenmedi?"

"Onlar âşık olmalarına rağmen birbirini anlamayan insanlardandı," diye cevap verdi. "Mr. Fraser'ın ilk evliliği para içindi ve mutlu olamamıştı, bu yüzden mizacı katılaşmıştı. Kavga ettiler ve annen ona kızdığı için baban Mr. Gretton'la evlendi. Ondan sonra Mr. Fraser bir anda yaşlandı ve evinden nadiren çıkar oldu; çok yakında yaşamasına rağmen annen onu bir daha görmedi: Ama baban balolara, yarışlara ya da toplantılara gittiğinde annen tam burada senin gibi dururdu, onu sık sık bu halde görürdüm. Son seferinde ise sen kucağındaydın, iyi geceler dilemek için geldiğimde bu pencereye yaslanmıştı, sonra

başını göğe kaldırarak usulca, 'Kocama ve bebeğime karşı görevlerimi yerine getirmeye çalıştım!' diye fısıldamıştı."

"Dadı," dedim, "beni burada bırak, bu pencereyi şimdi kapatma." Artık içimi kaplayan şey bencilce bir duygudan ibaret değildi. Benim kederime benzer bir keder olmadığını mırıldanmıştım, ama annemin hatası daha da vahimdi ve cezası benimkinden çok daha derin olmuştu. Taşıdığı yük onu erkenden mezara götürmüştü, ama onunla birlikte yeryüzünden silinip gitmemişti. Şimdi onun ölümüyle şiddetlenmiş ve ağırlaşmış bir halde yaşlı bir adamın yüreğinde yatıyordu ki o adam da hiç şüphesiz düşüncelere dalıyor, geçmiş hayatının olaylarını, özellikle de bu olayı anıyordu, çünkü en üzüntü vereni buydu. Onu bir kez daha görmeyi, diğer herkesten daha büyük bir acıyla ve daha uzun süre annemin yasını tutan kişiyi görmeyi bütün yüreğimle arzuladım ve çayırı gizlice geçip yoldan yukarı çıkmaya, parlaklığın düşündürdüğü gibi perdeleri açıksa annemin hatırası için ona bir kez daha bakmaya karar verdim.

Kapının eşiğinde bir an duraladım, sanki annem ve ben aynı ikircikliliği yaşıyorduk ama mizacımdaki atılganlık sayesinde şüphelerimi uzaklaştırıp buz gibi geceye çıktım.

Evet, pencerenin perdeleri açıktı. Bahçe kapısına geldiğimde bunu anlamıştım; ayrıca annemin âşık olduğu adamın tek başına ve neşesizce kanepede yattığını görür gibiydim; Lucy Fraser ona kız evladı olacak kadar büyüyene kadar, uzun yorucu yıllar boyunca öyle yatacaktı. Ondan sonra adamın torununun ölüm döşeğinde olduğuna dair söylenti geldi aklıma. Susan birkaç saat önce kederle anlatmıştı bunu bana; daha da sersemlemiş bir halde hızla koştum ve pencerenin önüne vardım.

Burası artık bir engelli odası değildi; kanepe ve paravan gitmişti, Lucy'nin minik koltuğu da. Üstelik modern lüks ya da zenginliğin izleri de görünmüyordu, ne yumuşaklık, ne renklilik, ne de ihtişam: Burası çalışkan ama unutkan ve konforunu ihmal eden bir araştırmacının kütüphanesi ve çalışma odasıydı sadece. Ama yine de bu haliyle yüreğim orayı yuvası olarak benimsedi. İşte Martin orada oturuyor, her zamanki gibi dalıp git-

miş, karmaşık hesaplar yapıyor ve çevresine saçılmış kitapları sık sık karıştırıyordu.

Bu işine gömülmüş adam bir zamanlar bana tutkuyla aşktan bahsetmiş olabilir miydi? Nasıl oluyordu da o şimdi neredeyse elimin ulaşabileceği bir yerde ışık, sıcaklık ve kayıtsızlık içinde otururken ben tıpkı bir kaçak gibi soğukta, karanlıkta ve umutsuzluk içindeydim? O halde eşikte adımlarımın yankısı duyulmuyor muydu, onunla çalışmaları arasına giren gölgeli bir anısı yok muydu yüzümün? Onun yanı başında oturma, kalemiyle yazdığı gözlemleri okuma, tabiatında derinleşen kasveti kovalayıp uzaklaştırma hakkını kaybetmiştim; üstelik benden daha dürüst ve değerli bir başka kadının benim kaybettiğim hakkı zamanla kazanacağına dair bir umudum da yoktu, halbuki bu benim için gerçekten bir umut ve teselli olabilirdi.

Bir zilin çaldığını duydum, Martin kalkıp odadan çıktı. İçeriye fark ettirmeden girip, umursamazca bir tarafa attığı tek bir kâğıt parçasını aşırmaya zamanım olup olmadığını düşündüm, ama ben titreyen ellerimle cam kapının kolunu tuttuğum sırada geri döndü, kucağında minik Lucy Fraser'ın zayıf düşmüş bedenini taşıyordu.

Onu koca bir pelerine dikkatle sarmıştı ve şimdi de bir tekerlekli sandalyeyi ateşin başına taşıyor ve Lucy'yi içine yerleştiriyordu; yüzündeki tüm katı hatlar şefkatle yumuşamıştı. Soylu yüreğinde yeniden yer bulmak, bu dondurucu soğuğa ve karanlığa son vermek için şiddetli bir arzu duyarak kollarımı ona doğru uzattım; sonra arkamı döndüm ve onun bu son şefkatli imgesi belleğime kazınmış halde ıssız evime doğru yola çıkmaya hazırlandım.

Yukarılardaki sarmaşıktan aniden bir hışırtı geldi ve minik bir kuş yuvasından buz gibi gece havasına doğru fırladı, sonra kanat çırparak aşağı inip ışıklı pencereye doğru uçtu. Çevrede olmamdan zaten heyecanlanan köpek bir anda kalkıp pencereye baktı. Son anda kaçıp çalıların arasına saklandım. Martin kapıyı açıp terasa çıktı. Köpek geldiğim yolu koklayarak ilerledi, sonra neşeyle çayırlara doğru koştu. Martin çevresine bakı-

nırken ben de en derin karanlıklara doğru çekilip iyice sindim. Beni bulacağını biliyordum, çünkü yeni yağmış karın üzerinde ayak izlerim açıkça görünüyordu. Bunun üzerine müthiş bir utanç ve memnuniyet duygusuna kapıldım. Onun bir iki kez ayak izlerini kaybettiğini gördüm, ama en sonunda doğru izleri takip etti ve altına saklandığım dalları kaldırdıktan sonra beni defnelerin içinde buldu. Çömelmiştim, bu yüzden merakla üzerime doğru eğildi.

"Benim, Stella," dedim usulca.

"Stella?" diye tekrarladı.

Saatlerdir eve dönmesi beklenen yaramaz bir çocukmuşum gibi beni kaldırdı, terastan geçirip kütüphaneye kadar taşıdı, sonra da yüreğinin ışığına ve sıcaklığına bıraktı. Gözleri tuhaf bir ışıkla bize doğru parıldayarak bakan kızın yanağına minik bir öpücük kondurduktan sonra iki elimi birden avucuna aldı, eğilip yüzümü okudu. Bakışına hiç çekinmeden karşılık verdim, bir süre göz göze kaldık. O uzun, tereddütsüz bakış sırasında birbirimizin yüreğinin derinliklerini yokladık. Artık aramızda şüphe ya da güvensizlik olamazdı, artık yalanlar ya da yanlış anlamalar olamazdı.

Yıldızımız yükselmiş, yusyuvarlak kusursuz bir küreye dönmüştü ve önümüzdeki yıllara doğru yumuşak, parlak bir ışık yayıyordu. Karın ötesinden ruhumuzun evlilik çanları misali çıngırak sesleri gelmeye başlayınca hülyalarımızdan uyandık.

"Seni tümden kaybettiğimi sanmıştım," dedi Martin. "Bir gün bir şekilde bana geri döneceğine inanıyordum, ama bu akşam gittiğini duydum. Lucy Fraser'a da biraz önce bundan bahsediyordum. Seni görmeyi çok istiyordu."

Böylece çocuğu kucağıma verdi. Kızcağız bana doğru sokulurken derin derin içini çekti, sonra da başını göğsüme yasladı. Tam o anda ilahi söyleyenler sokağa girdiğinde Martin perdeleri kapattı. Yine de ilahiciler ışıklı pencerenin karşısına geçip Doğu'daki mucizevi yıldız efsanesinin şarkısına devam ettiler.

İlahiciler şarkıyı bitirip seslerini yükselterek "Mutlu Noeller, yeni yılınız kutlu olsun!" diye bağırdıklarında Martin onlarla

konuşmak için verandaya çıktı, ben de yüzümü çocuğun buklelerinin arasına saklayarak beni bu kadar çok değiştiren Tanrı'ya şükrettim.

Onun geri dönmesi üzerine başımı kaldırdığımda, "Ona ne oldu böyle Martin?" dedim dehşetle.

Çocuğun zaten kısık gözleri tamamen kapanmıştı, minik eli ise katı ve hissizdi. Bilinçsizdi, nefes almıyordu, kucağımda solan bir çiçek gibi uzanıyordu.

"Sadece bayıldı," dedi Martin. "Sen bizi terk ettiğinden beri kötüye gidiyor, Stella. İyileşmesi için tek umudum senin şefkatin."

Bütün gece oturdum, minik çocuk kucağımda dinlendi; zamanla ölüm benzeri baygınlığından kurtuldu ve kollarımda sakince uyumaya koyuldu, çünkü yüreğimdeki yaşamı, neşeyi ve parıltıyı şimdiden benimle paylaşmaya başlamıştı. Bir saadet vahasında tam bir sessizlik ve dinginlikle çevrelenmiştik, sadece bir kez dadımın içeri girişi bir kesinti yarattı. Martin onu mutlak bir şaşkınlık ve panik halindeyken bulup getirmişti.

Mutlu bir Noel sabahının şafağı söktü. Dadımdan saçımı annemin gençliğindeki gibi yapmasını istedim. Susan'la uzun bir konuşmadan sonra Mr. Fraser beni büyük bir duygusallık ve sevgiyle kızı olarak kabul etti; sıklıkla bana Stella değil Maria diye hitap etti ama beni annem sanması hoşuma gitmişti. Ardından, akşamleyin onların arasında otururken bir titreme ve ağlama nöbeti geçirdim ve ancak en içtenlikli teselliler sonucu kendime gelebildim. Onlara basit melodilerinden başka pek bir şeylerini hatırlamadığım eski şarkılar söyledim, Mr. Fraser eski zamanlardan ve gelecek zamanlardan bahsetti, neredeyse Lucy'nin bile gözleri gülüyordu.

Martin, daha önce birçok kez tek başıma ve korkusuzca geçtiğim o tanıdık yoldan beni evime götürdü, ama aşırı mutluluk beni çekingenleştirmişti, alışık olmadığım her seste ona sokuluyor ve korunuyor olmanın tatlı hissine bırakıyordum kendimi.

İlkbaharın güneşli bir gününde tasasız Lucy ve muzaffer diktatör Barbara nedimeliğimi yaptı, ben de Martin Fraser'ın

karısı olmayı alçakgönüllülük ve neşeyle kabul ettim. Genç kızlığımın boşkafalı budalalığının geçtiği yerlerde yaşamama rağmen, ondan sonra daha iyi bir insan olmaya ve görevlerimi aşk, minnettarlık ve adanmışlıkla yapmaya çalıştım. Sadece ilk başlarda Martin, gizlice dışarı çıktığım o akşam son bir kez görmek istediğim kişinin kendisi değil babası olduğuna inanmaz göründü: Mr. Fraser'ın oturma odasını Martin'in kendi çalışma odasına çevirdiğinden haberim bile yoktu halbuki.

ÇİFT ODANIN HAYALETİ

George Augustus Sala
Çeviren: Roza Hakmen

Listemde bir sonraki hayaletti. Odaları kurada çekildikleri sıraya göre not etmiştim; izleyeceğimiz sıra da buydu. Çift Odanın Hayaletini bir an önce çağırdım, çünkü John Herschel'in karısının fazlasıyla etkilendiğini hepimiz fark etmiştik ve âdeta aramızda mutabakata varmışçasına göz göze gelmekten hepimiz kaçınıyorduk. Alfred Starling her zamanki inceliği ve sezgisiyle çağrıma derhal cevap vererek Çift Odaya Humma Hayaletinin musallat olduğunu bildirdi.

"Humma Hayaleti nasıl bir şey?" diye sordu herkes, gülüşmelerin ardından.

"Nasıl mı?" dedi Alfred. "Humma gibi."

"Humma nasıl bir şey?" diye sordu biri.

"Bilmiyor musunuz?" dedi Alfred. "Anlatayım."

İkimiz de, hem Tilly, yani sevgili Matilda'm, hem de bendeniz, daha fazla beklemenin uygunsuz olmakla kalmayıp genelde topluma karşı vazifemize de son derece aykırı olacağı konusunda hemfikirdik. Uzun nişanlılıkların zararlı sonuçları konusunda öne sürebileceğim onlarca argüman vardı; Tilly de marazi şiirler okumaya başlamıştı. Ebeveyn ve vasimiz bizden farklı görüşteydiler. Bonsor Amcam benim vekâleten ilgili olduğum Caerlyon-upon-Usk Falan Filan şirketi hisselerinin değerinin yükselmesini beklememizi istiyordu – hisselerin değeri yıllardır umutsuz derecede düşük seviyede. Tilly'nin annesiyle babası Tilly'ye kız çocuğu, bana oğlan çocuğu diyordu; oysa biz katiyen çocuk falan değil, Abelard ile Heloise'den ya da Flo-

rio ile Biancafiore'den beri görülmüş en tutkulu ve vefalı genç âşıklardık. Ne var ki ebeveyn ve vasimizin kumaşı hararetli ya da Romalı olmadığından tarihe geçmiş talihsiz âşıklar kataloguna bir çift daha eklememize izin verilmedi. Bonsor Amca'yla Mr. ve Mrs. Yüzbaşı Standfast (Tilly'min babacığıyla anneciği) sonunda pes etti. Bu arzulanan sonu gerçekleştirmekte, büyük boy sekiz sayfayı kaplayan, katı yürekli akrabalarımız için üçer kopyasını aldığım bekârlık aleyhindeki argümanlarımın büyük etkisi oldu. Tilly'nin kendini zehirleyeceği yolundaki tehditleri daha da etkiliydi. Ancak en etkilisi, ikimizin karar verip düşüncemizi ebeveyn ve vasimize aktarmamız ve görüşlerimize katılmadıkları takdirde kaçacağımızı ve ilk fırsatta evleneceğimizi söylememizdi. Herhangi bir haklı sebep ya da engel yoktu. Gençtik, sağlıklıydık ve ikimizin parası bir araya getirildiğinde az değildi. Bol bol paramız vardı – o zaman öyle düşünüyorduk. Dış görünüşe gelince, Tilly tek kelimeyle Güzel'di, benim de favorilerim Dover yüksek sosyetesinin onayını almıştı. Böylece her şey ayarlandı; yirmi yedi aralık bin sekiz yüz elli küsur yılında, Noel'den iki gün sonra soylu bir ailenin evladı Alfred Starling hayatını, Snargatestone Villa, Dover'da ikamet eden Kraliyet Donanması Yüzbaşısı Rockleigh Standfast'in tek kızı Matilda'yla kutsal evlilik bağıyla birleştirecekti.

Ben çok küçük yaşta yetim kalmıştım; (Caerlyon-upon-Usk Falan Filan şirketi hisseleri de dâhil) mütevazı servetimin ve şahsımın vasisi, Bonsor Amcamdı. Beni Merchant Taylor okuluna, ardından iki yıllığına Ren kıyısında, Bonn'da bir yüksek okula gönderdi. Sonra da –sanıyorum haylazlık etmemem için– Finsbury Circus'ta Alman tüccarlar Baum, Bromm ve Boompjees muhasebe ofisine girebilmem için hatırı sayılır bir meblağ ödedi; söz konusu beyefendilerin gözetimi altında muhaberat bölümünde canımın istediği kadar az çalışarak ücretli memur kardeşlerim tarafından gıptayla izlendim. Genelde Dover'da ikamet eden Bonsor Amcam, görünüşe bakılırsa kireçtaşında delikler açıp sonra bu delikleri doldurmaktan ibaret devlet ihalelerinden büyük meblağlar kazanıyordu. Amcam belki de

Avrupa'nın en saygın kişisiydi ve Londra şehrinde "Sorumlu Bonsor" olarak ünlenmişti. "Sınırsız parası" olduğu rahatça söylenebilecek bir adamdı. Sarımsı devetüyüyle taş grisi arası bir tondaki –yaz kış giydiği– yeleği öyle tarifsiz bir saygınlık timsaliydi ki, eminim Lombard Sokağı'ndaki herhangi bir bankanın veznesine sunulsa, karşılığında memurlar istenen miktarda banknot ya da altını derhal öderdi. Bonsor Amcam bu şaşırtıcı giysiyi âdeta bir istihkâmmışçasına kendine siper eder ve karşısındakine saygınlık silahlarıyla ateş açardı. O yelek kararlar aldırmış, kızgın hissedarların gazabını yatıştırmış, sallantıdaki planları dengeye oturtmuş, iliğine kadar sömürülmüş siyahlarla yoksul Fijililerden peşin para yağdırmıştı. Güvenilir bir yelekti, Bonsor da güvenilir bir adamdı. Birçok şirkette parmağı vardı, ama ne zaman bir proje mimarı ya da pazarlamacısı karşısına bir planla gelse, sorumlu amcam yeleğiyle kafa kafaya verir ve beş dakika içinde ya proje mimarı veya pazarlamacıya kapıyı gösterir ya da bin sterlinlik yatırım yapardı. Sorumlu Bonsor'ın yatırım yaptığı proje gerçekleşirdi.

Benim Noel arifesinde Dover'a gidip amcamın evinde kalmam kararlaştırılmıştı; Noel yemeğini hep birlikte Yüzbaşı Standfast'in evinde yiyecektik. Ertesi günü ise sevgilim şapkalara, bense amcam ve müstakbel kayınpederimle birlikte çeşitli devir, tapu, mukavele, yani hukuk ve parayla ilişkili bilumum evrakın imzalanmasına hasredecektik; ayın yirmi yedisinde de Evlenecektik.

Benim Baum, Bromm ve Boompjees'le ilişiğim de elbette dostane şekilde sona erdirilmişti. Memurlara Newgate Sokağı'ndaki bir otelde mükellef bir ziyafet çektim ve geç sayılabilecek bir saatte, en az seksen yedi kere, hıçkırıkların da eksik olmadığı, koro halinde seslendirilen, "a jolly good fellow"[11] olduğum teminatını dinleme zevkine nail oldum. Noel arifesi saat dörtte, şirketin yemek davetlerini düzenleyen genç ortağı Mr. Max Boompjees'in Finsbury Circus'taki malikânesine,

11 "Dört dörtlük bir adam": Çeşitli kutlamalarda söylenen bir şarkı. (ç.n.)

veda yemeğine gitmek durumunda olduğumdan Dover'a gidişimi 20.30'daki ekspres postasına erteledim istemeye istemeye. Yemek daveti harikaydı, çok da neşeliydi. Beyefendileri şaraplarıyla bırakıp bir arabaya atlayarak treni Londra Köprüsü İstasyonu'nda yakalayabildim.

Hemen öncesinde rahat bir yemek yemişseniz tren yolculuğunda zamanın ne kadar çabuk geçtiği malumunuzdur. Yüz otuz küsur kilometre o kadar hızlı katetildi ki, Dover'a telgrafla çekildim âdeta. Ancak şimdi Feci Talihsizliğimi size bildirmek boynumun borcu oldu. Çocukluğumda, Ashford yakınında özel bir ilkokulda öğrenciyken Kent bataklıklarının korkunç hastalığı beni yoklayıp geçmişti. Hastalık bedenimde ne kadar zaman saklı kalmış, vaktin ya da sıcaklığın elverişli olduğu hangi zamanda gelişmişti bilemiyorum, ama tren Dover'a vardığında yoğun bir Humma nöbetinin pençesindeydim.

Feci, inatçı ve düzenli bir titreme ve zangırdama, insanı mahveden bir felç, şiddetli bir sarsıntı ve beraberinde eminim ateş; çünkü şakaklarım zonkluyor, kafamın içindeki tangırtı kulaklarımı tırmalıyor, neredeyse sağır ediyordu. Kanım sanki isyan halinde damarlarımda bir ileri bir geri akın ediyor, biçare bedenim bu karışık akıntıyla bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Peronda ileri geri sendeledim; düşmemek için koluna sarıldığım hamal, elinde feneriyle, sırf bedenimin aktardığı şiddetle benim kadar sarsılmış ve hırpalanmış görünüyordu. Ben öteden beri ölçülü bir delikanlı olmuş, misafirperver genç ortağın az bulunur yıllanmış Ren şarabından aşırı miktarda tüketmemiştim; ayrıca kafamın içindeki onca gürültüye rağmen düşünebiliyor, –dişlerimin takırdamasına ve dilimin hummalı kasılmalarla ağzımın içinde oradan oraya çarpmasına rağmen– konuşabiliyordum. Demiryolu hamallarının katı yürekli bir insan soyu olduğunu hiç bilmiyordum; bir arabaya bindirildiğim sırada kadife giysili, uzun boylu bir adam gayet münasebetsizce sırıtıyordu, yanındaki kısa boylu, şişman, bakışları alaylı adamın da, talimatım uyarınca üstüme paltolar, örtüler yığarken gözlerini devirdiğinden eminim; arabacıya beni amcamın oturduğu Marine

Parade'e götürmesini söyledim. İstasyondaki herkese humma nöbeti geçirdiğimi söylemiştim.

Araba hareket ederken, uzun boylu hamalın, "Yükünü almış" dediğini duydum. Arabacının bagajlarının hepsini almış olduğunu söylemek istiyordu elbette.

Korkunç bir beş dakikanın sonunda amcamın evine vardık. Nöbet öyle şiddetliydi ki, başım, kollarım, bacaklarım arabanın bir o yanına bir bu yanına çarpıyordu, bir keresinde pencere camına da denk geldim. Kafamın içindeki gürültü hiç kesilmedi. Araba durduğunda bir şekilde kendimi aşağı attım ve amca evinin kapısını tokmağına tutunarak öyle titrek çaldım ki –daha önce arabacının parasını avucuna bırakmaya çalışıp yerlere saçmıştım– amcamın sağ kolu Jakes kapıyı açtığında hayretler içinde bakakaldı.

"Çok hastayım Jakes," diye kekeledim sendeleyerek hole girerken. "Yine o feci Humma'ya tutuldum."

"Evet beyefendi," dedi Jakes ve onun da yüzünde sırıtışa benzer bir ifade belirdi. "Mevsimin azizlikleri efendim. Yatsanız daha iyi olmaz mı beyefendi?"

Evin bütün ışıkları yanıyordu, snapdragon[12] partisi yapılacağını biliyordum, Tilly'mle Standfastlerin tamamı yukarıda, amcam ve yeleğiyle birlikte konyağı yakmak için benim gelmemi bekliyorlardı. O hasta halime rağmen sevgilimi görmek için de yanıp tutuşuyordum.

"Hayır Jakes," dedim. "Ayakta durmaya çalışacağım. Sen iyisi mi bana biraz konyak ve çok sıcak su getir, yemek odasına. O iyi gelir, nöbeti geçirebilir." O şımarık hizmetkâr ne cevap verse beğenirsiniz?

"Tavsiye etmem beyefendi," dedi küstah. "Noel mevsimi beyefendi. Sizin gibileri çok. Yatsanız daha iyi olur beyefendi. Sabah başınız ne halde kalkacaksınız, düşünün beyefendi."

---

12 16. yüzyılda ortaya çıkmış, özellikle Noel gecesi oynanan kış oyunu. Bir çanağa konan sıcak konyağın içine kuru üzüm atılır, sonra konyak yakılırdı. Oyunun amacı yanma pahasına kuru üzümleri alevlerin arasından kapıp yemekti. (ç.n.)

Tam ben şiddetle titremeye devam ederek, "Efendi," diye ters bir cevap yapıştırmak üzereyken Bonsor Amcam merdivenin tepesinde göründü. Arka planda da bir hanımlar ve beyler topluluğu vardı; aşırı titreme sırasında görebildiğim kadarıyla Tilly'min duru altın bukleleri de vardı. Ama yüzü öylesine korku ve dehşet doluydu ki...

"Alfred," diye sertçe seslendi amcam yeleğinin arkasından, "utan kendinden. Derhal yatağa beyefendi!"

"Amca!" diye haykırdım, dik durabilmek için umarsızca bir çaba göstererek, "siz yoksa beni..."

Bu noktada merdiveni çıkmak için bir hamle yaptım, ama ayağım ya halıya ya da kahrolası pirinç çubuklardan birine takıldı ve ister inanın ister inanmayın, tepetaklak hole yuvarlandım. Yerde boylu boyunca uzanmış yatarken eskisinden de beter titriyordum. Amcamın sorumlu sesini duydum; hizmetkârlara beni yatağa taşımalarını emrediyordu. Taşındım da; Jakes'le uzun bacaklı bir vale titreyen vücudumu yatak odama nakletti.

Gece tıpkı yüksek ateş nöbetlerinde olduğu gibi kısa ve korkunçtu; alev alev yanan yatakta tir tir titreyerek, dişlerim takırdayarak yatıyordum. Sabahleyin amcam haber gönderdi: Hummanın filan saçmalık olduğunu, kahvaltıya inmemi söylüyordu.

İtiraz etmeye kararlı halde, ama trabzanlara tutunarak, kollarım bacaklarım titreye titreye aşağı indim. Ah, o berbat Noel günü çektiklerim! Alaylarla, "çok koyu çayla birlikte azıcık konyak iç" tavsiyeleriyle karşılandım; ne var ki kısa süre sonra amcam elimi sıktı, yılda bir kere dedi, oğlan çocuğu işte, ne yapalım dedi. Herkes Noel'imi kutladı, fakat ben bayram tebriklerine ihtilaçlı kekelemelerle mukabele edebiliyordum ancak. Kahvaltının hemen ardından rıhtımda bir yürüyüş yaptım, ama denize yuvarlanmama ramak kaldı; o kadar çok direğe çarptım ki, bir gemici kafasında sarı muşambadan denizci şapkasıyla eve kadar bana eşlik etmeye mecbur oldu; sağlığıma kadeh kaldırabilmesi için ona beş şilin vereyim diye ısrar etti. Bundan sonraki işkence daha da feciydi. Tilly'm ve ailesiyle birlikte kiliseye gitmek üzere Snargatestone Villa'da bekleniyordum. El ve ayak parmakları-

mın tek tek her eklemi titremekte olduğu halde irkiltici rahatsızlığımı kimse fark etmeyince çok rahatladım. Titremelerin aralıklı olabileceğini, geçebileceğini ummaya başladım, ama geçmiyor, hatta şiddeti artıyordu. Canım sevgilim başımı okşayarak "artık uslanacağımı" umduğunu söyledi, ama ben titreyerek humma nöbetini açıklamaya başladığımda güldü geçti. Kiliseye gittik; çok geçmeden hummam yine beni rezil etti. Önce ücretsiz sıralara oturmuş fakir kadınlara çarpıp kilise görevlisini neredeyse yere devirerek rezalet çıkardım. Sonra ayin gereçlerini ve ilahi kitaplarını raftan aşağı indirdim. Ardından bizzat müstakbel kayınvalidemin dizlerinin altında duran diz yastığını tekmeleyip attım. Sonra da Tilly'min güzel kuzini Mary Seaton'ın ayağına –yemin ederim yanlışlıkla– bastım; kız bunun üzerine hafif bir çığlık attı, sevdiğim ok gibi bakışlarını bana yöneltti; hepsini taçlandırmak üzere de, o olağanüstü yatay titreme nöbetimin ıstırabı içinde, bulunduğum bölmenin kapısını bir hışım açıp bir kez daha kilise görevlisine tosladım; kendisi sert bir ses tonuyla ve kilise görevlisi sıfatıyla bana ya kendimi toparlamamı ya da kiliseden çıkmamı söyledi. Hastalığımla mücadelenin yararı olmadığını görüp çıktım kiliseden, ama kendimi paldır küldür binadan dışarı atarken sanki papaz kürsüsünde titriyormuş, onun altındaki görevli de ileri geri sallanıyormuş gibi geldi bana; bu arada duvarlardaki armalarla panolar da sallanıyordu; balkondaki org kâh yetim oğlanlara, kâh yetim kızlara çarpıyordu.

Vertigo değildi bu; vertigoda baş fıldır fıldır döner. Benimki besbelli hummaydı, hem de en kötüsünden; vücut sağdan sola sallanıyor, yüksek ateşten kulaklarda kan zonkluyordu.

Yemek saati geldiğinde –ıstırabım hiç dinmemiş, ama dikkat de çekmemişti– tekrar çam devirmeye başladım. Önce Sandwichli Mrs. Van Plank'a aşağıdaki yemek salonuna gitmek üzere refakat ederken –Bonsor Amcam Tilly'ye refakat ediyordu– varlıklı lakin obez hanımefendinin ısrarla taktığı borazan süslerine dolandım; ikimiz birlikte düşerek vahim hasar aldık. Ben aşağıda perişan halde titriyordum; Mrs. Van Plank'ın iri cüssesi gömlek düğmelerime baskı yapıyordu. Kalkmamız için yardım

ettiklerinde hanımefendi yatışmak bilmedi. Yemekte bize katılmayacaktı. Arabasını istetti ve Sandwich'e döndü; araba gözden uzaklaşırken Kraliyet Donanması Yüzbaşısı Standfast bana o an güverteye çıkarıp altı düzine kırbaç indirmek istermiş gibi vahşi vahşi bakarak dedi ki:

"Zavallı Tilly'nin pırlanta bileziğine güle güle. Pinti kocakarı artık hayatta ona vermez bileziği. Kutusunu arabanın koltuğunda gördüm."

Benim kabahatim miydi! Lanet humma karşısında çarem mi vardı?

Yemekte durumum iyice kötüledi. Örnek: Yeni damasko masa örtüsüne iki kepçe yalancı kaplumbağa çorbası döktüm. Örnek: Mary Seaton'ın mavi muare elbisesine bir kadeh Madeira şarabı döktüm. Örnek: İhtilaçlı bir titreme nöbeti esnasında Heights'ta mevzilenmiş Elli Dördüncü Alay'dan Yüzbaşı Lamb'e[13] neredeyse gümüş bir çatal batırdım; son olarak da, saplantılı bir hindi parçalama çabası içinde Noel kuşunun bedenini olduğu gibi, üstünden sarkan sosis çelengiyle birlikte Bonsor Amcamın sorumlu yeleğine tam isabet gönderdim.

Ortalık bir şekilde yatıştı; nasıl olduğunu kesinlikle bilemiyorum, ama yarım saat sonra tatlılarımızı yerken herkes memnun mesut ve hoşsohbetti. Herkes derken zavallı ben hariç tabii. Titrememe kalıcı şekilde kesilmemişti. Sanıyorum biri bana kadeh kaldırdı. Teşekkür ederken kadeh kaldıranın sol gözünün altına sıkı bir dirsek oturttum. Dengemi bulmaya çalışırken talihsiz Yüzbaşı Lamb'in nakışlı poplin göğsüne dolu bir kırmızı şarap kadehini boca ettim. Çaresizlik içinde iki elimle masa örtüsüne yapıştım. Olacakları kestirdim; hain cilalı maun bir anda kayıverdi. Masanın bana en yakın olan bacağına can havliyle ayağımı doladım ve sofranın tamamı, kesme cam sürahiler, tatlılar yere devrildi. Yüzbaşı Lamb burnunun kemerine kötü bir gümüş ceviz kırıcı darbesi aldı; Bonsor Amcamın başı ise oldukça klasik bir üslupta fındıklar ve sera üzümleriyle taçlandı.

13 (İng.) Kuzu. (ç.n.)

Ertesi sabah kasvetli aralık güneşi bir yıkım ve felaketi aydınlattı. O sefil saatlerin dağınık hatıralarını toparlayabildiğim kadarıyla, adabımuaşeret ihlallerim bir kez daha bağışlandı; (akrabalarımla dostlarının inanmamaya devam ettiği) rahatsızlığımdan ötürü değil de, "yılda bir defa" olduğu için. Öğleden önce Snargatestone Villa'ya avukatlar gelip gitti. Teneke kutular, kırmızı bantlar, mavi mühürler, tabaka kâğıtlar ve parşömenlerle müthiş bir üretim sürüyordu; Bonsor Amcam ise her zamankinden de sorumluydu. Sonunda kendi aralarında fısır fısır fısıldaşarak imzalamam için önüme bir kâğıt koydular; şunu belirtmem gerekir ki benim tek gördüğüm, yeşil masa örtüsü fonunda zıplayıp duran geniş bir beyaz göldü; kâğıdın üstünde ise sonsuz sayıda kargacık burgacık harf çıldırmışçasına, öfke içinde bir o yana bir bu yana koşuşturur gibiydi. İmza atma işi için kendimi toparlamaya çalışarak dudaklarımı ısırdım, sol elimi yumruk yaptım, sallanan kafamı boynuma vidalamaya çalıştım, ayak parmaklarımı botlarımın içinde kastım, nefesimi tuttum; kaleme sarılıp adımı yazmaya çalıştığımda kaz tüyü kalem dans edip paten kaymaya, sıçrayıp dalmaya, sivri ucunu kâğıda saplamaya başladıysa benim kabahatim miydi? Ben o çaresizlik içinde kaleme yaklaştırmak üzere mürekkep hokkasına sarılıp kara mürekkebi ciddi bir hukuki belgenin üzerine korkunç, boynuzlu, püsküllü lekeler halinde döktümse benim kabahatim miydi? Başarılarımı, amcamın kutsal yeleğine iri bir leke oturtup Yüzbaşı Standfast'in üçüncü kaburgasının altına kalemi saplayarak noktaladım.

"Bu kadarı yeter!" diye haykırdı kayınpederim yakama yapışarak. "Çık git evimden hergele!"

Ama ben onun pençesinden kurtulup salona kaçtım; Tilly'min nedimeleri ve şapkalarıyla orada olacağını biliyordum.

"Tilly – biricik Matilda'm!" diye haykırdım.

"Daha fazla açıklamaya gerek yok beyefendi," diye sözümü kesti sevgilim acımasız bir ses tonuyla. "Yeterince gördüm, işittim. Alfred Starling, hovarda bir ayyaşın karısı olacağıma şu kayalıklarda ot toplayan yoksul bir köylüyle evlenirim daha iyi. Güle güle beyefendi; pişman olun, olabiliyorsanız; utanın,

utanabiliyorsanız. Bundan böyle iki yabancıyız. Zevkusefa kölesi, ebediyen elveda!" Ardından bir hışımla salonu terk etti; yandaki küçük odada kalbi parçalanırcasına, hıçkıra hıçkıra ağladığını işittim.

Snargatestone Villa'dan temelli kovulup sürüldüm; Bonsor Amcam beni reddetti ve yelek mirası payımdan mahrum etti; istasyona gidip ilk trene kendimi attım ve şehre kadar titreye titreye gittim. O korkunç Noel ertesi günü alacakaranlık çökerken ben Soho civarında sarsıla sarsıla dolaşıyordum.

Soho meydanına –sanıyorum güneybatı tarafına– açılan, Bateman binaları adlı sefil, karanlık bir avlu vardır. Bu sevimsiz mekânın köşesinde durmuş tir tir titrerken sekizde yedi asker, sekizde bir sivil görünümlü bir beyefendiye çarptım tökezleyerek.

Ufak tefek, derli toplu, endamı düzgün, sarı benizli, kır saçlı ve favorili, genç görünümlü, yaşlı bir adamdı. O dönemde süvariler dışındaki askerler bıyık bırakmazdı. Üzerinde dikiş yerleri beyaza kaçan mavi üniforma ceketi, göğsünde kurdelesi solmuş gümüş madalya vardı. Günlük kepinde rengârenk şeritlerden bir demet bulunuyordu; kolunun altına bambudan bir baston sıkıştırmıştı; her iki kolunda fena halde kararmış altın yaldızlı şeritler mevcuttu; kırmızı yakasına sırma bir aslan işlenmişti; omuzlarındaki küçük, hafif sırma apoletler bir diş hekiminin vitrininde görebileceğiniz altın kaplamalı dişlere çok benziyordu.

"Nasılsın bakalım reis?" dedi askerî beyefendi neşeyle.

Dünyanın en bahtsız zavallısı olduğumu söyledim; bunun üzerine asker beyefendi sırtıma vurup bana bonkör yoldaş diyerek Noel şerefine biraz baharat, azıcık da cin katılmış bir yarım litrelik bira içmeyi önerdi.

"Sen başıboş, delikanlı bir çocuksun," dedi yeni dostum. "Ben de başıboş bir delikanlıyım. Senin Siph diye bir ikiz kardeşin var mıydı?"

"Hayır," dedim keyifsizce.

"Senin tıpatıp aynındı," diye devam etti asker beyefendi; bu arada koluma girmiş tir tir titreyip zangırdayan bendenizi küçük, köhne bir meyhaneye sürüklemekteydi; kapının iki ke-

narındaki camlı çerçeveli ve sinek pislikleriyle kaplı iki renkli ilüstrasyonun birinde gök mavisi üniformalı ve bol madalyalı bir subay, diğerinde dev sorguçlu kalpağıyla bir topa barut dolduran bir topçu görülüyordu; ikisinin tepesinde yer alan tabelada İngiliz Doğu Hindistan Kumpanyası piyade, süvari ve topçu birliklerinin zinde gençlere ihtiyacı olduğu belirtiliyor ve belirtilmiş olan zinde gençlerin her daim "Highland Laddie" barında veya Bateman binalarında bulunabilecek Başçavuş Chutnee'ye başvurmaları hararetle tavsiye ediliyordu.

"Kendisini son gördüğümde," diye devam etti sarı benizli, gri bıyıklı adam, beni eğip "Highland Laddie"ye soktuktan, titrer halde bara yasladıktan ve yarım litre kaliteli bira ısmarladıktan sonra, "hizmetimizden ayrılmış, Ayodhya Kralı'nın ordusunda feldmareşaldi. Onu kenarları kalkık şapkası ve pırlanta apoletleriyle beyaz bir filin üzerinde çok gördüm; peşinde yirmi beş siyahi koşar, sinek kovup maden sularının mantarını çekerdi. Maden suyunun yanında ne konyak içerdi ama; hem de benimle tam da buracıkta rasgele karşılaşması sayesinde."

Asker beyefendiyle sohbetimi uzun uzadıya anlatmamın anlamı yok; şu kadarını söyleyeyim: Bir saat sonra meşum şilini almış, İngiliz Doğu Hindistan Kumpanyası'nın hizmetine girmiştim. Dilenci değildim ben. Bonsor Amcamın katiyen üzerinde söz sahibi olmadığı mülklerin sahibiydim. Suç işlememiştim, ama kendimi şaşkın, mahvolmuş ve çaresiz hissediyordum, bu yüzden yazıldım. Şaşılacak şey, yemin etmek üzere sulh hâkiminin, sağlık durumumun hizmete uygunluğu için muayene edilmek üzere de hekimin karşısına çıkarıldığımda humma beni tamamen terk etmiş gibiydi. Kürsüde ve boy ölçerin altında dimdik, kıpırtısız durdum; terhisim için pazarlık yapmaktan beni vazgeçiren tek şey, Dover'daki davranışımın yanlış yorumlarından duyduğum utanç ve kederdi.

Ne var ki daha Kumpanya'nın Brentwood'daki celp ve sevk bürosuna vardığım anda humma nöbeti iki misli şiddetle geri döndü. Başta, müzik kulağım olduğunu söyleyince beni bando için yetiştirmeye başladılar, ama elimde nefesli çalgıyı tutamıyor, di-

ğer bando üyelerinin ellerindeki çalgılara çarpıp düşürüyordum. Ardından acemiler sınıfının beceriksizler mangasına verildim, çavuşlardan sopa yedim; fakat ilk aşamadaki kaz adımı taliminden ileriye geçemedim ve o zaman bile mangaya ayak uyduramayıp kendi tempomda adım attım. Birlik hekimleri hummama zerrece inanmıyordu; bölüğümün başçavuşu ise benim "hasta numarası yapan" sinsi bir sahtekâr olduğumu rapor etti. Bana acımayan, benden nefret eden diğer askerler arasında "Titrek Tirildek" takma adıyla anılmaya başladım. İşin en olağanüstü yanı da, istediğim zaman havale çıkartırabileceğim halde, terhisimi satın alma fikri sarsılıp zangırdayan zavallı kafama hiç gelmedi.

Böyle titrek ve güçsüz bir varlığı Hindistan'a asker olarak nasıl gönderebildiklerini anlamış değilim, ama gönderildiğim kesin; yedi veya sekiz yüz acemi askerle birlikte, asker nakil gemisiyle, uzun bir deniz yolculuğuyla gönderildim. Doğudaki askerî kariyerim çok süratli ve yüz kızartıcı şekilde noktalandı. Daha Bombay'a yeni ayak basmışken benim verildiğim Avrupa birliği ülkenin iç kesimlerine, o sıralar Sih savaşının bütün şiddetiyle sürdüğü Satlec kıyılarına sevk edildi. Alival ve Sobraon çarpışmaları yaşanıyordu, ama askerî tarihimizin o şanlı döneminden benim gördüğüm pek azdı. Sinirsel rahatsızlığıma istinaden ve aşağılanarak sadece teçhizat ekibinde yer almama izin verildi; bir gece, belki on gün süren, benim sürekli feci şekilde titrediğim bir yürüyüşün ardından, birkaç aşağılık kabadayı ya da hırsızın sırf yağma amacıyla arka kanattan giriştiği bir saldırıya uğradık. Bu sefil hergeleleri bozguna uğratmak işten bile değildi. Çocukluğumda da, delikanlılığımda da oldukça cesurdum. Bu kez de kaçmadığımı belirtmek isterim; ne var ki talihsiz hastalığım beni ele geçirdi. Titremekten elimden tüfeğimi, başımdan kalpağımı, sırtımdan sırt çantamı düşürdüm; zavallı bacaklarım sarsıla sarsıla beni kilometrelerce çorak arazide sürükledi. Daha sonra beni kurşuna dizmekten de, kırbaçlamaktan da söz edildi, ama Kumpanya ordusunda bedensel ceza yoktu. Beni "lapa evi" adı verilen berbat bir yere hapsedip pirinç suyuyla beslediler; sonunda Bombay'a sevk edildim, di-

vanıharpte yargılanıp hüküm giydim ve korkak sıfatıyla birliğimden merasimle kovuldum. Evet, ben, bir asilzadenin evladı ve asalet toprakları sahibi, üniformamdan şeritlerim kesildikten sonra "serseri marşı" eşliğinde İngiliz Doğu Hindistan Kumpanyası hizmetinden yüz karasıyla, kepaze edilerek kovuldum.

İngiltere'ye nasıl varabildiğimi ben de bilmiyorum; bana bir ranza mı verildi, ücretini ben mi ödedim yoksa karşılığında çalıştım mı bilemiyorum. Tek hatırladığım şu: Bindiğim geminin kıçı Ümit Burnu yakınında, Algoa Koyu'nda parçalandı ve gemi hurdaya döndü. Hiçbir tehlike yaşanmadı; etrafımız irili ufaklı teknelerle çevriliydi, gemideki istisnasız herkes kurtarıldı, ama botlar gemiden ayrılırken ben o kadar kesintisiz ve feci şekilde titriyordum ki, güvertenin kenarından aşağıya itilirken gemi mürettebatının tamamı beni yuhalayıp homurdanıyordu; şalupaya binmeme izin verilmedi, küçük botun kıçına tek başıma oturtulup karaya çıkarıldım.

Ümit Burnu'ndan Plymouth'a kadar sallanıp duran bir başka gemiye bindim ve sonunda İngiltere'ye vardım. Dostlarımla akrabalarıma, Tilly'yle Bonsor Amcama sayısız mektup yazdım, ama aldığım tek cevap amcamın avukatından birkaç satırlık resmî bir mektup oldu; okunması imkânsız karalamalarımın gönderildikleri kişilerin eline ulaştığını, fakat bundan böyle yazışmalarımın kale alınmayacağını bildiriyordu. Mülküm tek peni bile kesilmeden bütünüyle bana aktarıldı, ama öyle anlaşılıyor ki, tamamını zar, bilardo ya da bovlingde titreye titreye düşürmüşüm. Hatırlıyorum, bilardoda yaptığım her atışta mutlaka rakibimin göğsüne istekamı saplıyor, sayı tahtasını deviriyor, topları pencerelerden uçuruyor, sayıları karıştırıyor, çuhayı deliyordum; bu yüzden bilardo salonu sahibine sterlinler akıtıyordum.

Bir gün Regent Sokağı'nda bir kuyumcuya saat anahtarı almak üzere girdiğimi hatırlıyorum. Artık sadece gümüş bir anahtarım vardı; altın çalar saat yayım anlaşılmaz şekilde titreyerek düşüp kaybolmuştu. Kış mevsimiydi, üzerimde kolları bol ve uzun bir palto vardı. Tezgâhtar saatime bir anahtar ayarlarken humma nöbetim şeytani bir şiddetle beni ele geçirdi; kendimi

korumak için tezgâha tutunurken dehşet ve yeis içinde bir tepsi pırlanta yüzüğü devirdim. Bazıları yere düştü, ama bazıları da paltomun kollarına girdi; ne fecaat, ne ıstırap! Öyle titriyordum ki, ellerime, ceplerime, hatta çizmelerime pırlanta yüzükler dökmüş gibiydim. Engel olamadığım bir dürtüyle kaçmaya yeltendim, ama dükkânın kapısında yakalanarak tir tir titrer halde karakola götürüldüm.

Bir sulh yargıcının karşısına çıkarıldım ve titremem aynen devam ederek bir arabaya bindirilip hapishaneye tıkıldım. Bir süre boyunca beyaz badanalı bir hücrede titredim, sonra titreyerek Merkez Ceza Mahkemesi'ne götürüldüm ve bin beş yüz sterlinlik mal çalmaya teşebbüsten titreyerek yargılandım. Kanıtlar açık seçik ve aleyhimdeydi. Avukatım "kleptomanlık" gerekçesiyle bir savunma yapmaya çalıştı ama yararı olmadı. Dover'dan özel olarak gelmiş olan Bonsor Amcam karakterimle ilgili şiddetle aleyhte ifade verdi. Suçlu bulundum; evet, ben, yeryüzünün en masum ve talihsiz genci ben, yedi yıllık sürgün cezasına çarptırıldım! O korkunç sahneyi şu anda bütün ayrıntılarıyla gözümün önüne getirebiliyorum. Jüri üyelerinin hepsi bana bakıp başlarını sallıyordu. Yargıç keza, Bonsor Amcam keza, tribünlerdeki izleyiciler keza; bense sanık kürsüsünün sivri korkuluklarına tutunmuş on bin milyon titrek kavak yaprağı misali sağdan sola sallanıyordum. Kafatasım sanki yarılıyor, beynim patlıyordu ki, o sırada...

Uyandım.

Dover posta treninin birinci sınıf vagonlarının birinde çok rahatsız pozisyonda yatmaktaydım; vagondaki her şey sarsılıyordu; lambanın yağı ileri geri oynuyordu; diğer yolcular ileri geri sallanıyordu; tepedeki file bagaj bölmelerinde bastonlarla şemsiyeler tangırdıyordu. Tren "sürat" yapmaktaydı, korkunç rüyam trenin şiddetli ve olağandışı sarsıntısından kaynaklanıyordu. Sonra yerimde doğrulup gözlerimi ovuşturdum ve müthiş rahatlayarak, ama bir yandan yakınımdaki bölmelere tutunarak (vagon şiddetle iki yana sallanıyordu) rüyamı ve daha önce başkalarından duyduğum rüyaları hatırlamaya başladım; denizde ya da biri kapıyı kuvvetle çalarken görülen rüyaları, olağandı-

şı ses ve hareketlerin en derin ruhumuzun düşünceleriyle tuhaf ilişkisini düşündüm. Yine garip bir netlikte hatırladığım bir şey de, rahatsız rüyamın bir anında, askere alınmak üzere muayeneden geçip yemin ettiğim sırada kıpırtısız ve sağlam durduğumdu. Hummadan bu geçici kurtuluşumu trenin Tunbridge Wells'deki olağan iki üç dakikalık duruşuna atfetme eğilimindeydim. Fakat Tanrı'ya şükür bütün bunlar bir rüyadan ibaretti!

"Sarsılmaktan kafamız kopacaktı neredeyse!" diye haykırdı karşımdaki huysuz yaşlı hanım, kontrolör "Do-vor!" diye bağırarak pencerede belirdiğinde.

"Yol boyu görülmedik şekilde sallandı teyzeciğim," diye cevap verdi görevli. "Kaç kere raydan çıktık sandım. Yarın sabah vidalar kontrol edilecek. İyi akşamlar beyefendi!" Bu banaydı. Adamı iyi tanıyordum. "Mutlu Noeller, iyi seneler! Snargatestone Villa'ya bir araba isteyeceksiniz, değil mi beyefendi? Hemen, ha-mal!"

Arabayı istiyordum gerçekten, geldi de. Arabacıya güzel bir bahşiş verdim ve parayı kaldırıma saçmadım. Mr. Jakes eve vardığım an yemek salonunda sıcak bir şeyler içmem için ısrar etti. Havanın "buz kestiğini" söyledi. Yukarıdaki neşeli gruba katıldım; Tilly'm bana kucak açtı, Bonsor Amcam da yeleğini. Noel arifesinin snapdragon eğlencesine ölçülü bir neşeyle katıldım. Noel günü hep birlikte yemek yedik; çorba servisine yardım edip hindiyi mükemmelen kestim, ertesi gün ise amcamın avukatı gerekli hukuki evraka attığım imzalarda sergilenen dikkat çekici düzgünlükteki el yazım dolayısıyla beni tebrik etti. Yirmi yedi Aralık bin sekiz yüz kırk altı günü de sevgili Tilly'mle evlendim, onunla mutlu bir ömür geçirecektim ki...

Yine uyandım

...bu Perili Ev'deki yatakta gerçekten uyandım ve gelirken trende çok fazla sarsılmış olduğumu, gerçekte evlilik de, Tilly de, Mary Seaton da, Van Plank da olmadığını anladım; sadece ben ve Hummanın Hayaleti ve Çift Odanın beni eski bekçi kulübesine taşımak için manevi destek isteyen iki ölü bekçinin hayaletleri gibi zangırdayan iki iç penceresi vardı.

RESİMLİ ODADAKİ HAYALET

Adelaide Anne Procter
Çeviren: Savaş Kılıç

Kendine özgü bir nefsine hâkimiyetle Belinda hemen bu Hayalet namına kısık, duru bir sesle cevap verdi:

Işıkları söndürmüş duruyordum yanında
şöminenin, bezgin, bitap ve keyifsiz çokça.
Titreşen dev gölgeler sarıyordu sımsıkı
sessiz ve loş mu loş bir korkuyla etrafımı.
Her şey durgun karanlığa gömülmüştü ta ki
şömine üstünde asılı çerçevesini
resmin, sıçrayan alev aydınlatıncaya dek.
Belki gece, belki de –kim nereden bilecek–
saçma ürpermelerim benim, belki de ışık
bir güç vermişti o acayip ve o karanlık
portreye. Hani Rembrandt'ın seveceği türden
bir Rahibe sureti. Sabırlı yüzünde ben
kederli bir âlem bulmuştum, göğsü üstünde
kavuşturduğu o incecik ellerinde de.
Saklıyordu malum karaltılar gerisini.
Ben bakıp dururken hayallere dalmıştım ki
sönecek közler canlanıverdi şöminede.
Birden aklıma geldi çok eski bir efsane:

Salkım salkım asmalarıyla güneydeki
ilk şövalye şarkılarının söylendiği,
Fransa'nın Romans denen zarif çocuğunun,

Melek ve Şövalye ve Peri olan çocuğun
en erken tebessüm ettiği topraklarda
duruyordum bir gün. Mavi Haziran ılıca
serilmişti dünyaya; tepemde yaz göğünde
ne maviliği bozan bir bulut vardı ne de
bir esinti o bunaltıcı sıcak havada.
Her şey durgun ve her şey suskundu – kıyılara
vuran dalgaların içli telaşından başka,
mora çalan Akdeniz karayla öpüşünce
kumsal gümüşi sükûta gömülmeden önce.
Her şey durgundu, sakin, huzurla doluydu ki
manastır çanı vurup öğle sessizliğini
–titreyerek durmadan evvel– ilk defa böldü.
Sükûtla her şey yeniden huzura gömüldü.

Neredeydi, başımı çevirip bakındım bir,
bembeyaz ışıldayan, seslerin geldiği o yer,
ağaçların gölgelerinde saklı manastır.
Destanların güzel yurdunda uzun zamandır,
şarkıların dillerde dolaştığı diyarda
nice, nice yıllardır yaşayan, işte orda
her tepeyle her mağaranın hikâyesini,
dönüp dolanan hayaletleri bilen biri
anlattı manastırın gizli hazinesini,
kadim çağlardan kalma tuhaf efsanesini:

Yıllar yıllar önce, çiçek bezeliyken orman,
beyaz manastır henüz saklıyken bakışlardan,
şu isim yazarmış ıtırlı kanatlarında:
"Alıçların Hanımı", böyle derlermiş ona.
Şimdi duyulan çan çalınırmış o zaman da,
Çağırırmış halkı ya yemeğe ya duaya.
Bu manastıra gelirmiş her mağrur şövalye
Zorlu kavgalarından önce dua etmeye;
Bir evde çıkan münakaşayı, ya da köyde,

dinler, dua eder, çözermiş hep başrahibe.
Aşkla veyahut günahla boynu bükük gençler
Başı dik ayrılırmış, yüzleri de gülümser.
Hakkıydı yolu düşen hacının, dilencinin
yemek yemek, dinlenmek ve kalmak geceleyin.
Dahası, rahibeler pek âlâ uygulardı
saklı incelikleriyle şifa sanatını;
ünlüydü ot, bitki özü koleksiyonları,
dört yandan duyup aramaya geleni vardı.
Demek dertliler kavga, aşk, keder ve kaderden
manastırımızda bulurdu çare ve derman.

Hiçbir gönül yoktu orda onunki kadar şen,
hiçbir göz yoktu içi onunki kadar gülen,
yoktu onunki gibi kayan ayaklar sessiz,
yoktu onunki kadar güzel ve tatlı bir yüz,
hiçbir ses çıkmazdı ki onunki kadar arı,
hiçbir kalp değildi onunki kadar duyarlı
(başkalarının acısına, ah kederine,
gencecik yaşı bilmeye yetmediği halde),
onunki kadar temiz, çocuksu iman yoktu.
Rahibe Angela, ki anıyorlardı onu
"Manastırın öz evladı" diye oralarda,
çünkü görmemişti başka kucak, başka yuva.
Şefkatli kollarına verilmiş bir yetimdi;
çocuktu, oyuncaktı, talebeydi ve şimdi
nasıl da oluvermişti Tanrı'nın gelini.
Oydu artık kırpan al kandilin fitilini;
sabırla işleyen yine onun elleriydi
nakışlardan oyalardan en değerlileri.
Bir iş vardı ki ama, bırakmazdı kimseye,
Meryem Ana'nın ayak ucuna konmak üzre
her ama her gün binbir çeşit çiçekten örmek
güzel, taze, görkemli mi görkemli bir çelenk.
Tabiat o kadar cömerttir ki bu yörede,

ne hoş çiçekler açar bilseniz kışın bile.
Angela da ne çok severdi bir bir saymayı
her bayram hangi çiçeklerle donattığını.
En yüce ihtişamla geçerdi sayısız Gül,
kimi pembe, benekli, kimi ak, kimi kızıl.
Sırayla, taburlar halinde sımsıkı, dimdik,
her birinde alev alev bambaşka bir sancak,
eğilirler yeni-doğmuş ecenin önünde
ve açardı o gonca zambak kusursuz, taze.
Angela'ya kalırsa Mübarek Ana gerçi
en çok alıçlarının zamanını severdi.
Her ama her akşam aynı özenle koyunca
çiçeklerini; diz çöküp yakarırdı sonra.
Yükselir iken mihrapta hafif rayihalar,
o da saf ve ilahi düşüncelere dalar;
hava iyice kararıncaya dek kalırdı
dizleri üstünde, ta ki bir bir ışıkları
sönüp söyleyinceye dek ilahilerini
toplanan rahibeler: Bir kılavuzdu sesi
müziğin kanatlı akınına Angela'nın,
"Deniz Yıldızı"yla[14] inlerdi altı semanın.

Sakin günlerin bahsini gerek yok uzatmaya.
Huzurlu günler biter yaklaşınca fırtına.
Savaş, zalim savaş, mahvedince tüm ülkeyi,
manastıra ulaşınca yakıcı nefesi,
sığınacak yer bulmak için kaçmış köylüler
hıçkıra hıçkıra anlattı korkunç öyküler.
Bir akşam, şiddetli bir çarpışmanın ardından,
askerler geldi, bozguna uğramış, perişan
sırtlarında bir de can çekişen yaralılar.
Yakarıp, emir verircesine çağırdılar
tir tir titreyen rahibeleri, yaraları

14 "Ave Maris Stella", Meryem Ana'ya ithaf edilen ilahilerden biri. (ç.n.)

sarsınlar diye. Ve terk ettiler oraları.
Çok geçmeden şefkat kovdu her türlü korkuyu,
her rahibe vazife bilip yardıma koştu;
kimi sargılar, kimi merhemler hazırladı.
Başrahibe seçti deneyimli olanları
en kötü durumdakilere baksınlar diye;
ama payını aldı bizim en genç çömez de.
Heves ve merhameti az olmayan Angela
hem değildi öyle kabiliyetten yoksun da.
Genç bir şövalyenin bakımını üstlendi ki
orada en tehlikesiz görünen o idi.
Zaman ilerledi, günler günleri izledi,
yatağının başucunda sabırla bekledi.
Önce tam bir sessizlik içinde geçti zaman,
ateşten inlemesiydi sessizliği bozan,
bir de kızçenin tatlı sesiyle duaları.
Düşmüştü ateşi, değildi dakikaları
artık sessiz; saatler ve günler geçip gitti.
Nelerden bahsedebilirdi Angela peki?
Önce hastanın acısını dindirmek için
şikâyetini unutturup gidermek için,
katledilen ermişlerin efsanelerini,
Tanrı'nın bol rahmetinin mertebelerini
ne yoldan bulduğunu anlattı ruhlarının,
neler kazandırdığını onlara acının.
Bu dindarca hile başarılı oldu hemen
öyle sandı kız, daha az inledi dinleyen.
Ardından anlattı yüce mihrabın Noel'de
nasıl göründüğünü en ince detayiyle:
Krallar ile çobanlar hep yeşilli beyazlı
pırıl pırıl, mücevherden koca bir yıldızlı.
Paskalya'da ışıl ışıl olurdu kilise,
manastırdakiler, rahibeler, başrahibe
törende giysileriyle, parlak ve yaldızlı,
yüzlerce mum kuvvetinde ışık saçarlardı.

Sonra anlattı gördükleri işareti
hani tabiatın En Büyük Kraliçe'yi,
Meryem'i ne kadar çok sevdiğini gösteren:
Kafilenin sonu uzun bahçeden geçerken
her rahibe elde tespih, başı öne eğik
dua ederken, sancak tepelerinde dimdik
alıç dallarına çarpmış, tomurcuk çiçekler
yağmur misali yağmış, yoluna serilmişler.
Şövalye bıkmadan dinlemişti, ta ki o da
başlayınca güzel günlerini anlatmaya:
Turnuvalar, mızrak dövüşleri, merasimler,
seyreden o güzel kadınlar, özel isimler...
Duyduklarına inanamamıştı Angela:
Böyle olabilir miydi sahi gerçek dünya;
böyle bir sevgi, böyle bir mutluluk var mıydı?
Ya tuhaf ve sinsi tılsım nerede saklıydı,
şu görenlere anında zarar veren hani?
İstavroz çıkardı Angela, sorup dinledi.
Elinden geldiğince anlattı şövalye de
parlak dünyasını neşenin, bürünmüş sise.
Ey koruyucu melekler kanatlarınızla
siper olun, görünmesin bu hayaller ona.
Günler geçti, dualar edildi sabah akşam
çalışıldı, ilahiler eylendi terennüm.
Bilmediler tuzağın yaklaştığını gün gün
gözdelerine, çünkü Angela dışarıdan
her zaman aynıydı, işlerini yapıyordu.
Aynı mıydı? Hayır, dua için oturdu mu
başka bir yerdeydi hülyalara dalan aklı.
Böyle geçti günler ve de... bir gece açıldı
kapı manastırda. Kim çıkardı o saatte?
Ayın şavkı tutmuş ovayı, sessizken gece,
hırsız adımlarıyla çıkıp gitti ikisi.
Bir tek deniz inliyordu, yanıyordu içi,
dargın bir rüzgâr içleniyordu alıçlarda.

Böylesine kısa mutluluk rüyalarına
ilişkin söze ne hacet? Ne söylenebilir,
korku, keder bulaşmamış bu rüyaya dair?
Hani korkulu bir gölge birden belirir ya
giderek yaklaşıp sokulur yanı başına,
o ana dek gösteriş ve gurur, zevkusefa
pişmanlık hissini bastırıverir mutlaka.
Bu tür tatlı rüyalar hep son bulmak zorunda,
rüya bitmesin diye uğraşsan da boşuna.
Uyandın mı bir kez, uyuyamazsın bir daha.
Uğrunda kendi kalbini feda ettiği kalp
gün geçtikçe değersiz göründü gözüne hep.
Fani sevgi uğruna ömrünü heba etmiş,
umutlu olduğu oynaş meğer hayaletmiş.
Anlamış ruhu, acı bir çatışmaya dalmış:
Cennet verip soğuk, kasvetli bir dünya almış!
Ama, heyhat, neye yarardı bu son pişmanlık?
Talihi yüzüne gülebilir miydi artık?
Kim ne yapsındı böyle bir dışlanmış kaçağı?
Yıllar geçip gittikçe vicdan azabı arttı.
Kapısını açmadı en yoksul köylü bile,
ürküp topladı eteklerini aceleyle,
geçtiği her yerde hanımlar, güzel, gururlu.
Sonunda bir hevesle doldu belli ki ruhu,
"Elimde değil," dedi, "muhakkak istiyorum
görmeyi o manastırı ki gençtim, masumdum,
yorucuydu güneydeki uzun patikası.
Çocukluk günlerimin güvenli limanını
son kez göreyim, çatısı altında yatayım;
Bir varayım, öyle çıksın çıkacaksa canım."
Yorgundu, yılgındı – tek yoldaşı pişmanlık ve
koyu bir umutsuzluktu, yine de içinde
acayip bir güç vardı, sürüklüyordu onu
adım adım, ve kapı kapı dileniyordu.
Yorucu geçen her gün yük gibiydi sırtında

zayıflıyordu gücü de saatler aktıkça.
Derken, sonunda bir sabah erken, gün doğarken,
suları gördü, mavi ışıltılarla engin;
öbür yanda da alıç ormanı ortasında,
manastır, eskisi gibi ak duvarlarıyla.
Tanıyan olur muydu? Hayır, rahattı içi.
Yüzünde kalmamıştı hani o bildikleri
Angela'nın neşesi, güzelliği ve nuru.
Manastırın zilini çaldı, çınladı durdu
ve bu bildiği ses vurdu onu ta derinden,
eğildi yere dek, yıllardır ağlamamışken
yaşlarla doldu alışık olmayan gözleri;
korku ve ıstırap ile nefesi kesildi,
bir an için öyle sandı ki durmuştu kalbi –
ne oluyordu, yoksa ölmüş müydü ya Rabbi?
Demir kapı önünde çömelip etti dua,
yorgun başını dayayıp demir parmaklığa.
Durup bekledi ayak sesleri yaklaştıkça
sonra baktı ki açıldı kapıda ızgara:
Kapıyı bekleyenin solgun yüzü göründü
konuştukça belirdi merhamet ve üzüntü.
Derken yabancıya sordu ne istediğini,
neydi emeli, söylemeliydi işte şimdi.
"İçeri al," dedi evvela, bocaladı bir,
"Rahibe Monica, bitmeyecek yoksa keder,
umutsuzluk ve günah beni bekleyen," dedi,
"Huzur içinde öleyim, n'olur al içeri!"
"Sakin ol, burda beni bekle," dedi rahibe,
anahtarı alıp açtı kapıyı bahçeye.
Yere uzanırken teşekkür etti dilenci,
giderek kesildi uzaklaşan ayak sesi.
Peki ya şu yanı başında şakıyıp duran,
duyunca içini garip hislerle dolduran
ses de neydi öyle? Başını kaldırıp baktı:
Uzun, uzun yıllar öncesinden tanıdığı

bir simaydı bu – kaçmadan önceki kendisi!
O genç, çiçek açmış çömez, güzel ve neşeli,
ama zarif ve sakin, üstelik ağırbaşlı:
Anladı ki *kaçmasaydı böyle olacaktı.*
Angela uzun uzun baktı, parlak bir ışık,
her yanı birden kaplayan tuhaf bir aydınlık...
Rahibe yoktu artık, durduğu yerde başka
biri vardı, başının etrafında bir halka,
bir kutsallık halesi; öyle bir yüz ki uysal,
yumuşacık, müşfik... Angela oldu sanki lâl,
konuşmaya çalıştı, zorlayınca kendini,
elini uzattığı anda doldu gözleri,
ağladı: "Ah, merhametli ve mülayim Meryem,
yardım et bu çocuğuna, yâreme bir merhem!"
Dile geldi Bakire: "Kopup hazin mazinden
hoş geldin evine, yavrum, yuvana hoş geldin!
Yerini ben doldurdum, rahat ol, merak etme,
günlük işlerini ben yaptım, bilmedi kimse
senin gittiğini; çiçek derdim, dua ettim,
ilahiler söyledim ve yatağında yattım.
Haberin yok muydu *yerinin korunduğundan*?
Bulunsa da merhametli nice nice insan,
bir tek Tanrı'nın mağfiretine yoktur sınır.
İnsanın affetmesi samimi ve tatlıdır,
ama 'bağışladım' demek zordur onun için.
Ancak rahmeti âlemleri kuşatan Rabb'in
sevgisi tamdır. Ancak o derse 'Affedildin!'
İşte bu demektir, ezilmedin, yüceltildin."

Çok geçmeden Rahibe Monica geri geldi,
iyi de neredeydi bıraktığı dilenci?
Arayıp durdu bitkin, acınası kadını
ama yoktu kapıda Angela'dan başkası,
ormandan topladığı alıçlar kucağında.
Görülmedi geçtiği kadının bir daha da.

İç geçirdi kapıya bakan yaşlı rahibe,
keşke oyalanmamış olsaydı o an öyle.
Dua etti yüksek sesle garip dilenciye,
hastalanmasın ve bir derde düşmesin diye.
Sözünü bitirirken dedi: "Allah affetsin."
Başı öne eğik Angela ekledi: "Amin."
Kalbi acıyla doluydu, belliydi yüzünden,
çok değil bir ince gölge düşmüştü o günden.
Yıllar geçti gitti. Derken, karanlık bir öğlen,
bütün rahibeler yatak başında diz çöken,
baktılar ki ölüm döşeğindeki Angela
son nefesini alıp verirken yanağında
birden bir kızıllık belirmiş, mecalsiz kalmış
sağ elini kaldırıp son bir defa söz almış.
Kederle karışık bir sevgiyle dinlediler
ne çıt çıkardılar ne içlenip inlediler.
Titremedi incecik mumun alevi bile
kulak kesildi hepsi öyle bir huşu ile.
Yaşadıklarını o sessizlikte anlattı:
İşlediği günahı, nasıl kaçtıklarını,
nasıl geri geldiğini en nihayetinde.
"Anın Tanrı'yı, ablalarım, benim yerime."
Sonra bir ilahi yükseldi göğe usulca,
aynı ilahi söylendi bir daha, bir daha.
Solgun yüzünde huzurlu bir tebessüm vardı,
müzik kesilmeden ölmüştü, biliyorlardı.
Gözlerinde yaşla mezara koydular onu,
alıçtan bir kolyeyle süslediler boynunu.

Efsane böyle sona erdi işte. Meselde
gizli bir ana fikir olabilir bir kere,
Rabb'imizin bağışlayıcılığından başka.
Hayatın hayhuyu içinde, eh, ne de olsa
hepimiz hayal etmişizdir asil bir hayat
yaşamayı. Hissetmişizdir muhakkak kanat

rüzgârını, değil mi, yanımız yöremizde?
Ama kaybetmişizdir hayat gailemizde,
yaşıyoruzdur pişmanlıkla belli belirsiz;
yine de *yerimiz korunuyordur*, biliriz,
er geç alacağızdır o yerleri hepimiz,
baştaki noktadır sonunda döneceğimiz.
Kaybolmaz bir kere gördüğümüz hiçbir yıldız,
neysek günün birinde yine o olacağız.
İyilik yap, denize at, balık bilmez ise
hâlık bilir, bunu iyice sindir içine.
Kötülük her kişinin kârı, unutma bunu,
iyilik er kişinin kârı, hatırla bunu.
Kaybolunca umudun, imkânsız gelebilir,
ama rüyalar gerçek olur, hayat böyledir.

AMBARDAKİ HAYALET

Wilkie Collins
Çeviren: Zarife Biliz

Mr. Beaver (arkadaşı ve ortağı Jack Governor'ın tabiriyle) "çağrıldığından", hayalî bir hamaktan alelacele kalktı ve doğruca görevinin başına gitti. "Nöbet sırası Nat Beaver'da olduğuna göre," dedi, "kaytarma söz konusu olmayacak." Jack, Mr. Beaver'a yönelttiği övgü dolu bakışları bana çevirdiğinde gözlerinde beklenti ve hayranlık okunuyordu. Bu arada, Jack'in zaman zaman pençesine düştüğü, denizcilere özgü tam bir dalgınlık haliyle kolunu kız kardeşimin beline dolamış olduğunu fark ettim. Belki de bu kötü alışkanlık, denizcilerin çok eski zamanlardan beri bir şeye tutunmadan ayakta duramamasından kaynaklanıyordu.

Mr. Beaver durumu bize şu sözlerle açıkladı:

Size anlatmakla yükümlü olduğum şeyler çok zamanınızı almayacak. Anlatmaya önceki geceden, tam da yatmak için ayrıldığımız andan başlamak için izninizi rica ediyorum.

Bu saygın topluluğun üyeleri geçen gece gayet elzem ve mutat bir şey yaptı; her biri eline birer şamdan aldı ve yukarı çıkmadan önce mumunu yaktı. Benim şamdanımı orada öylece bıraktığımı, mumu hiç yakmadığımı, perili bir evde, dünyadaki karanlık yerlerin en karanlığında yatmaya böyle gittiğimi içlerinde fark eden oldu mu acaba? Sanmam.

Hikâyeme böyle başlamam bilakis tuhaftır belki de. Hakeza, o şamdanları bu saygın topluluğun elinde görmenin bile tir tir titrememe ve iyi bir gece uykusu çekeceğime kâbuslar içinde uyumama sebep olması da doğru olduğu kadar tuhaftır. Me-

selenin aslı şu ki –bayanlar ve baylar, burada dilediğiniz kadar gülmenize izin veriyorum– geçen gece bana musallat olan ve yıllar içinde de zaman zaman musallat olmuş olan, sonunda ben de bir hayalet olana (dolayısıyla ruhlar her bakımdan bana nüfuz edemez hale gelene) kadar da musallat olmaya devam edecek olan bu hayalet, bir şamdandan başka bir şey değildir.

Evet, bana musallat olan, şu kulplu şamdanlardan biriyle bir mum, yani yatmaya giderken elinize aldığınız alelade bir şamdan ile bir mumdur, siz nasıl isterseniz öyle deyin. Daha hoş ve sıradışı bir şeyler olmasını ben de isterdim; güzel bir hanımefendi mesela ya da altın veya gümüş madeni, bir şarap mahzeni, bir araba ve atlar, işte bunun gibi şeyler. Ama onu olduğu gibi kabul edeceğim ve bunun için elimden gelenin en iyisini yapacağım; şayet siz de aynısını yaparak bana yardım etmek isterseniz tüm nezaketimle teşekkür ederim.

Ben bir âlim değilim ama şu dünyada herhangi birine musallat olmanın ilk şartının o kişiyi korkutmak olduğuna inanmaya cüret edebilirim. Her halükârda sıradan bir kulplu şamdanla bir mumun bana musallat olması da o şamdanla o mumun beni korkutmasıyla başladı; bayanlar ve baylar, beni ömrümün yarısı boyunca korkuttular ve şu anda da bu korkudan tamamen aklımı yitirmiş durumdayım. Teferruatından bahsetmeden size bunları itiraf etmem pek hoş değil; ama ayrıntıları işittiğinizde belki de benim ödleğin teki olmadığıma inanacak, hatta kendi hilafıma bunları itiraf ettiğim için beni cesur bile bulacaksınız.

İşte bunlar da ortaya koyabildiğim kadarıyla ayrıntılar.

Meslek sahibi olayım diye bacak kadarken beni bir gemiye verdiler ve orada zamanımı öyle iyi değerlendirdim ki yirmi beş yaşında ikinci kaptanın yerine yakışacak kadar bilgiliydim.

1818 ya da 1819 yılıydı; az önce sözünü ettiğim şu yirmi beş yaşıma hangisinde ulaştığımdan emin değilim. Hafızamın tarihler, isimler, rakamlar, yerler ve benzeri şeylerde çok iyi olmamasını bağışlayacağınızı umuyorum. Gene de size anlatmaya giriştiğim ayrıntılar konusunda korkmanıza gerek yok; hepsi anılarımda muntazaman duruyor; şu an bile gözümün önünde

gün gibi açık görebiliyorum onları. Ama öncesine gidince bir sis var, aslına bakarsanız bu sis sonrasında olan şeylerin üzerinde de var ve ömrüm boyunca da kalkacağa benzemiyor, sizce de öyle değil mi?

Neyse, 1818 ya da 1819 yılında, dünyanın bizim yaşadığımız kısmında barışın hâkim olduğu dönemde –ki öncesinde kimsenin barış peşinde koşmadığını söyleyebilirsiniz– biz denizcilerin İspanyol Kıta Toprakları[15] adıyla bildiğimiz şu eski savaş meydanında amansızca sürdürülen ve bitmek bilmeyen bir muharebe vardı. Güney Amerika'da İspanyolların mülkü olan yerli halk, birkaç yıl önce isyan edip haklarını istemişti. Yeni hükümetle eski hükümet birbirine girdi ve bolca kan döküldü; fakat sonunda hâkimiyeti General Bolivar adlı bir adamın yönetimi altındaki yeni hükümet ele geçirdi, şimdi kimse hatırlamasa da General Bolivar vaktiyle meşhur bir adamdı. Savaşmaya hevesli, kendi ülkesinde işi gücü olmayan İngilizlerle İrlandalılar gönüllü olarak generale katıldılar ve bazı tüccarlar bunu fırsat bilip, okyanusun ötesine, halkın tuttuğu tarafa bolca mühimmat gönderdiler. Bunun riski yok değildi elbette ama başarılı bir spekülasyon, en az iki başarısız girişimi bile telafi ediyordu. Benim gördüğüm kadarıyla da tüm dünyada ticaretin asıl prensibi budur.

Bu İspanyol-Amerikan ticaretiyle ilgilenen İngilizlerin arasına, küçük bir rolle bendeniz de katıldım. O zamanlar, Londra'da genel olarak ticaretle uğraşan ve İngiltere'den olabildiğince uzak, ücra ve tuhaf yerlerle iş yapan bir firmaya ait iki direkli bir geminin ikinci kaptanıydım; sözünü ettiğim yıl geminin yükü General Bolivar ve yandaşlarına götürülecek olan baruttu. Yelken açtığımızda kaptan dışında kimsenin talimatlara dair bilgisi yoktu, o da aldığı talimatlardan hiç hoşlanmış görünmüyordu. Gemiye tam olarak kaç varil barut yüklendiğini ya da bir varilin ne kadar barut aldığını söyleyemem, tek bildiğim başka yükümüz olmadığıydı. Geminin adı *Hüsniüiyet*'ti;

15 Tierra Firme, 16. yüzyılda İspanya'nın Amerika kıtalarındaki kolonilerine verilen ad. (e.n.)

biliyorum, bir devrime yardım amacıyla barut götüren bir gemi için yeterince tuhaf bir isim bu. Özellikle bu yolculuk düşünüldüğünde gerçekten de tuhaftı. Bayanlar baylar, şaka yaptım, madem komik bulmadınız, özür dilerim.

Hüsnüniyet denize açıldığım en külüstür gemiydi ve her açıdan en kötüsüydü. İki yüz otuz veya iki yüz seksen ton yük taşıyordu, şimdi tam olarak hatırlamıyorum; sekiz kişilik müretteba vardı, böyle bir gemiyi yürütmeye yetecek tayfa sayısının bu olmadığı kesindi. Öte yandan hepimize iyi ücret ödeniyor ve paramızı dürüstçe alıyorduk. Geminin batma, ya da bu olayda havaya uçma riskini dengeleyecek denli eli açık davranmışlardı. Yükümüzün niteliği göz önüne alındığında pipomuzu ya da fenerlerimizi yakmakla ilgili hiç hoşlanmadığımız yeni düzenlemelere uymak zorundaydık ve böyle durumlarda sık rastlandığı üzere kaptan vaaz ettiği kurallara uymuyordu. Kaptan hariç içimizden hiç kimsenin elinde yanan bir mumla aşağıya inme izni yoktu; o ise hep yaptığı gibi, yatmaya giderken veya kamarasındaki masanın üzerinde haritalara bakarken mum yakıyordu. Bu mum da sekiz on tanesini bir sterline alabileceğiniz şu bildik mutfak mumlarından ya da erimiş mumlarla yapılan eğreti "daldırma" mumlardandı; cilası gitmiş, alttan tenekesi görünen eğri büğrü eski bir kulplu şamdanın üzerinde duruyordu. Bir lambası ya da feneri olsaydı hem denizcilere daha çok yakışan hem de her açıdan daha uygun bir şey olurdu, ne var ki o bu eski şamdana yapışıp kalmıştı ve işte o aynı şamdan da, bayanlar baylar, sonra bana yapışıp kaldı. Bu da başka bir şaka, hoşunuza giderse eğer. Oturduğu köşede bu şakayı gülmeye layık bulduğu için Miss Belinda'ya minnettarım.

Neyse, (daha önce de "neyse" demiştim ama insana bayağı yardımcı olan bir sözcük bu) iki direkli yelkenliyle denize açıldık ve yönümüzü öncelikle tabii ki Batı Hint Adaları'ndaki Virjin'e çevirdik; hedefimizi gördükten sonra Leeward Adaları'na yöneldik; sonra direğin tepesindeki nöbetçi "Kara göründü!" diye bağırana kadar güneye gittik. Sözünü ettiği kara Güney Amerika kıyılarıydı. O ana kadar şahane bir yolculuk yapmıştık. Ne

bir direk ne yelken kaybetmiştik, kimse canı çıkana kadar su pompalamak zorunda da kalmamıştı. Size şunu söyleyebilirim ki *Hüsnüniyet*'in bu kadar iyi bir sefer çıkarması çok sık rastlanan bir şey değildi.

Karanın varlığından emin olmak için kaptan direğe çıkmamı emretti, ben de çıkıp emin oldum. Aynısını kaptana da bildirdiğimde aşağı indi ve emirlerin yazılı olduğu mektupla haritaya baktı. Tekrar güverteye geldiğinde yönümüzü biraz doğuya çevirtti; pusulanın nereyi gösterdiğini hatırlamıyorum ama bunun önemi yok. Hatırladığım şey şu ki biz karaya çıkmadan önce hava kararmıştı. İskandil attık ve gemimizi suyun içinde dört, beş ya da altı kulaç kadar –mesafeyi tam olarak söyleyemiyorum– ilerlettik. Geminin ne kadar sürüklendiğini dikkatle gözlüyordum; bu kıyılardaki akıntılara dair hiçbirimizin bilgisi yoktu. Hepimiz kaptanın neden demir atmadığını merak ediyorduk, bunu sorduğumuzda o, "Hayır, önce mizana direğine bir fener çıkarıp yanıt olarak kıyıdan gelecek ışığı bekleyeceğiz," dedi. Bekledik, dediği gibi bir ışık yanmadı. Gökyüzünde yıldızlar parlıyordu ve hava sakindi. Karadan hafif bir rüzgâr esiyordu. Aşağı yukarı bir saat boyunca beklerken sanırım biraz batıya sürüklendik. Biz kıyıda ışık görmeyi beklerken bize doğru gelen bir sandal gördük, içinde kürek çeken iki adam vardı.

Onları selamladık. "Dostlar!" diye yanıt verip bizi adımızla selamladılar. Gemiye çıktılar. İçlerinden biri İrlandalıydı, ötekisi çat pat İngilizce konuşan kahverengi tenli, yerli bir kılavuzdu. İrlandalı, kaptanın eline bir not tutuşturdu, kaptan da notu bana gösterdi. Notta, o anda açığında bulunduğumuz sahilin yükümüzü boşaltmak için emniyetli olmadığı, bir gün önce civarda düşman (kastedilen eski hükümetti) ajanlarının yakalanıp kurşuna dizildiği yazıyordu. Gemiyi yerli kılavuza emanet edebilirdik, o bizi sahilin başka bir kesimine götürme emri almıştı. Not yetkili kişilerce imzalanmıştı; İrlandalı sahile tek başına döndü, kılavuzun da gemi üzerinde yasal otoritesini kullanmasına izin verdik. Kılavuz yelkenliyi ertesi gün öğlene dek karadan uzaklaştırdı; verdiği direktiflere bakılırsa bizi sahil-

den görünmeyecek bir uzaklığa götürme emri almıştı. Rotamızı ancak öğleden sonra değiştirdik, böylece gece yarısından biraz önce kıyıya tekrar yaklaşabildik.

Bu kılavuz o güne dek gördüğüm en hin suratlı serseriydi; sıska, ödlek, ağzı bozuk soysuzun tekiydi, rezil derecedeki bozuk İngilizcesiyle herkese küfredip durdu, onu denize atmamak için kendimizi zor tutuyorduk! Kaptan onları sakinleştirdi, ben de aynısını yaptım, kılavuz bize talimatları aktarmak için gönderilmiş olduğundan onunla uyum içinde olmak zorundaydık. Elimden gelenin üstünde çaba sarf etmeme rağmen gece çökerken onunla kavgaya tutuşma talihsizliğine uğradım. Ağzında piposuyla aşağı inmek istedi, tabii ki onu durdurdum, bu yaptığı kurallara aykırıydı. Bunun üzerine beni itip geçmeye çalıştı, ben de onu tuttum. Onu düşürmek gibi bir niyetim yoktu ama bir şekilde öyle oldu. Yıldırım hızıyla yerden kalkıp bıçağını çekti. Bıçağı elinden aldım, ölüm saçan suratını tokatlayıp bıçağı da denize attım. Bana pis pis baktı ve geminin arkasına doğru yürüyüp gitti. Bu bakışı o zaman pek kafama takmadım ama kısa bir süre sonra bu olayı çok iyi hatırlayacaktım.

O gece saat on bir ile on iki arasında rüzgâr durduğu sırada tekrar karaya yaklaşmıştık, kılavuzun talimatıyla demir attık. Zifiri karanlıktı, durgun, boğucu bir hava vardı. Kaptan, en iyi iki adamımızla birlikte güvertede nöbetteydi. Kılavuz hariç herkes aşağıdaydı, o da ön üst güverteye insandan ziyade bir yılan gibi kıvrılıp yatmıştı. Benim nöbetim sabah dörtteydi. Ama ya gecede ya kılavuzda ya da genel olarak durumda beni huzursuz eden bir şey olduğundan güvertede kestirmeye karar verdim, böylece bir şey olursa hemen hazır olacaktım. Son hatırladığım şey kaptanın fısıltıyla bana kendisinin de durumdan hiç hoşlanmadığını, aşağı inip talimatlara bir daha bakacağını söylediğiydi. Eski geminin ağır ve sakil gövdesinin dipten gelen bir dalgayla sarsılmasıyla uykumdan sıçramadan önce son hatırladığım şey buydu.

Bayanlar ve baylar, güvertede bir kavganın ortasında, ağzımda bir tıkaçla uyandım. Göğsümün üzerinde bir adam

vardı, ayaklarımın üzerinde ise başka bir adam, yarım dakika içinde ellerim ve ayaklarım bağlanmıştı. Gemi İspanyolların elindeydi. Geminin her yeri onlarla doluydu. Birbiri ardına altı kez denize ağır bir şeyin atıldığını duydum, kaptanın güverte merdiveninden çıkmaya çalışırken kalbinden hançerlendiğini gördüm, derken suyun yedinci kez sıçradığını işittim. Ben hariç, gemimizdeki herkes öldürülüp denize atılmıştı. Beni niye bırakmışlardı, önce bunun için hiçbir sebep gelmedi aklıma, derken kılavuz emin olmak için elinde bir fenerle üzerime eğilip yüzüme baktığında meseleyi anladım. Suratında şeytani bir gülüş vardı, bana bakıp başını salladı, bu hareketiyle, "Beni itip kakan, tokatlayan demek sensin, şimdi gör bakalım ben de seninle kedinin fareyle oynadığı gibi oynamaz mıyım!" demeye getiriyordu.

Ne kıpırdayabiliyor ne de konuşabiliyordum, fakat İspanyolların ana ambar ağzını açmış, yükü indirme hazırlığı yaptığını görebiliyordum. Yaklaşık çeyrek saat sonra bir uskunanın ya da başka bir küçük geminin sesini duydum, yabancı tekne yanaşınca İspanyollar yükü o gemiye aktarmaya koyuldular. Kılavuz hariç hepsi arı gibi çalışıyordu, o ise ara ara elinde feneriyle yanıma gelip yüzüme bakıyor ve aynı şeytani ifadeyle gülümsüyordu. Artık gerçeği söylerken utanmayacak kadar yaşlıyım; kılavuzun beni gerçekten korkuttuğunu bugün çekinmeden kabul edebilirim.

Korku, bağlı olmak, ağzımdaki tıkaç, elimi ya da kolumu kıpırdatamamak, İspanyollar işlerini bitirene dek benim de bitap düşmeme sebep olmuştu. İşleri şafak sökerken bitti. Yükün büyük kısmını kendi gemilerine aktarmışlardı ama kesinlikle hepsini değil. Yükleyebildikleri kadarını alıp şafaktan önce çekip gidecek kadar kurnazdılar. O ana kadar başıma gelebilecek en kötü şeyin ne olduğuna dair bir karara vardığımı söyleyemem. Kılavuzun, yükü teslim edeceğimiz tarafın güvenini şüphe çekmeden kazanmış bir düşman ajanı olduğu belliydi. O ya da daha büyük ihtimal işverenleri, yükümüzün ne olduğunu sezecek kadar hakkımızda bilgi sahibiydi. Bize baskın yapabilecek-

leri en uygun mesafede demir atmamızı sağlamışlardı. Küçük bir mürettebata ve yetersiz bir gözetime sahip olmanın cezasını çekmiştik. Bütün bunlar gün gibi açıktı da, bu kılavuz bana ne yapma niyetindeydi?

Şerefim üzerine yemin ederim ki maruz kaldığım şeyi size şu anda anlatırken bile tüylerim diken diken oluyor.

Kılavuz ve iki tayfa hariç bütün İspanyollar gemiyi terk ettiğinde bu iki denizci beni, elim ayağım bağlı ve ağzımda tıkaç olduğu halde ambara indirip yere yatırdı. Beni bir taraftan bir tarafa dönebileceğim ama yuvarlanarak yerimi değiştiremeyeceğim şekilde yere bağladıktan sonra da bırakıp gittiler. İkisi de feci şekilde içki kokuyordu ama şeytan kılavuz ayıktı, bunu unutmayın, benim şu anda olduğum kadar ayıktı.

Karanlıkta bir süre öylece yattım, kalbim yerinden çıkacak gibi atıyordu. Kılavuz yalnız başına döndüğünde beş dakikadır orada öylece yatıyordum. Bir elinde kaptanın lanet olası kulplu şamdanıyla marangozun bizi, öteki elinde ise güzelce yağlanmış pamuk ipliğinden uzun ince bir sicim vardı. Üzerinde yeni bir "daldırma" mumun yandığı şamdanı yere, yüzümden yaklaşık iki ayak uzağa, geminin gövdesinin yakınına koydu. Işık bayağı zayıftı ama İspanyolların geride bıraktığı, ambarın her tarafına yayılmış en az bir düzine barut varilini aydınlatmaya yetiyordu. Varilleri fark ettiğim an bunun arkasından gelecek şeyden korkmaya başlamıştım. Baştan ayağa dehşetin pençesine düştüm, yüzümden su gibi ter boşanıyordu.

Sonra onun, ambar duvarına dayalı, mumla aynı hizada ama mumdan yaklaşık üç ayak uzakta duran barut varillerinden birinin yanına gittiğini gördüm. Elindeki bizle varilin yanında bir delik açınca korkunç toz cehennemî siyahlıkta akarak altta tuttuğu avucuna dolmaya başladı. Avucu dolunca öteki elindeki yağlı sicimin bir ucunu varildeki deliğe sokup deliği tıkadı, sonra da sicimin geri kalanını barutun içinde yuvarlayarak her bir iplikçiğine kadar simsiyah olmasını sağladı. Yaptığı ikinci şey –bu söyleyeceğim, şu anda burada oturduğum kadar, tepemizde uzanan gökyüzü kadar gerçektir–, yaptığı ikinci şey

neydi biliyor musunuz!.. Uzun ince, simsiyah ve ürkütücü fitilin serbest ucunu yüzümün yan tarafında yanan muma doğru getirdi ve alevle şamdanın kenarı arasında kalan mesafenin üstten üçte birlik kısmında mumun etrafına birkaç kez doladı. Bunu yaptıktan sonra bağlarımın sağlam olup olmadığına baktı; sonra yüzünü yüzüme yaklaştırdı ve kulağıma, "Şimdi geminle birlikte havaya uç bakalım!" diye fısıldadı.

Bir an sonra tekrar güvertedeydi, öteki iki adamla birlikte ambar kapağını üzerime kapadılar. Kapağı çok da iyi oturtmamışlardı, kafamı o tarafa çevirince en uzak noktada bir günışığı pırıltısı gördüm. Uskunanın suda ilerlerken çıkardığı sesi duydum: Fış! Fış! Ses giderek zayıflıyordu. Gemiyi rüzgâr beklemek üzere açığa götürüyorlardı. Ses giderek zayıflıyordu. Fış! Fış! Çeyrek saat böyle geçti.

Bu sesler kulağımda çınlarken gözlerim muma kilitlenmişti. Mum daha yeni yakılmıştı, kendi haline bırakılsa altı yedi saat daha yanardı, baruta bulanmış fitil mumun üstten üçte birlik kısmına dolanmıştı, dolayısıyla alevin ona ulaşmasına daha iki saat vardı. Ağzım tıkalı, ellerim ve ayaklarım bağlı halde orada öylece yatıyor, hayatımın yanı başımdaki mumla beraber yanarak eridiğini görüyordum; orada, denizin üzerinde, havaya uçup atomlarıma kadar parçalanmaya mahkûm, felaketin anbean yaklaştığını, en fazla iki saat sonra da karşıma dikileceğini bilerek yapayalnız yatıyordum; bu durumdan tek başıma kurtulamayacak kadar çaresiz ve güçsüzdüm, konuşamadığım için yardım da isteyemiyordum. Beni en çok şaşırtan şey ise işi aleve, baruta bulanmış fitile ve barut variline bırakmadan, kalan vaktimin ilk yarım saatinde durumun dehşetinden oracıkta düşüp ölmemiş olmamdır.

Uskunanın suda ilerlerken çıkardığı ses duyulmaz olduktan sonra duyularıma daha ne kadar süre hükmedebildiğimi bilmiyorum. Belli bir noktaya kadar yaptığım ve düşündüğüm her şeyi hatırlayabiliyorum fakat o noktayı geçtikten sonra, nasıl ki o esnada kendimi duygularımda kaybettiysem bugün de hafızamın içinde kayboluyorum.

Ambar kapağının üzerime kapandığı an benim yerimde kim olsa yapacağı gibi çılgınca bir çabayla ellerimin bağını çözmeye uğraştım. Delicesine bir panik içinde davrandığımdan ipler bileklerimi bıçak gibi kesti ama onları bir türlü gevşetemedim. Ayaklarımı çözme ya da beni zemine sabitleyen bağlardan kurtulma şansımsa daha azdı. Nefessizlikten boğulacak gibi olunca vazgeçtim. Hatırlarsanız eğer, ağzımdaki tıkaç korkunç bir düşmandı, sadece burnumdan nefes alabiliyordum, bir insan gücünün son damlasına kadar çaba gösteriyorsa eğer, bu kesinlikle yeterli bir hava alma yolu değildir.

Vazgeçtim, sessizce uzanıp nefesimin tekrar düzelmesini bekledim; sürekli muma bakmaktan gözlerim kamaşıyor ve yanıyordu. Derken muma bakarken aklıma bir şey geldi; derin bir nefes alıp tüm gücümle burun deliklerimden üfleyerek mumu söndürmeyi deneyebilirdim. Ne var ki mum bu şekilde ulaşamayacağım denli yüksekte ve uzaktaydı. Fakat denedim, denedim, denedim, sonra gene vazgeçtim ve sessizce uzandım, bu sırada gözlerim hep mumdaydı ve mum da bana bakıyordu. Uskunanın küreklerinin suya girip çıkarken çıkardığı ses artık iyice belirsizleşmişti, onu sadece sabahın sakinliği içinde duyabiliyordum. Fış! Fış! Ses giderek zayıflıyordu. Fış! Fış!

Kendimi tam olarak kaybetmeden önce daha o zaman da bir tuhaflık hissetmeye başlamıştım. Fitili giderek uzarken, alevle barutlu fitil arasındaki, benim hayatımın uzunluğu manasına gelen mumun boyu giderek kısalıyordu. Bir buçuk saatten daha az bir ömrüm kalmış olması gerektiğini hesap ettim. Bir buçuk saat! Bu süre içinde bir geminin bizim yelkenliyi çekerek sahile götürme şansı var mıydı? Gemimizin yakınına demir attığı kara düşmana mı yoksa bizim yandaşı olduğumuz tarafa mı aitti? O sırada, sırf buralarda yabancı olduğu için er geç gemiye birini ya da birilerini göndereceklerı geldi aklıma. Benim için kritik olan, bunun ne zaman olacağıydı. Güneş henüz doğmamıştı, bunu ambar kapağındaki çatlağa bakarak anlayabiliyordum. Bildiğimiz kadarıyla yakınımızda bir balıkçı köyü falan yoktu, gemimiz ele geçirilmeden önce kıyıda hiç ışık görmemiştik. Dikkatle

dinledim, yabancı bir gemiyi yanımıza getirecek rüzgâr yoktu. Şayet yaşayacak altı saatim daha olsaydı güneşin doğumundan öğlene dek hayatta kalma şansım olurdu. Fakat bir buçuk saat, ki şu ana kadar bir saat on beş dakikaya inmişti, sabahın bu erken saati, sahilin boşluğu ve çıt çıkmayan sakinlik düşünüldüğünde şans denen şeyin hayaletinin bile etrafımda gezinmediği kesindi. Bağlarımla olan son mücadelem de hissettiğim kadarıyla kesikleri derinleştirmekten başka işe yaramamıştı.

Bir kez daha vazgeçip olduğum yerde sessizce yattım ve kürek seslerini dinledim. Ama yoktu, gitmişti! Denizin yüzeyinde ara ara atlayan bir balığın şıpırtısından ve sakin sularda hafifçe sallanan yelkenlinin eski direklerinin gıcırtısından başka şey duyulmuyordu.

Bir saat on beş dakika. On beş dakika hızla geçerken mumun fitili de korkunç bir şekilde uzuyordu; yanıp kömürleşmiş tepesi kalınlaşmaya ve mantar şeklinde açılmaya başlamıştı. Yakında düşecekti. Kızıl kor ucu düşecek, yelkenli sallanırken mumun tarafına doğru meyledince barutlu fitili yakacak mıydı? Eğer öyleyse bir saatim değil on dakikam var demekti. Bu keşifle zihnim yepyeni bir konuya takılmıştı. İnfilak ederek ölmenin nasıl bir şey olduğunu düşünmeye başlamıştım. Acı verir miydi? Eh, ölümün acı vermeyecek denli ani olacağı kesindi! Belki içimde ya da dışımda, belki her ikisinde de bir şey çatırdayacaktı sadece, hepsi bu! Belki çatırtı bile olmayacaktı; bu canlı bedenimin milyonlarca ateş saçan kıvılcım halini almasıyla ölüm aynı anda gerçekleşecekti. Bunu bilemezdim; nasıl olacağına ben karar veremezdim. Daha biraz bile düşünmemiştim ki zihnimdeki azıcık sükûnet kırıntısı da yok olup gitti, gemiye geri döndüm.

Düşüncelerime geri döndüğümde ya da onlar bana geri döndüğünde (hangisi doğru bilemiyorum) mumun fitili korkunç derecede uzamıştı ve alevi is tüttürerek yanıyordu; fitilin kömürleşmiş ucu genişleyip kızarmış, açılıp yayılarak düşmeye iyice yaklaşmıştı. Bunu görünce kapıldığım umutsuzluk ve dehşet beni başka bir hale soktu ve bu hal, zavallı ruhum için her halükârda daha hayırlı ve doğruydu. Dua etmeye çalıştım;

içimden, tahmin edeceksiniz, ağzımdaki tıkaç nedeniyle duamı sesli olarak dile getiremezdim. Denedim ama mum sanki benim içimde yanıp tükeniyordu. Gözlerimi ağır ağır yanan katil alevden uzaklaştırıp kapaktaki yarıktan sızan mübarek günışığına çevirebilmek için deli gibi mücadele ettim. Bir kez denedim, bir kez daha denedim ve vazgeçtim. Sonra sadece gözlerimi kapatmaya ve kapalı tutmaya çalıştım; bir, iki ve ikinci denemede, evet, yaptım. "Tanrı yaşlı annemi ve kardeşim Lizzie'yi kutsasın; Tanrı onları birbirine bağışlasın ve beni affetsin!" İstemediğim halde gözlerimi tekrar açmadan önce içimden ancak bunu söyleyebildim, mumun alevi gözlerimi, tüm vücudumu kapladı ve düşüncelerimin kalanını anında sarıp yok etti.

Artık balığın atlayışını duyamıyordum; direklerin gıcırtısını duyamıyordum; düşünemiyordum; yüzümde kendi ölüm ıstırabımın yarattığı teri hissedemiyordum; tek yapabildiğim, mum fitilinin kömürleşmiş ve ağırlaşmış ucuna bakmaktı. Genişledi, sallandı, bir tarafa doğru eğildi –düşme anında kızıl korlaşmıştı– ve yelkenli sallanıp onu şamdanın dibine doğru yuvarlamadan, siyah ve zararsız bir hal aldı.

Bir baktım kahkahalarla gülüyorum. Evet! Fitil parçasının o güvenli düşüşüne gülüyordum. Ağzımdaki tıkaç olmasa bağıra bağıra gülecektim. Ama bu halde kahkaha içimde patlıyor, kan tepeme çıkana dek beni sarsıyordu, nefessizlikten boğuluyordum. O korkunç anda, bedenimde, kendi ürkütücü kahkahamın beynimin sonunda işlevini yitirdiğinin işareti olduğunu hissedecek kadar sağduyu ancak kalmıştı. Zihnim ürkmüş bir at gibi iplerini koparıp benden kaçmadan önce son bir çaba daha gösterecek kadar sağduyum ancak kalmıştı.

Bir kez daha kapaktaki çatlaktan sızan günışığına bakıp rahatlamayı denedim. Bakışlarımı mumdan ayırıp kendimi günışığına bakmaya zorlamak o ana kadarki mücadelelerimin en zoruydu ve mücadeleyi kaybettim. Bağlar ellerimi nasıl sıkı sıkı yerinde tutuyorsa alev de gözlerime aynısını yapıyordu. Gözlerimi ondan alamıyordum. Bir kere daha denediğimde gözlerimi kapamayı bile beceremedim. Mumun fitili gene uzuyordu.

Işık ile barutlu fitil arasında henüz yanmamış mumun kapladığı alan vardı; iki buçuk santimetre ya da daha azdı. İki buçuk santimetre bana ne kadar hayat bırakırdı? Kırk beş dakika mı? Yarım saat? On beş? Yirmi dakika mı? Sakin! İki buçuk santimlik mum yirmi dakikadan daha uzun süre yanardı. İki buçuk santimlik mum! Bir insanın, iki buçuk santimlik mumun bir arada tuttuğu bedeni ve ruhu! Akıl almaz! Tahtında oturan en yüce kral bir insanın bedeniyle ruhunu bir arada tutamazdı, işte burada iki buçuk santimlik mum bir kralın yapamadığını beceriyordu! Eve gittiğimde bunu anneme söyleyecektim ve bu onu seyahatimin geri kalanından daha çok şaşırtacaktı. Bunu düşününce içimden gene güldüm; ta ki mumun ışığı gözlerimden girip kahkahayı yalayıp yutana, beni yakıp tüketip kendimi bomboş, soğuk ve tekrar dingin hissetmemi sağlayana kadar sarsıldım, şiştim ve nefesim kesildi.

Anne, Lizzie. Ne zaman geri geldiklerini bilmiyorum; ama geri döndüler; bana göründüğü gibi değil, bu sefer zihnimde; fakat yelkenlinin ambarı içinde, tam önümde, bedenen.

Evet: Her zamanki gibi neşeli, bana gülen Lizzie'ydi bu, hiç şüphe yok. Gülüyor! Neden olmasın? Lizzie'yi, ambarda etrafım bira fıçılarıyla çevrili halde yerde sarhoş yattığımı düşündüğü için kim suçlayabilir? Sakin ol! Şimdi ağlıyor; ateş gibi yanan bir sisin içinde dönüyor, dönüyor, ellerini ovuşturuyor, acı acı feryat ederek yardım istiyor; uskunanın gövdesine çarpan suyun çırpıntıları gibi sesi giderek hafifliyor, hafifliyor. Gitti! Ateş gibi yanan sisin içinde yanıp tükendi. Sis mi? Ateş mi? Hayır: Ne o ne öteki. Annem ışığı yakıyor; annem, uçları alev alev yanan parmaklarıyla örgü örüyor ve yüzünün etrafını ağarmış saçları yerine salkım salkım barutlu fitiller çevreliyor. Annem eski iskemlesinde oturuyor, kılavuzun uzun, sıska elleri iskemlenin arkalığında, ellerinden barut damlıyor. Hayır! Barut yok, iskemle yok, annem yok; kılavuzun ateş gibi yanan sis içinde güneş gibi al al parlayan yüzü dışında hiçbir şey yok; ateş gibi yanan sisin içinde ters dönüyor; ateş gibi yanan sisin içinde barutlu fitil boyunca ileri geri koşup duruyor; ateş gibi yanan

sisin içinde dakikada milyonlarca mil dönüyor; dönerken minicik bir nokta haline gelene kadar küçülüyor, küçülüyor ve bu nokta aniden doğruca kafamın içine yöneliyor; derken, bütün ateş ve bütün sis; duymak yok, görmek yok, düşünmek yok, hissetmek yok; yelkenli, deniz, kendim, tüm dünya, hepsi birlikte yok oluyor!

Size anlattığım şeyden sonra bildiğim ve hatırladığım hiçbir şey yok, ta ki uyanana kadar, uyandığımda rahat bir yatakta yatıyordum, yastığımın iki tarafında benim gibi kaba saba ama sağlam iki adam oturuyordu ve yatağın ayakucunda durmuş beni izleyen bir beyefendi vardı. Saat sabah yedi civarıydı. Uykum (ya da bana uyku gibi gelen şey) sekiz aydan daha fazla sürmüştü, Trinidad Adası'nda kendi hemşerilerimin arasındaydım, yastığımın iki tarafında duranlar benim muhafızlarımdı, başımda sırayla nöbet tutuyorlardı, yatağın ayakucunda duran beyefendi ise doktordu. Bu sekiz ayda ne deyip ne yaptığımı hiç bilmedim ve asla da bilmeyeceğim. Tüm bildiğim, sanki uzun bir uykudan uyanır gibi uyanmış olduğum.

Doktorun, sorduğum sorulara yanıt vermesinin sakıncası olmadığına kanaat getirmesi için iki ay ya da daha uzun bir süre geçmesi gerekti.

Yelkenli, tahmin ettiğim gibi, sahilin İspanyolların planlarını kimsenin bozmayacağına emin olacakları kadar ücra bir yerine demirlenmişti, böylece canice işlerini gecenin örtüsü altında sessiz sedasız halledebileceklerdi. Hayatımı sahilden değil, denizden gelen birileri kurtarmıştı. Açık denizde rüzgâr bekleyen bir Amerikan gemisi güneş doğarken yelkenliyi fark etmişti; rüzgâr daha çıkmadığından bolca vakti olan ve bir teknenin orada öylece demirlemesine hiçbir anlam veremeyen kaptan, sandallardan biriyle ikinci kaptanı duruma daha yakından bakıp ona bilgi vermesi için göndermişti. İkinci kaptan geri döndüğünde, adamlarıyla birlikte gemiye çıktıklarında yelkenlinin tamamen terk edilmiş olduğunu ve ambar kapağındaki bir çatlaktan baktıklarında ambarda mum ışığı gördüklerini bildirmişti. Ambara indiğinde alev barutlu fitilin bir iplikçiğine varmak üzereydi ve

şayet muma dokunmadan fitili bıçağıyla kesme sağduyusunu ve soğukkanlılığını göstermeseydi belki de adamlarıyla birlikte yelkenlinin içinde tıpkı benim gibi havaya uçacaklardı. Mumu söndürür söndürmez barutlu fitil tutuşup kıpkızıl ateş halini alıvermişti; eğer ki barut variliyle bağlantısı kesilmemiş olsa neler olabileceğini sadece Tanrı bilirdi.

İspanyol uskunasıyla kılavuzun akıbetine dair bugüne dek hiçbir şey duymadım. Bizim yelkenliye gelince, Yankeeler beni Trinidad Adası'na bırakırken onu da yanlarına almış, sonra da deniz kazasından edinilen ganimet olarak alıkoymuşlardı, umarım sonra da elden çıkarmamışlardır. Beni karaya gemiden kurtardıkları halimle çıkarmışlar, yani tamamen bilinçsiz halde. Ama lütfen bunun oldukça uzun zaman önce olduğunu unutmayın ve sözüme güvenin, size dediğim gibi tamamen iyileşmiş olarak taburcu oldum. Tanrı sizden razı olsun, sizin de görebileceğiniz gibi artık iyiyim. Hikâyeyi anlatırken biraz titredim, baylar ve bayanlar, biraz titredim, hepsi bu.

KÜÇÜKBEY B.'NİN ODASINDAKİ HAYALET

Charles Dickens
Çeviren: Elif Ersavcı

Sıra bana gelmişti, ben de Fransızların tabiriyle "sazı alıp" başladım:

Namı almış yürümüş o üçgen tavan arasına kurulduğumda, düşüncelerim gayet tabii Küçükbey B. etrafında dönmeye başladı. Hakkındaki tahmin yürütmelerim başta rahatsızlık verici olmakla beraber envai çeşitti. Adı Benjamin, Bakaya (artık yılda falan doğduysa hani), Bartholomew veya Bill olabilir miydi? Yoksa B. soyadının baş harfi miydi, Baxter, Black, Brown, Barker, Buggins, Baker yahut Bird gibi? Belki de sokakta bulunmuş bir bebekti ve sadece B. diye vaftiz edilmişti. Bir ihtimal de Bıçkın bir veletti ya da Boğa gibi kuvvetliydi ve lakabını böyle kısaltmışlardı. Meşhur Bohçacı Bacı'nın soy sopundan, masallarıyla benim de çocukluğumu şenlendiren o müthiş kadının kanından olup onun adını taşıması ne kadar mümkündü ya da?

Bu kısır muhakemelerle kendime epey bir eziyet ettim. Bu kadarla da kalmadım, gizemli harfi rahmetlinin tipine, kılık kıyafetine, meşgalelerine uydurmaya çalıştım; sürekli Beyaz giyiyor ya da Botlarını ayağından hiç çıkarmıyor olabilir miydi? Bastıbacak olmadığını tahmin ediyordum. Belki safi Beyindi, belki Bilmecelere düşkündü, belki Bowlingde çok iyiydi, belki de yaman bir Boksördü; yoksa Bognor, Bangor, Bournemouth, Brighton yahut da Broadstairs'de geçen Bahtiyar Bebelik günlerinde güneş Banyosu yapa yapa Bakıra mı çalmıştı Bedeni, ya da Badem Bıyığı Bitli miydi, neydi?

Diyeceğim, daha en başından B. harfine takılmıştım.

Küçükbey B.'nin ya da ona ait herhangi bir şeyin rüyalarımı katiyen ziyarete gelmediğini çok geçmeden fark ettim. Ama uykumdan uyandığım anda, gecenin kaçı olursa olsun, düşüncelerim ona sarılıyor, alıp başını gidiyor, bu ilk harfi uyabileceği bir yere tutturmaya, böylelikle susturmaya çalışıyordu.

Vaziyetin sarpa sarmaya başladığını anladığımda altı gecedir Küçükbey B.'nin odasında bu harfi evirip çeviriyordum.

İlk suret kendini sabahın şavkının ancak vurduğu erken vakitte gösterdi. Aynanın karşısına geçmiş tıraş oluyordum ki, dehşet ve hayret içinde, kendi yüzümü, yani ellisinde bir adamın yüzünü değil de bir çocuğunkini tıraş ettiğimi gördüm. Küçükbey B.'nin yüzü olsa gerekti bu?

Tir tir titreyerek omzumun üstünden arkama baktım, kimse yoktu. Tekrar aynaya çevirdim bakışlarımı ve net bir şekilde, sakalı gitsin diye değil çıksın diye tıraş olan bir çocuğun çizgilerini ve ifadesini gördüm. Aklım çıkmış bir halde odada üç beş tur attıktan sonra aynanın başına döndüm, elimi yola getirmeye ve başlayıp da üstündeyken rahatsız edildiğim işi bitirmeye kararlıydım. Metanetimi toplarken kapattığım gözlerimi açmamla birlikte, karşımda gözlerini bana dikmiş, yirmi dört yirmi beş yaşlarında genç bir adam buldum bu kez. Bu yeni hayaletten ödüm kopmuş vaziyette gözlerimi yumdum gene, var gücümle kendime gelmeye çalıştım. Tekrar açtığımda, aynada yanağını tıraş eden kişi bu dünyadan uzun zaman önce göçen babamdı. Yalnız o olsa yine iyi, hayatım boyunca hiç görmediğim dedem bile teşrif etti aynayı.

Bu fevkalade ziyaretlerden elbette ziyadesiyle etkilensem de, kararlaştırdığımız ifşa vaktine dek sırrımı kendime saklamaya kararlıydım. Kafam acayip acayip bir dolu düşünceyle karman çorman halde odama çekildim o gece. Yeni bir hayalet vakasıyla karşılaşmaya hazırlıklıydım. Yok yere de değilmiş hazırlığım, zira sabahın tam ikisinde huzursuz bir uykudan uyanıp da yatağımı Küçükbey B.'nin iskeletiyle paylaştığımı görünce neler hissettim varın siz düşünün!

Yataktan fırlayıverdim, iskelet durur mu, o da fırladı. "Neredeyim ben? Neler oldu bana?" diye soran ağlamaklı bir ses duydum sonra ve sesten yana dikkatlice bakınca Küçükbey B.'nin hayaletini seçtim.

Genç hayalet eski moda giyinmişti, ya da giyinmişten ziyade, kalitesiz, kırçıllı kumaştan bir kılıfa girmiş gibiydi ve parıl parıl düğmeleri her şeyi daha da korkunçlaştırıyordu. Bu düğmelerin genç hayaletin omuzlarında çift sıra ilerlediğini gözlemledim, sırtından aşağı devam ediyor olmalıydılar. Yakası da fırfır fırfırdı. Mürekkep lekelerini net bir şekilde seçtiğim sağ eli karnının üstüne tünemişti; bu halini yüzündeki sönük sivilcelerle ve üstündeki genel bulantı havasıyla birleştirince, karşımdaki hayaletin mebzul miktarda ilaç almaya alışkın bir oğlanın hayaleti olduğu kanaatine vardım.

"Neredeyim ben?" dedi küçük hayalet dokunaklı bir sesle. "Neden Kalomel[16] günlerinde doğmak zorundaydım sanki? Neden onca Kalomel verdiler bana?"

Bütün samimiyetimle, bu sorunun cevabının bende olmadığını söyledim ona.

"Kız kardeşim nerede?" dedi hayalet. "Minik melek karıcığım nerede, okula birlikte gidip geldiğim çocuk nerede?"

Hayalete müsterih olmasını söyledim, en azından okul arkadaşını kaybettiği için içlenmesinin hiç lüzumu yoktu. Genel insan tecrübesine göre, o okul arkadaşını bulabilse bile pek de matah bir adam olmadığını görecekti. Şahsen ben de hayatımın müteakip yıllarında pek çok eski okul arkadaşımı bulmuştum ama aralarından tek bir tanesi bile karşılık vermemişti. Naçiz fikrime göre onun eski okul arkadaşından da ses çıkmayacaktı. Yani, hayalete de dediğim gibi, eski okul arkadaşı dediğimiz şey aslında mitik bir karakter, bir yanılsama, hatta tuzaktı. Kendi eski okul arkadaşımı son görüşümde, beyaz kravatlardan oluşan bir duvarın ardında yenen bir akşam yemeğine davetliydi

16 Victoria Dönemi'nde yaygın olarak kullanılan, cıvadan elde edilen bir ilaç. (e.n.)

ve akla gelebilecek her konuda kifayetsiz fikirleri ve sessiz ama muazzam bir can sıkma gücü vardı. Hayalete, eski okul arkadaşımın Doylance'ta geçirdiğimiz günlerin hatırına benimle kahvaltı etmek istediğini (kahvaltı da ne ayıp bir teklif), benim de Doylance mezunlarına duyduğum çelimsiz güvenin korlarını yelleyerek ona kapı açtığımı, arkadaşımın ne kadar berbat bir tip çıktığını, nakit paraya dair ipe sapa gelmez mefhumlarıyla diğer Âdemoğullarından bir farkı olmadığını, örneğin İngiltere Merkez Bankası'nın kendini feshetme pahasına derhal para basması ve Tanrı bilir kaç milyar şilini tedavüle sokması gerektiği yollu teklifini aktarmaktan da geri durmadım.

Hayalet beni sessiz sedasız, sabit bakışlarla izledi. "Berber!" diye bağırdı bana lafım bitince.

"Berber mi?" diye sordum – çünkü bendeniz o meslekten değilim.

"Sen," dedi hayalet, "tekrar tekrar aynı müşterileri tıraş etmeye mahkûm edilmişsin – şimdi, beni – şimdi, genç bir adamı – şimdi, şu halinle kendini – şimdi, babanı – şimdi, dedeni; üstüne bir de her Tanrı'nın gecesi bir iskeletle yatağa gireceksin, onunla uyanacaksın gündüzleri..."

(Bu iç karartıcı haberi duyunca tüylerim ürperdi.)

"Berber! Beni takip et!"

Daha kelimeler ağzından çıkmadan evvel, beni o hayaleti takip etmeye mecbur kılan bir büyü altında hissettim kendimi. Peşine düştüm hemen. Artık Küçükbey B.'nin odasında değildim.

Hem yönlendirici soruların hem de İşkencenin yardımıyla suçunu itiraf edip hakikati olduğu gibi ortaya döken cadıların mecbur bırakıldıkları uzun mu uzun, zahmetli mi zahmetli gece yolculuklarını çoğu kişi duymuştur. İddia ediyorum, Küçükbey B.'nin odasındayken bu odaya musallat olan hayalet tarafından bir o kadar uzun ve çılgın gezilere yollandım ben de. Keçi boynuzlu ve keçi kuyruklu, gerçek hayattakiler kadar aptalca ama daha usturupsuz şölenler veren pejmürde bir ihtiyara takdim edilmedim elbette (Pan'la eskici arası bir şey gibi düşünün), bununla beraber, bana daha manalı görünen şeyler çıktı karşıma.

Doğruyu söylediğimi bilerek ve bana inanılacağına güvenerek, hayaleti evvela bir çalı süpürgesinin, sonra da bir oyuncak atın üstünde takip ettiğimi söylemekten çekinmiyorum. Atın boyasının kokusu –hele ki elimle ısıttığımda iyice ortaya çıkıyordu– hâlâ burnumda, isterseniz yemin ederim. Sonra hayaleti at arabasında takip ettim; zamane çocuklarının aşina olmadığı at arabası kokusunun ahır, uyuz köpek ve çok eski körük karışımı olduğuna kalıbımı basabilirim. (Bu iddiamı doğrulamayı ya da çürütmeyi önceki nesillere bırakıyorum.) Sonra kafasız bir eşeğin üstünde takip ettim hayaleti; işin aslı bu eşek midesinin ahvaliyle o denli alakalıydı ki kafasını yukarı kaldırmadan vücudunun o bölgesini tetkik ediyordu habire; sonra midillilerin üstünde, ki bu midilliler de çifte atmak için yaratılmış gibiydi; sonra panayırlardaki atlıkarınca ve salıncaklarda; sonra ilk takside – ki bu da müşterinin yatırıldığı ve şoförle birlikte güzelce sarmalandığı, unutulmuş bir müessesedir.

Küçükbey B.'nin peşinden gittiğim gezileri tüm teferruatıyla aktarıp başınızı ağrıtmamak için, ki bu yolculuklar Denizci Sinbad'ınkilerden hem daha uzun hem daha harikaydı, bir fikir vermek, gerisini düşünmeyi size havale etmek üzere tek bir tecrübemi paylaşmakla yetineceğim.

Fevkalade bir şekilde değişmiştim. Ben ben değildim ama öte yandan da bendim. İçimdeki bir şeyin, ömrüm boyu aynı kalan, bütün evreleri ve çeşitlemelerinde değişmeden duran bir şeyin bilincindeydim, ama yine de Küçükbey B.'nin odasında yatağa giren ben değildim. Yüzüm bir yüz ne kadar pürüzsüz olabilecekse o kadar pürüzsüzdü, bacaklarım ne kadar kısa olabilecekse öyle kısa. Kendim gibi ipek yüzlü ve bastıbacak bir mahluku bir kapının arkasına çekmiş, akıllara ziyan bir teklifte bulunuyordum.

Teklifim, birlikte harem kurmaktı.

Diğer mahluk teklifi sıcak karşıladı. İkimizin de kafasında itibar gibi bir mefhum yoktu, hem Doğu'da gelenekti bu bir kere, aziz Halife Harunürreşid de aynısını yapmıştı (bu yoz adı anmama izin verin bir kez daha, öyle tatlı anılar tütüyor ki üs-

tünden), takdire ve taklide şayan bir âdetti. "Evet ya!" dedi diğer mahluk hoplaya zıplaya. "Hadi harem kuralım!"

Meseleyi Miss Griffin'den saklamamız gerektiğini düşünmemizin sebebi, ithal etmeyi düşündüğümüz bu Doğu müessesesinin övülesi meziyetlerinden şüphe duymamız değildi, en ufak bir şüphemiz yoktu çünkü. Harem bizim sırrımız olacaktı, çünkü Miss Griffin'in insani duygulardan yoksun, yüce Harun'un yüceliğini teslim etmekten âciz olduğunu biliyorduk. Sır Miss Griffin'den sıkı sıkı saklandı bu yüzden, onun yerine Miss Bule'a açıldı.

Miss Griffin'in Hampstead Gölleri yakınındaki yerinde on kişiydik; sekiz hanım, iki de bey. Olgunlaşmış, sekizine dokuzuna varmış olduğunu sandığım Miss Bule cemiyetimizin başı oldu. Gün içinde konuyu açıp ona Haremin Gözdesi olmasını teklif ettim.

Miss Bule, cinsilatifin tabiatına uygun cazibeli çekingenliğiyle cebelleştikten sonra, gururunun okşandığını ifade etmekle birlikte, Miss Pipson'ın bu teklifin neresinde durduğunu öğrenmek istedi. Kılıfı ve kilidiyle iki cilt halinde sunulan Kilisedeki Ayin ve Sohbetler'e el basıp bu genç hanıma ölüm onları ayırıncaya dek dost kalacakları, bir elmanın iki yarısı olacakları, birbirlerinden sır saklamayacakları sözü verdiği anlaşılan Miss Bule, Pipson'ın dostu olarak, onun harcıâlem biri olmadığını kendinden de benden de gizleyemeyeceğini söyledi.

Miss Pipson kıvırcık saçlı ve mavi gözlü olduğundan (ve bu hal de nazarımda fani dişilerin en Güzel hali olduğundan), ona Güzel bir Çerkes gözüyle baktığımı söyledim hemen.

"Ne olmuş öyleyse?" diye sordu Miss Bule düşünceli düşünceli.

Miss Pipson'ın bir Tüccar tarafından kandırılması, bana peçeler içinde sunulması, sonra da köle olarak satın alınması gerektiğini açıkladım ona.

[Diğer mahluk daha şimdiden Devletin ikinci adamı konumuna düşmüş, Başvezirliğe tayin edilmişti. Sonra sonra olayların bu tertibine karşı çıkacak ve yelkenleri suya indirinceye kadar saçları çekilecekti.]

"Ya kıskanırsam?" diye sordu Miss Bule, gözleri yerde.

"Olur mu hiç, Zübeyde," dedim; "sen daima benim Gözdem olacaksın; kalbimde de, tahtımda da başköşe hep senin olacak."

Yüreğine su serpilen Miss Bule, bu fikri yedi güzel refakatçisine açmaya razı oldu. Aynı günün seyri içinde, evin ağır işlerini gören, karşılığında yattığı döşekten fazlasını edinmeyen ve yüzünde her zaman bir karış kurşun tozuyla sırıtarak gezen, huyu suyu iyi, Tabby adlı muhtereme güvenebileceğimiz aklıma gelince, yemekten sonra Miss Bule'un eline bu meramda kısadan bir not iliştirdim; kurşun tozunu Tabby'nin yüzüne sanki Takdiri İlahi'nin parmağı çalmış, Haremin Siyahilerinin şöhretli başı Masrur olsun diye onu işaret etmişti.

Arzu edilen müessesenin kuruluşunda kimi sıkıntılar vardı. Diğer mahluk bayağı karakterini belli etmiş, tahtı ele geçiremeyince Halifeye secde etme hususunda vicdani tereddütlere düşüyor numarasına girmişti. Halifeye Müminlerin Emiri demeye yanaşmıyor, ondan, hakaret edercesine, "herif" diye bahsediyor ve "oynamayacağını" söylüyordu, olup biten bir Oyunmuş gibi! Bunun dışında hali tavrı da kaba saba ve saldırgandı. Ne var ki bu adiliği, birbirine kenetlenmiş Haremin öfkesince bastırıldı ve cümle âlemdeki kızların en güzel sekizinin tebessümleriyle kutsandım.

Tebessümler Miss Griffin başka tarafa bakarken bahşedilebiliyordu ancak, o da epey bir ihtiyatla, çünkü Peygamber'in izinden gidenlerin arasında, Miss Griffin'in eşarbının arkasındaki desenin ortasında yer alan küçük ve yuvarlak bir süsten etrafı görebildiğine dair bir efsane dolaşıyordu. Yine de her gün akşam yemeğinden sonra hep beraber bir saat geçiriyorduk ve o zaman Gözdeyle Kraliyet Haremi'nin geri kalanı, Devlet işlerine ara verip dinlenen Yüce Harun'u boş vaktinde eğlendirebilmek için çekişiyordu – Devlet işleri demişken, bunlar genellikle, çoğu Devlet işinde olduğu üzere, aritmetik bir mahiyetteydi ve Müminlerin Emiri toplama çıkarmada öyle iyiydi ki adamın aklını başından alıverirdi.

Bu gibi durumlarda Harem Siyahilerinin başı sadık Masrur her zaman hazır ve nazır oluyor (genellikle Miss Griffin de aynı vakitte ve büyük bir coşkuyla çağırtıyordu bu görevliyi) ama bir türlü tarihe mal olmuş kişiliğine yaraşır davranışlar sergileyemiyordu. Bir kere, Halifenin Divanına, hele de Harun omuzlarına öfkenin kızıl cübbesini (Miss Pipson'ın kürklü mantosunu) atmışken elinde süpürgeyle dalıvermesi, o an için savuşturulsa bile, asla tatmin edici bir şekilde izah edilemezdi. İkincisi, "Vay fıstıklar!" cinsinden sırıtkan nidalarının Doğu'yla bir alakası yoktu ve saygıdan da nasibini almamıştı. Üçüncü olarak da, "Bismillah" demesi tembihlendiğinde "Halleluya!" diyordu habire. Bu memur, kendi sınıfından olanların aksine fazla şen şakraktı, ağzı hep bir karış açıktı ve tasdiğini, takdirini yakışıksız ölçülerde ifade ediyordu; mesela bir seferinde –Güzel Çerkes epey ucuza, beş yüz bin kese altına alındığında– önce Köleyi, sonra Gözdeyi, en son da Halifeyi kucaklayıvermişti. (Parantez açıp Tanrı Masrur'dan razı olsun diyeyim, şefkatli kucağı evlat dolsun, yumuşatsın sert günlerini!)

Miss Griffin tam bir edep timsaliydi; bu erdemli kadın bizi Hampstead Yolu'ndan ikişer ikişer uygun adım geçirirken o heybetli adımlarıyla Çokeşliliğin ve Muhammedciliğin başında yürüdüğünü bilseydi neler hissederdi hayal bile edemiyorum. Öyle sanıyorum ki sırrımızı muhafaza etmemizin temel sebebi, bir, Miss Griffin'i bu cahiliyet halinde görmenin bizde uyandırdığı esrarengiz ve müthiş haz, bir de içimizdeki, onun gibi kitaplardan öğrenilebilecek her şeyi bilen birinin bilmediği bir şeyi bilmemizin bize tüyler ürpretici bir güç kazandırdığı yollu nemrut histi. Harikulade bir biçimde saklıyorduk sırrımızı, ama bir noktada kendimizi ele vermenin eşiğine geldik. Söz konusu tehlike ve kurtuluş bir pazar günü vuku buldu. Her pazar olduğu gibi o pazar da hepimiz başımızda Miss Griffin'le kilisenin salonuna dizilmiş halde gayriseküler bir şekilde müessesenin reklamını yapıyorduk ki Süleyman'ın ev cephesindeki ihtişamını tasvir eden bir pasaj okunmaya başladı. Hükümdardan bu minvalde bahsedildiği an vicdanım bana şöyle fısıldadı: "Tıpkı

senin gibi, Harun!" Ayini yöneten rahibin gözü hafiften şehlaydı ve şehlalığı ona okuduğunu bana okuyormuş gibi bir hava katarak vicdanımı iyice şahlandırdı. Korkudan ter içinde kalmış, kızarıp bozarıyordum. Başvezir oturduğu yerde ölüp ölüp dirildi ve bütün Harem, Bağdat'ın günbatımı dosdoğru güzel yüzlerine vuruyormuş gibi al al kesildi. Korkunç Griffin bu meşum anda ayağa kalktı ve İslam'ın evlatlarını uğursuz gözleriyle süzdü. Benim izlenimim, Kiliseyle Devletin bizi ifşa etmek için Miss Griffin'le birlikte komplo kurduğu yönündeydi; bizi beyaz çarşaflara sarıp kilisenin ortasındaki koridorda teşhir edeceklerdi. Ne var ki Miss Griffin'in ahlak anlayışı öylesine Batılıydı ki –Doğu çağrışımlarının zıddı olarak tabiri caizse– sadece Elma meselesinden şüphe etti ve paçayı kurtardık.

Haremin toplanmasını buyurdum. Yalnızca tek bir hususta, Müminlerin Emirinin o kutsal yerde öpüşme hakkı olup olmadığı konusunda fikir ayrılığına düştü eşsiz mahkûmlarım. Zübeyde, Gözde olarak onun da tırmıklamaya hakkı olduğunu belirtti ve Güzel Çerkes korunak diye kafasını kitap koymak için tasarlanmış yeşil çuhadan bir çantaya soktu. Camden Town'ın bereketli topraklarından kopup gelen (tüccarlar tarafından, senede iki kez tatilden sonra aradaki çölü geçen kervanla getirilmişti) akıl sır ermez güzellikteki genç antilop daha liberal görüşlüydü ama, o da liberal görüşlerinin kapsamını şu Vezir denen itoğluitle sınırlama şartı koyuyordu – oysa Vezirin böyle bir hakkı olmadığı gibi, ondan bahseden de yoktu. En sonunda, çok genç bir kölenin Vekil atanmasıyla anlaşmazlığın üstesinden gelindi. Vekil bir taburenin üstüne çıkıp lütufkâr Harun'un diğer Sultanlara bahşetmeye niyetlendiği selamları kendi yanağına kabul etti resmiyetle ve Harem Hanımları hazinesinden özel olarak ödüllendirildi.

Tam o sırada, kıvancımın tadını doyasıya çıkardığım anda canım sıkıldı birden. Annem geldi aklıma, yaz ortasında eve yanımda cümle âlemin en güzeli de olsa sekiz davetsiz kızla gitmeme ne diyecekti? Evdeki yatak döşek sayısını, babamın kazancını ve fırıncıyı düşününce endişem ikiye katlandı. Haremle

şu Başvezir olacak hain, Efendilerinin bedbahtlığının sebebini hissedip bu hissimi büyütmek için ellerinden geleni yaptılar. Kayıtsız şartsız sadakatlerini mi bildirmediler, benimle yaşayıp benimle öleceklerini mi ilan etmediler... Bu bağlılık taahhütleriyle biçareliğin dibine vurmuş halde saatler boyu gözümü kırpmadan yatıp korkunç talihimi düşündüm. Öylesine bir ümitsizliğe gark olmuştum ki, karşıma önceden aklıma gelmeyen bir kaçış fırsatı çıkmasa, Miss Griffin'in önünde diz çöküp Süleyman'a benzerliğimi itiraf etmem, ülkemin amansız yasalarınca gereğimin yapılması için yalvarmam işten değildi.

Bir gün yine dışarıda ikişer ikişer yürüyorduk – Vezir, her zamanki gibi, paralı yoldaki çocuğa mukayyet olma talimatı almıştı, eğer çocuk Haremin güzelliklerine gözünü dikerse (ki hep yapıyordu bunu) Vezir gecenin bir noktasında onu ip marifetiyle boğup öldürecekti. Kalplerimiz kederden kararmıştı o gün. Antilopun izaha gelmeyen bir hareketi Devleti toptan rezil etmişti çünkü. Sözü geçen dilber önceki günün doğum günü olduğu ve kutlamalar için sepet dolusu hazine gönderildiği iddiasıyla (ki ikisi de asılsızdı) gizli saklı ama ısrarlı bir biçimde otuz beş komşu prensle prensesi yemeğe ve baloya davet etmişti: "Gece on ikiye kadar bir yere ayrılmamalarını" gerektiren özel bir şart ileri sürmekten de geri durmamıştı. Antilopun bu şirazesiz hevesi, bir sürü konuğun bayramlıklarını giyinip kuşanmış halde, muhtelif teçhizat ve muhafızla birlikte Miss Giriffin'in kapısına dayanmasına sebep oldu; beklentileri had safhada yüksek gelip gözyaşları içinde kovuldular kapıdan. Misafirler bir bir damlamaya başladığında antilop tavan arasına kaçıp kendini içeri sürgülemişti; Miss Griffin ise her yeni gelenle biraz daha tedirginliğe kapılmış, en sonunda kolalı göğüslüğünü yırtıp paralamaya başlamıştı. Mücrim, şartlı teslimi üzerine, nevresim dolabında tecrit cezasıyla su ve ekmek diyeti cezasına çarptırıldı, geri kalanımız ise uzunluğuyla intikam alan bir nutuğa layık görüldük. Miss Griffin bu nutuk boyunca şu ifadelerden istifade etti: İlk olarak, "Hepinizin bu plandan haberdar olduğuna eminim;" ikinci olarak, "al birini vur ötekine;" üçüncü olarak da, "sizi gidi köftehor sürüsü sizi".

Yolda bu şartlar altında ayaklarımızı sürüye sürüye yürüyorduk, bilhassa ben omuzlarıma binen Müslüman yükümlülüklerim yüzünden çok keyifsizdim. Derken, bir müddet önce Miss Griffin'e yanaşan ve yanında yürüyüp onunla konuşan garip adam dönüp bana baktı. Bu zatın yasaların yardakçısı olduğuna, sonumun geldiğine kanaat getirip derhal topukladım; kafamdaki genel plan kapağı Mısır'a atmaktı.

Bacaklarım izin verdiğince haldır huldur koşup kaçtığımı gören (ilk soldan dönüp sonra birahanenin oradan dolaşınca kestirmeden Piramitlere çıkarım gibi gelmişti) Harem toptan feryadı bastı, Miss Griffin arkamdan bağırdı, o namussuz Vezir peşimden koştu ve turnikedeki oğlan beni köşeye sıkıştırdı koyunmuşum gibi. Gerisingeri sırama götürüldüğümde kimse kızmadı; sadece Miss Griffin, o da hayret verici bir yumuşaklıkla, "İşte bu çok ilginç!" dedi. O beyefendi bana baktı diye neden kaçmışım ki?

Nefesim cevap vermeye yetseydi de cevap vermezdim sanırım, nefes nefese olduğum için hiç vermedim. Miss Griffin ve yanındaki garip adam beni aralarına alıp saraya geri götürdüler. Değişik bir durumlar dönüyordu ama, şaşkınlıkla gördüğüm üzere, beni suçlar gibi bir halleri yoktu.

Saraya varınca bir odaya girdik, Miss Griffin Haremin esmer muhafız başı Masrur'u yardıma çağırdı. Kulağına bir şeyler fısıldanınca gözyaşlarına boğuldu Masrur. "Ah benim canım," dedi bana dönüp, "babanın eceli gelmiş!"

Kalbim çarpa çırpına sordum, "Çok mu hasta?"

"Rabbim dağına göre kar vere kuzum," dedi canım Masrur, başımı koyacak rahat bir omuz olsun diye diz çöküp, "baban ölmüş!"

Harunürreşid bu sözleri duyar duymaz tabanları yağladı, Harem kayıplara karıştı, o andan sonra cümle âlemdeki en güzel sekiz kızı da görmedim bir daha.

Eve götürüldüm, evde hem Borç vardı, hem Ölüm. Satış yapıyorduk. Adına "Ticaret" dedikleri meçhul bir Güç küçük yatağıma öyle bir kibirle, öyle tepeden bakıyordu ki Para etsin

diye yatağın yanına pirinç bir kömür kovası, kızartma şişi ve bir de kuş kafesi koymak zorunda kalmışlardı. Yatağım sudan ucuza gitti. "Sudan ucuza gitti" dediklerini duydum ve merak ettim, kaç yıllık yatağım nasıl sudan daha az para ederdi?

Sonra büyük çocukların gittiği soğuk, tamtakır bir okula gönderildim; bütün yiyecekler lapa lapa, bütün giyecekler kaba saba, büyük küçük herkes insafsızdı. Çocukların tümü satıştan haberdar olmuştu ben oraya gitmeden; kaç para ettiğimi, beni kimin satın aldığını soruyor, yüzüme baka baka bağırıp duruyorlardı: "Satıyorum, satıyorum, sattım!" O adı batasıca yerde eskiden Harun olduğumu da, bir haremim olduğunu da kimseciklere söylemedim: Çünkü biliyordum, talihimin nasıl tersine döndüğünden bahsedecek olsam öyle üzülürdüm ki oyun parkının hemen yanındaki, suyu biraya benzeyen çamurlu birikintide boğmak zorunda kalırdım kendimi.

Ah, ah! Ben yerleştim yerleşeli dostlar, o çocuğun odasına benim çocukluğumun hayaletinden, benim masumiyetimin hayaletinden, benim kendi havai kanaatlerimden başka bir hayalet musallat olmadı. Kaç kez peşinden gittim bu hayaletin: Bu koca adam adımlarım ona yetişemedi hiçbir zaman, bu koca adam ellerim ona dokunamadı, bu koca adam kalbim onu saflığıyla tutamadı hiç. Görüyorsunuz işte, elimden geldiğince neşeli ve minettar bir şekilde, beni aynada tekrar tekrar aynı müşterileri tıraş etmeye mahkûm eden, birlikte yatıp kalkacak fani bir eş diye yanıma iskelet veren kör talihimi çözmeye çalışıyorum şimdi.

ORTA ODADAKİ HAYALET

Elizabeth Gaskell
Çeviren: Deniz Keskin

Dostum ve avukatım, kendisine işiyle ilgili meselelerde danıştığım zamanlarda yaptığı gibi –Shakespeare'inkini epeyce andıran– saçsız alnını ovuşturdu ve iki parmağının arasına epeyce büyük bir tutam enfiye aldı. "Yatak odama," dedi, "bir Hâkim'in Hayaleti musallat oldu."

"Hâkim mi?" dedi orada bulunan herkes.

"Hâkim ya. Peruğuyla, cübbesiyle hâkim sandalyesinde oturmuş celse yönetir haldeyken hem de. Gece olup hepimiz odalarımıza çekildikten, şöminenin yanındaki büyük beyaz koltuğuma kurulduktan sonra kendisini duydum ve gördüm. Anlattıklarını unutmama imkân yok, zaten ilk duyduğumdan bu yana da aklımdan çıkmamıştı."

"Öyleyse onu daha önce de görmüştünüz, öyle mi Mr. Undery?" dedi kız kardeşim.

"Çok defalar."

"Yani bu eve has bir durum değil bu?"

"Hiç ilgisi yok. Kendisi böyle istirahat anlarımda sık sık ziyaretime geliyor, hikâyesi de lanetim oldu."

Hep bir ağızdan hikâyenin ne olduğunu sorduk, bizim de lanetimiz olsun diye.

"Konu kendisinin meslek hayatı vesilesiyle yaşadığı bir şey," dedi dostum ve avukatım, "ve Hâkim Bey'in meseleyi özetleme şekli şöyleydi."

Tabii ki bununla, hemen ardından aldığı koca bir tutam enfiyeyi değil, o koca tutam enfiyeyi aldıktan sonra söyleyeceklerini kastediyordu. O sözler şunlardı:

Bu yüzyılın başlarına yakın bir zamanda, Huntroyd soyadını taşıyan muteber bir çift Yorkshire'daki North Riding'de küçük bir çiftlikte oturuyormuş. Geç evlendilerse de aslında birbirlerine "yarenlik etmeye" epey genç yaşta başlamışlar. Nathan Huntroyd, Hester Rose'un babasının çiftliğinde hizmetkârlık ederken anne babasının biraz boş bulunduğu bir vakit Hester'ın gönlünü çalmış, böyle olunca da annesi ve babası kıza fikrini sormadan Nathan'ı pat diye kapının önüne koymuş. Nathan eski çevresinden çok uzaklara savrulmuş ama bir süre sonra amcalarından biri ölünce, artık kırk yaşını geçmiş Nathan'a küçük bir çiftlik kuracak, birazını da dar zamanlar için bankaya yatırabilecek kadar para bırakmış. Bu mirasa konan Nathan etrafa çok duyurmadan, acele etmeden kendine bir eş ve evi çekip çevirecek birini arıyormuş ki bir gün eski aşkının, Hester'ın, sandığının aksine evlenip çoluk çocuğa karışmış olmadığını, Ripon kasabasında hizmetkârlık ettiğini öğrenmiş. Meğer babasının başına bir dizi talihsizlik gelmiş, adamcağız ihtiyarlığında düşkünlerevinde yaşamaya başlamış; annesi ölmüş, tek erkek kardeşi de kendi kalabalık ailesini geçindirmeye çalışıyormuş. Hester ise (otuz yedi yaşında) çalışkan, gösterişsiz bir hizmetçiymiş. Nathan devranın bu şekilde döndüğünden haberdar olunca (birkaç dakikalığına da olsa) içten içe memnuniyet duymuş. Haberi kendisine ulaştıran kişiye pek bir şey dememiş, başka hiç kimseyle de tek kelime konuşmamış. Ama birkaç gün sonra en iyi kıyafetlerini giyip Ripon'da Mrs. Thompson'ın kapısını çalmış.

Meşe ağacından değneğiyle kapıyı tok bir sesle vurunca karşısına Hester çıkmış, üstüne vuran ışıkla tamamen aydınlıktaymış, Nathan ise gölgede duruyormuş. Bir an sessizlik olmuş. Nathan yirmi yıldır görmediği eski aşkının yüzünü, boyunu posunu süzüyormuş. Gençliğin o zarif güzelliğinin hepten kaybolduğunu görmüş, az evvel de dediğim gibi Hester gösterişsiz, sade yapılı ama cildi düzgün, hoş ve dürüst bakışlı biriymiş. Artık dolgun denemeyecek vücudunu, belinden beyaz önlük ipiyle bağlanmış mavi beyaz bir ceket sarıyormuş, kırmızı keten

kumaştan etekliğinin altından biçimli ayakları ve bilekleri görünüyormuş. Eski âşığı öyle coşkuya falan kapılmamış. Kendi kendine "İdare eder" deyip vakit geçirmeden işe koyulmuş.

"Hester, kusura bakma rahatsız ediyorum. Ben Nathan. Senin karım olabileceğini düşündüğüm için baban beni sorgusuz sualsiz kovmuştu, önümüzdeki St. Michael yortusunda yirmi yıl olacak. O zamandan bugüne evliliği pek düşünmedim. Ama Ben Amcam öldü, bana da biraz para bıraktı. Ben de Nab-end Çiftliği'ni aldım, biraz da hayvan edindim, oraya bakacak bir hanım istiyorum. Gelmek ister misin? Seni kandırmış gibi olmayayım. Hep hayvan işi. Aslında çiftliği ekip biçmek de mümkündü fakat bunun için çok at alınması gerekiyordu, gücüm yetmezdi, ben de birkaç inek aldım. Bu kadar. Beni kabul edersen samanlığı doldurur doldurmaz senin için tekrar gelirim."

Hester sadece, "İçeri gel, otur," demiş.

Nathan içeri girip oturmuş. Hester bir süre onun elindeki değnekten başka bir şeye bakmamış, bir yandan hizmet ettiği ailenin akşam yemeğini hazırlıyormuş. Nathan da o sırada kadının hızlı, çevik hareketlerini izleyip kendi kendine "İdare eder!" diye tekrarlamaya devam ediyormuş. Yirmi dakika kadar böyle sessizlik içinde geçtikten sonra ayağa kalkmış.

"Peki Hester, ben gidiyorum. Tekrar ne zaman geleyim?" diye sormuş.

"Sen nasıl memnun olacaksan ben de öyle memnun olurum," demiş Hester, sakin sakin ve kayıtsızca konuşmaya çalışarak. Ama Nathan yüzünün renginin değiştiğini, elinin ayağının titrediğini fark etmiş. Sonra birden Hester'ı öpüvermiş. Hester kafasını kaldırıp bu orta yaşlı çiftçiyi azarlamaya yeltenmişse de adam o kadar sakince duruyormuş ki, tereddüde düşmüş. Nathan tekrar konuşmaya başlamış:

"Ben memnun oldum, seni de memnun etmişimdir umarım. Bir ay ihbar süresi diyelim, son maaşını da alır gelirsin. Bugün ayın sekizi. Temmuzun sekizinde evleniriz. Onun öncesinde uzun uzun kur yapmaya vaktim yok, düğün de uzun sürmesin. Ömrümüzden gidecek iki gün yeter de artar bile."

Her şey rüya gibiymiş ama Hester elindeki işler bitmeden bunun üzerinde düşünmemeye karar vermiş. Akşamleyin ortalığı toplayıp temizledikten sonra hanımına gidip birkaç cümleyle hayat hikâyesini de anlatarak haberleri vermiş. O günden tam bir ay sonra Mrs. Thompson'ın evinden ayrılıp evlenmiş.

Evliliklerinin meyvesi Benjamin adında bir oğlan olmuş. Oğlanın doğumundan birkaç yıl sonra Hester'ın Leeds'deki erkek kardeşi ardında on yahut on iki çocuk bırakarak ölmüş. Bu kayıp Hester'ı kedere boğmuş, Nathan onun bu halini sessiz bir anlayışla karşılamışsa da, gençken başına gelen talihsiz olayda Jack Rose'un ona ettiği hakaretleri unutamıyormuş. Arabayla Leeds'e gitmeye hazırlanan karısına yardımcı olmuş. Yolculuk için her şey ayarlandıktan sonra da Hester'ı meşgul eden ev işlerini kolaylaştırmak için elinden geleni yapmış. Kardeşinin ailesinin acil ihtiyaçlarını karşılamakta kullanır diye karısının cüzdanını doldurmuş. Tam Hester yola çıktığı sırada arabanın arkasından koşmaya başlayıp, "Durun, durun!" diye bağırmaya başlamış. "Hetty, istersen, sana zor olmayacaksa, Jack'in küçük kızlarından birini de kapıp getir. Zaten kendimize yetiyoruz, biraz fazlası için de imkânımız var, eve bir de kız gelirse etraf şenlenir diyorum."

Araba ilerlerken Hester'ın kalbi sessizce minnetle dolup taşıyormuş, bir yandan kocasına minnet duyarken bir yandan da Tanrı'ya şükrediyormuş.

İşte Bessy Rose, Nab-end Çiftliği'nin sakinleri arasına bu şekilde katılmış.

Bu vakada erdem, ödülüne kavuşmuş, hem de açık ve somut bir şekilde; tabii insanların buna bakıp da doğanın erdemi hep böyle ödüllendirdiğini düşünüp aldanmaması gerekir. Bessy zeki, sevecen, cıvıl cıvıl bir kız olmuş, halasının ve eniştesinin huzur kaynağı haline gelmiş. Nathan ve Hester, Bessy'yi o kadar çok seviyormuş ki, onu mükemmeliyet örneği olarak gördükleri biricik oğullarına layık görmeye başlamışlar. Gösterişsiz, sade iki insanın birlikteliğinden şaşırtıcı güzellikte bir çocuk meydana geldiğine pek rastlanmaz, ama bu örnekte öyle olmuş,

Benjamin Huntroyd istisnai bir vakaymış. Çalışkan, yıllarca çalışıp çabalamanın izlerini taşıyan çiftçi babası ve en güzel zamanlarında bile en fazla hoş biri diye nitelenebilecek olan annesi, zarafet ve güzellik açısından bir kont evladı sayılabilecek bir oğlana sahip olmuş. O bölgede avlanmaya çıkan beyler bile Benjamin onlara kapıları açarken atlarını dizginleyip oğlana hayran hayran bakakalırmış. Benjamin en küçük yaşlardan itibaren yabancıların hayranlığına, anne babasının aşırı sevgisine alışarak büyüdüğü için hiç çekingenliği yokmuş. Bessy Rose'a gelince, o da Benjamin'i ilk gördüğü anda kalbinin en kıymetli yerine yerleştirmiş. Yaşı ilerledikçe sevgisini de büyütmüş, halası ve eniştesinin bu kadar çok sevdiği birini kendisinin de herkesten çok sevmesi gerektiğine ikna olmuş. Nathan ve Hester genç kızın farkında olmadan kuzenine gösterdiği sevgi belirtilerini gülümseyerek, birbirlerine göz kırparak karşılıyorlarmış. Her şey arzu ettikleri gibi ilerliyormuş, Benjamin'e bir eş bulmak için uzaklara bakmalarına gerek olmayacağını düşünüyorlarmış. Evin düzeninin aynı şekilde sürüp gidebileceğini, kendileri ilerleyen yıllarda köşelerine çekilince de, o zamana dek sevgilerini paylaşacak kendi çocuklarına kavuşacaklarını düşündükleri gençlerin çiftliğin bakım ve idaresini devralabileceğini hesap ediyorlarmış. Fakat Benjamin bu konulara pek kafa yormuyormuş. Komşu şehirlerden birinde gündüzlü okuyormuş. Gittiği okul, otuz yıl önceki okulların çoğunluğu gibi son derece bakımsız bir yermiş. Babası da annesi de eğitime dair pek bir fikir sahibi değilmiş. Tek bildikleri, ne olursa olsun, biricik oğullarını yatılı okula verip ondan ayrılmak istemedikleriymiş (okul seçimlerini de buna göre yapmışlar). Bir şekilde okula gitmesi gerekiyormuş, yörenin toprak sahiplerinden Pollard'ın oğlu da Highminster Okulu'na gidiyormuş. Böylelikle Pollard'ın oğluyla beraber, başka bir şehre gitseler anne babalarının yüreğine acı düşürecek bir sürü başka oğlan bu okula yazılmış. Bu okul o kadar kötü bir eğitim kurumu olmasaymış bu saf çiftçi ve karısı duruma belki daha önceden uyanabilirmiş. Ama öğrenciler bu okulda sadece birtakım ahlaksızlıkları değil, yalancılığı da

öğreniyormuş. Benjamin tabiatı itibarıyla ahmak bir oğlan olarak kalamayacak kadar zekiymiş, yoksa ahmaklığa talim edecek olsa Highminster İlkokulu'nda on numara bir ahmak olmasını engelleyebilecek herhangi bir şey de yokmuş. Fakat her açıdan zeki ve beyefendi bir çocuk olarak büyümüş. Annesi ve babası, Benjamin tatil dönemlerinde evde kaldığında sergilediği tavırlardan, zarafetinden gurur duyuyor, bunların evlatlarının kibarlığının bir göstergesi olduğunu düşünüyorlarmış. Halbuki bu kibarlığın somut etkisi, Benjamin'in anne ve babasının gösterişsiz hallerinden, bilgisizliğinden tiksinti duyması ve bunu belli etmesi olmuş. Benjamin on sekiz yaşına gelip de "toprak eşelemeyi", yani babası gibi çalışkan ve dürüst bir çiftçi olmayı reddederek Highminster'da bir avukatın yanında stajyer avukat olarak çalışmaya başladığında onun bu kararından memnun olmayan tek kişi Bessy Rose olmuş. On dört yaşında küçük bir kızken içten içe onunla ilgili ters bir şeyler olduğunu düşünüyormuş. Heyhat! Aradan iki yıl geçip de on altı yaşına gelince Benjamin'in gölgesine bile tapmaya başlamış, kuzeni Benjamin gibi tatlı sözlü, yakışıklı, nazik birinin herhangi bir yanlışı olabileceğini hayal bile edemez hale gelmiş. Çünkü Benjamin, her tür şımarıklığı için ailesinden para kopartmaya devam edebilmek amacıyla onların suyuna gitmesi gerektiğini fark etmiş, bu yüzden de güzel kuzeni Bessy Rose'a âşıkmış gibi davranıyormuş. Bessy'ye ancak bu mecburiyeti kendisi için işkenceye çevirmeyecek ölçüde ilgi gösteriyormuş. Ama onun ufak tefek isteklerini bile yanından uzaklaşır uzaklaşmaz unutuveriyormuş. Hafta içi Highminster'da bulunduğu sırada yazmaya söz verdiği mektuplar, Bessy'nin kendisinden istediği ufak tefek şeyler eziyet gibi geliyormuş. Hatta bir aradalarken de Bessy ona nasıl vakit geçirdiğini, Highminster'da tanıştığı başka kızlar olup olmadığını sorunca öfkeleniveriyormuş.

Stajyerliği bitince Londra'ya gidip bir iki sene kalacağım diye tutturmuş, daha aşağısını kendine layık görmüyormuş. Zavallı Çiftçi Huntroyd oğlunu beyler gibi yetiştirme hırsından pişmanlık duymaya başlamış. Ama ah vah etmek için de

çok geç kalmış. Hem annesi hem babası aynı hisleri paylaşsa da bağırlarına taş basıp sessiz kalmışlar, Benjamin bu fikri ortaya atınca ne itiraz etmiş ne de hemen kabul etmişler. Ama Bessy, gözleri dolu dolu, halası ve eniştesinin o gece şöminenin yanındaki sedirde el ele oturmuş halde, sanki alevlere bakarken gözlerinin önünden bir zamanlar hayata dair kurdukları hayaller geçiyormuş gibi dalıp gittikleri esnada son derece yorgun göründüklerini fark etmiş. Benjamin evden ayrıldıktan sonra sofrayı toplayan Bessy tabak çanağı birbirine çarpıp duruyor, hüngür hüngür ağlamaya başlamamak için tek çaresinin normalden fazla gürültü çıkarmak olduğunu hissediyormuş; Nathan ve Hester'ın halini gördükten sonra o tarafa da bakamaz olmuş, efkârlı yüz ifadelerini bir daha görürse iki gözü iki çeşme akıverecek diye korkuyormuş.

Nathan sonunda dalgınlığı üstünden atıp, "Otur kızım, otur artık. Şu tabureyi alıp ateşin önüne gel de bizim oğlanın planlarını konuşalım biraz," demiş. Bessy gelip ateşin karşısına oturmuş, başını iki eliyle tutup önlüğünü yüzüne örtmüş. Nathan iki kadından birinin ağlamaya başlamasının an meselesi olduğunu anlayınca, ortalık gözyaşlarına teslim olmadan lafa girmesi gerektiğini düşünmüş.

"Senin bu uçuk plandan haberin var mıydı Bessy?"

"Yok, hiç yoktu!" Bessy'nin önlüğünün içinden süzülüp gelen sesi boğuk boğuk, başkasının sesi gibi duyuluyormuş. Hester, hem sorunun hem de cevabının tonunda oğluna yönelik bir suçlama varmış gibi hissedince dayanamamış.

"Bütün bunları onu staja verirken düşünecektik, işin olacağı buydu tabii. Londra'da sınavlar var, mülakatlar var, daha bilmem neler var. Suç onda değil ki!"

"Onda suç var diyen mi oldu?" demiş Nathan, sesi gücenmiş gibiymiş. "Ama şurası da var ki, kendini göstermesi için, gayet iyi bir avukat yahut hâkim olması için birkaç hafta yeter. Bu yakınlarda ihtiyar avukat Lawson'la biraz sohbet ettik, o da öyle diyor. Bırak iki seneyi, orada bir sene kalmak istemesi bile oğlanın Londra'ya düşkünlüğü yüzünden, başka bir şey değil."

Nathan başını sallamış.

"Ama düşkünlüğünden bile olsa..." diye lafa girmiş Bessy. Önlüğünü yüzünden çekmiş, yüzünün kıpkırmızı olduğu, gözlerinin şiştiği anlaşılıyormuş. "Bunda bir kötülük yok ki. Oğlanlar kızlar gibi olmuyor, şu ocağın başındaki askılık gibi çivilediğin yerde durmuyor. Genç bir adamın ev ocak kurmadan önce başka şehirlere gidip dünyayı görmesi uygun düşer."

Hester uzanıp Bessy'nin elini tutmuş, iki kadın pek sevdikleri Benjamin'e gıyabında yöneltilebilecek her türlü suçlamayı göğüslemeye hazır bir şekilde bekliyormuş âdeta. Nathan yalnızca şunu demiş:

"Tamam kızım, öfkelenme öyle. Olan oldu artık, hem de ne olduysa benim yüzümden oldu. Evladımı bey gibi yetiştirmeyi ben istedim, bedelini de ödeyeceğiz artık."

"Ah enişteciğim! O da çok harcamaz zaten, ben kefilim. Evde de dişimden tırnağımdan artırırım, idare ederiz."

"Kızım!" demiş Nathan ciddi bir sesle. "Ben paradan mı bahsediyorum? Yüreğimizin, ruhumuzun ferahlığından ödeyeceğimiz bedeli diyorum. Londra dedikleri yerde şeytanın hükmü de en az Kral George'unki kadar vardır, benim zavallı oğlanın ayağı daha buradayken bile kaç kez sürçtü. Şeytana o kadar yaklaşınca başına neler gelir, kestiremiyorum."

"Gitmesine izin verme, babası!" dedi Hester, bu görüşü ilk kez dile getiriyordu. O ana kadar sadece Benjamin'den ayrı kalacak olmanın kederini düşünmüştü. "Babası, madem böyle düşünüyorsun, burada kalsın, gözümüzün önünde emniyette olsun."

"Yok!" dedi Nathan, "o işin zamanı geçti artık. Baksana, şu anda nerede olduğunu birimiz bile bilmiyoruz, halbuki daha gideli bir saat bile olmadı. Tutup bebek arabasına konacak, kapıyı bacayı kilitleyip eve kapatılacak yaşı geçeli çok oldu, annesi."

"Keşke yine kollarımda tuttuğum o küçük bebek olsa. Sütten kestiğimde içim yanmıştı, o günden beri yetişkin bir adam olmaya doğru attığı her adımda hayat daha da ıstıraplı hale geliyor."

"Yok yahu sen de, böyle konuşacak zaman değil. Dua et ki sapasağlam, hastalık nedir bilmeyen selvi boylu bir oğlun var.

Hevesini kıracak değiliz ya, Bess, evladım. Ya seneye gelir, ya biraz daha sonra. Ardından da sessiz sakin bir kasabaya yerleşir, belki de çok yakınımızdan, bildiğimiz bir kızla evlenir. Biz ihtiyarlar da zaman biraz daha geçince çiftliği bırakır, Avukat Benjamin'e yakın bir yerde bir ev buluruz kendimize."

Kendi yüreği kederle kavrulan Nathan işte böyle sözlerle evin kadınlarını teselli etmeye uğraşıyormuş. Fakat bu üçü arasında en kaygılı bakan, en derinden endişelenen oymuş.

"Öyle zannediyorum ki bu oğlanı iyi yetiştiremedim. İçimde acı bir şüphe var," diye içi içini yiyor, sabahlara kadar bu yüzden gözüne uyku girmiyormuş. "Bir terslik var oğlanda, yoksa millet ondan bahsederken suratıma acır gibi bakmazdı. Niye öyle baktıklarını da anlayamıyorum ama gururuma yedirip neden diye de soramıyorum. Lawson'a oğlanın işleri nasıl gidiyor, nasıl bir avukat olacak diye sorduğumda da kem küm ediyor, düzgün bir cevap veremiyor. Oğlan elden gidiyorsa Tanrı benim ve Hester'ın yardımcısı olsun. Tanrı yardımcımız olsun! Ama işte bu uyutmayan geceler, yine de korkutuyor beni. Onun yaşındayken benim de elime para geçecek olsa hesapsız kitapsız harcardım elbet. Ama işte benim parayı önce kazanmam gerekiyordu, aramızdaki asıl fark da bu. Geç yaşımızda kavuştuğumuz, ihtiyarlığımızın gözbebeği evladımızı da sahipsiz bırakamazdık ya, ne yapalım."

Nathan ertesi sabah Moggy adlı atını arabaya koşup Mr. Lawson'ı görmek için Highminster'a gitmiş. Sabah evden çıkışına tanık olan biri, akşam döndüğü zamanki halini görse şaşkına dönermiş; onun yaşındaki birinin bir günlük koşuşturmayla yorulacağından çok daha farklı görünüyormuş. Atın dizginlerini bile doğru dürüst tutmuyormuş. Moggy başını sertçe yana çevirecek olsa dizginler elinden kayıp gidecek gibiymiş. Başı önünde, göze görünmez bir şeye dalıp gitmiş, gözlerini kırpmadan bakıp duruyormuş. Ama eve doğru yaklaştığını fark edince biraz kendini toparlamaya çalışmış.

"Can sıkacak bir şey yok," demiş; "oğlanlar böyledir işte. Ama genç bile olsa bu kadar düşüncesiz olabileceği aklıma gel-

mezdi. Bak sen şu işlere! Belki Londra'da biraz aklı başına gelir. Zaten buradaki baş belası oğlanların, Will Hawker gibilerinin yanından uzaklaşsa iyi olacak. Benim oğlanı onlar yoldan çıkardı. Onlarla tanışana kadar iyi bir delikanlıydı."

Fakat eve varana kadar bütün dertlerini bir kenara kaldırmış, kapıya geldiğinde Bessy ve karısı kendisini karşılamak için bekliyormuş, paltosunu çıkarmaya yardım etmek için etrafında pervane olmuşlar.

"Tamam kızlar yahu! Kendi kendimize paltomuzu da mı çıkaramayacağız! Bak yanlışlıkla kolumu sana çarpacaktım." Böyle böyle konuşmaya devam ederek herkesin zihnini meşgul eden konuyu bir süre açmamaya çalışmış. Ama sonsuza dek bu şekilde devam edemeyeceğini de anlamış ve konuşmaya başlamış. Biraz da karısının ısrarlı soruları neticesinde aslında niyet ettiğinden fazlasını anlatmış, dinleyen iki kadının da yüreğini dağlamış; halbuki bu yiğit adam aslında haberlerin en kötülerini kendi bağrına gömüyormuş.

Ertesi gün Benjamin, Londra macerasına başlamadan önce bir iki hafta kalmak üzere evine dönmüş. Babası biraz mesafeli duruyor, ona karşı ciddi ve sessiz bir tavır takınıyormuş. Bessy en başlarda sinirlenmiş ve birtakım sert sözler etmiş olsa da, önce yumuşamaya başlamış, sonra da eniştesinin –Benjamin zaten yanlarından çekip gidecekken– o soğuk, sessiz tavrında ısrar etmesinden incinip rahatsız olmuş. Halası giysi dolaplarının, çekmecelerin arasında mekik dokuyor, sanki geçmişi ya da geleceği düşünmekten korkarmış gibi bir meşguliyet içinde oradan oraya koşturuyormuş; ya bir ya iki kez oğlunun arkasından geçerken birden durup eğilmiş, oturan oğlunu yanağından öpüp saçlarını okşamış. Bessy sonradan, uzun yıllar sonra, Benjamin'in bu sevgi gösterilerinin biri esnasında başını rahatsızlığını belli edecek şekilde çekip –halasının duyamayacağı, ama Bessy'nin duyduğu bir sesle– şöyle mırıldandığını hatırlamış:

"İnsana bir rahat verin ya..."

Benjamin, Bessy'ye karşı ise gayet nazik davranıyormuş. Onun davranışını tarif etmek için en uygun sözcük buymuş, zira

sıcak, candan, ya da kuzen sevgisiyle açıklanabilecek bir tavırdan ziyade Bessy'nin genç ve güzel bir kadın olmasına dayanan inceliksiz bir nezaketten ibaretmiş tavırları. Annesinin sevgi gösterisi karşısında sergilediği asabi homurdanmalardan veya babasının karşısında sus pus olmasından farklıymış. Hatta bir iki kez Bessy'ye güzel göründüğü yönünde birtakım iltifatlar etmeye de teşebbüs etmiş. Bessy bu sözler karşısında şaşırıp bakakalmış.

"En son gördüğünden beri gözlerim ne kadar değişmiş olabilir ki bana böyle bir şey söylüyorsun?" diye sormuş cevaben. "Keşke böyle hoş sözler söylediğini duymak yerine annen loş ışıkta örgü örerken şişini düşürüp de bulamayınca ona yardım ettiğini görsem."

Fakat Bessy gözlerine dair söylenen güzel sözleri, Benjamin o sözleri ettiğini unuttuktan çok sonra bile hatırlamaya devam etmiş, hatta kendi gözlerinin rengine şaşmış. Benjamin gittikten uzun günler sonra bile, Benjamin'in övdüğü o gözlere yakından bakmak için küçük yatak odasının duvarında asılı duran küçük aynayı indirip kendi kendine "Güzel, açık mavi gözler! Güzel, açık mavi gözler" diye mırıldanıyor, sonra birden gülmeye başlayıp al al olmuş yanaklarıyla aynayı yerine asıyormuş.

Benjamin bilinmez uzaklarda, Londra adlı bilinmez şehirdeyken Bessy bir evladın anne babaya karşı göstermesi gereken sevgiye ve vazifelerine dair kendi aklına aykırı gelen onca şeyi unutmaya çalışıyormuş, bu türden unutması gereken çok şey varmış; bunlar birbiri ardına aklına gelip duruyorlarmış. Misal, annesiyle birlikte Benjamin için uğraşıp büyük bir zevkle diktikleri, yünü bile evde eğirilmiş gömlekleri keşke beğenmezlik etmeseydi diye düşünüyormuş. Benjamin bundan belki haberdar değilse bile –öbür türlüsünü konduramıyormuş ona– yün öyle özenle, öyle düzgün eğiriliyormuş ki; en güneşli çimenliklerde ağartılan iplikler, dokumacıdan döndükten sonra güneşin sararttığı otların üstüne tekrar serilip, artık kumaşı nemlendirecek çiy de kalmadığı için, her gece her gece dikkatle ıslatılıyormuş. Benjamin'in bilmediği başka bir şey de, zaten bunu Bessy'den başka bilen kimse yokmuş, artık gözleri zor gören

(ama buna rağmen en zor dikişleri bizzat yapmakta ısrar eden) halasının kaçırdığı, haddinden uzun geçtiği dikişleri Bessy'nin geceleri kendi odasında söküp narin parmaklarıyla gecenin kör karanlığında hiç erinmeden baştan diktiğiymiş. Benjamin bunların hiçbirinden haberdar değilmiş, yoksa gömleklerin kabalığından, eski moda oluşundan şikâyet etmez, annesinin yumurta ve yağ satıp kenarda köşede sakladığı üç kuruşu zorla harcatıp Highminster'dan yeni modaya uygun kumaş aldırmazmış elbet.

Halasının bu ufak ama kıymetli zulası keşfedildikten sonra Bessy halasının paraları yalan yanlış saydığını, büyük paralarla küçük paraları karıştırıp durduğunu, dolayısıyla da ağızlıksız eski siyah çaydanlığın içindeki paranın her sayıldığında farklı miktarda çıktığını neyse ki bilmiyormuş da hiç olmazsa huzuru kaçmıyormuş. Fakat bu oğlan, bu umut, bu sevgi, ev halkını bir şekilde etkisi altına almayı başarıyormuş. Benjamin evden ayrılmadan bir gece önce annesiyle babasının arasında oturmuş, iki yanda ikisinin de ellerini tutuyormuş. Bessy de, başı halasının dizinde, eski taburede oturuyor, arada sırada sanki yüzünü ezberlemeye çalışır gibi dönüp dönüp Benjamin'e bakıyormuş, bir süre sonra bakışları buluşunca Bessy gözlerini kaçırıp iç çekmekle yetiniyormuş.

Benjamin o gece, kadınlar yattıktan sonra uzun süre daha babasıyla oturmaya devam etmiş. Tabii kadınlar yattıysa da gözlerine bir damla uyku girmemiş; kır saçlı anası o güz günü şafak sökünceye kadar gözünü kırpmamış, Bessy de enişte sinin ağır, kararlı adımlarla merdivenlerden çıkıp kasa niyetine kullandığı eski çorap tekinden altın paraları çıkarıp saydığını duymuş. Para sayarken bir ara duraklamışsa da bir süre sonra sanki hediyesini cömertlikle taçlandırmak ister gibi, kaldığı yerden devam etmiş. Yine uzun bir sessizlikten sonra Bessy belli belirsiz bazı konuşmalar duymuş, bunlar belki nasihat belki duaymış, enişte sinin sesiymiş duyulan. Ardından baba oğul yukarıya, yataklarına çıkmışlar. Bessy'nin odası kuzeninin yattığı odadan incecik bir ahşap duvarla ayrılıyormuş. Bessy'nin ağlamaktan yorgun düşmüş gözlerini yumup uykuya dalmadan önce açık

seçik bir şekilde duyduğu son ses düzenli aralıklarla şıngırdayan altın paraların sesiymiş, sanki Benjamin babasının armağanıyla yazı tura oynuyormuş.

Benjamin gittikten sonra Bessy, Highminster yolunun birazını birlikte yürümeyi teklif etmediği için ona biraz içerlemiş. Aslında hazırmış, her şeyini yatağın üstüne dizmiş bekliyormuş, ama Benjamin davet etmeden yanında gitmesi mümkün değilmiş.

Sayıları azalan ev halkı, ellerinden geldiğince kayıplarını belli etmemeye çalışıyormuş. Gündelik işlerine her zamankinden çok sarılmış gibi görünseler de akşam olunca aslında pek az işin hallolduğu anlaşılıyormuş. Yüreği ağır olanın işi de ağır olur denir ya, bu insanların da tarlada, çıkrık başında, ahırda çalışırken içlerine attıkları kaygının, korkunun haddi hesabı yokmuş. Eskiden her cumartesi günü Benjamin'in yolu gözlenirmiş. Gelmeyecek bile olsa, gelince söz açacağı meselelerle ziyaretini keyifsiz bir işe çevirecek bile olsa, yine de yolu gözlenirmiş; sonuçta gelecek diye, işler bir şekilde yoluna girer diye. Bu beklenti o sade insanların hayatında günışığı gibiymiş, her halükârda büyük bir memnuniyet kaynağıymış. Ama artık Benjamin uzaktaymış, kara kış da kapıya dayanmış, ihtiyarların gözleri az görür olmuş, Bessy elinden geleni yapsa ve nice diller dökse de geceler uzun ve kederliymiş. Benjamin de beklediklerinden az mektup yazıyormuş. Gerçi ne zaman aralarından biri bu durumu sesli dile getirecek olsa bir başkası hemen Benjamin'i savunmaya girişiyormuş. Bessy öğleden sonra kiliseden eve dönerken, korunaklı bir kıyıdan başlarını çıkarmış yılın ilk çuha çiçeklerini toplarken, "Bir daha bu kadar korkunç, bu kadar perişan bir kış daha geçirmeyiz elbet," diye düşünüyormuş. Biten yıl içinde Nathan ve Hester Huntroyd büyük bir değişim geçirmişler. Bir önceki baharda, Benjamin bir korku sebebi olmaktan ziyade bir umut vesilesiyken, annesi ve babası orta yaşlı, belki yaşlıca bir çift gibi, ama ne iş tutsalar üstesinden gelebilecek insanlar gibi görünüyormuş. Fakat artık son derece bitkin ve ihtiyar görünüyor olmalarının, her yeni günün olağan

akışını bile kaldıramayacak kadar tükenmiş görünmelerinin nedeni yalnızca Benjamin'in yanlarında olmayışı da değilmiş. Nathan biricik evladına dair üzücü haberler alıyor, bunları da sakin sakin, aslında inanılmayacak kadar kötü haberler olduğunu düşünerek, karısına anlatıyor ama yine de sonunda, "Çocuk gerçekten böyle biri olduysa Tanrı yardımcımız olsun!" diyormuş. Gözleri ağlamaktan kurumuş, çökmüş halde, birbirlerine pek bir şey söylemekten yahut göz göze gelmekten çekinerek el ele otururak iç çekip, ürperip dururlarken Hester şöyle demiş:

"Kızcağıza söylemeyelim. Gençlerin kalbi zaten kolay kırılır, bir de bunları söylersek aslı var zanneder." Böyle konuşurken birden sesi çatlamış, ağlayacak gibi olmuş ama kendini toparlayıp sözlerine devam etmiş. "Söylemeyelim, Benjamin de illaki ondan hoşlanacak, hem belki kız da onun hakkında iyi düşünürse, onu severse huyunun suyunun düzelmesini sağlar."

"Tanrı öyle nasip etsin," demiş Nathan.

"Tanrı öyle nasip etsin," demiş Hester, bu sözü ta içinde hissederek, sonra da aynı sözü tekrar tekrar, bir yere varmasa da tekrar tekrar söyleyip durmuş.

"Highminster yalanlarıyla meşhurdur zaten," demiş sonunda, sessizliğe tahammül edemeyip. "Ben o kadar çok hikâye uydurulan bir yer daha bilmiyorum. Ama Bessy'nin bir şeyden haberi yok, neyse ki seninle ben de anlatılanlara inanmıyoruz zaten."

İçten içe bunlara inanmıyorlarsa, neden yaşlarının getirdiğinden çok daha kederli ve yorgun görünüyorlarmış?

Ardından yeni bir yıl, yeni bir kış, bir öncekinden daha da perişan bir kış gelmiş geçmiş. Bu kez ilk çuha çiçekleri açarken Benjamin de gelmiş. Huysuz, ters, hoppa bir genç olsa da aldatıcı tavırları ve yakışıklı görüntüsü sayesinde, en aşağı tabakadan bile olsa bir ayağı Londra'da bulunan genç bir adamı tuhaf ve yeni bir şey olarak görmeye meyli olanları ilk başta etkileyebilen bir havası varmış. İlk anda, sadece ilk anda, kısmen yapmacık kısmen gerçek bir kayıtsızlık havasıyla içeri girdiği sırada, ihtiyar anne ve babası ona karşı dümdüz bir hayran-

lık duygusuna kapılmış, sanki karşılarındaki oğulları değil de gerçek bir beyefendiymiş gibi hissetmişler; fakat o yalın tabiatlarının derinliklerindeki hassas sezileri sayesinde daha birkaç dakika geçmeden karşılarındakinin gerçek bir prens olmadığının ayırdına varabilmişler.

Hester, baş başa kaldıkları anda Bessy'ye dönüp, "O saçının sakalının hali ne öyle?" diye sormuş. "Bir de, niye öyle laflarını birbirine çorba ederek konuşuyor? Sanki dilini koparmışlar, yahut saksağanlarınki gibi çatallı dili var... Peh! Londra dedikleri, ne var ne yok çürüten sıcak ağustos havalarına benziyor demek ki. Baksana, buradan pırıl pırıl gönderdiğimiz oğlanın cildi çizgi çizgi olmuş, eski defterlerin sayfalarına benzemiş!"

"Bence o yeni moda bıyıklarıyla eskisinden çok daha iyi görünüyor hala," demiş Bessy, Benjamin'in onu görür görmez verdiği öpücüğü hatırladıkça yüzü kızarıyormuş hâlâ. Zavallı kızcağız, Benjamin onca zaman mektup yazmamış olsa da, bu hareketini kendisini nişanlısı olarak, müstakbel karısı olarak gördüğünün bir işareti sayıyormuş. Bu konuda hiç konuşmasalar da Benjamin'in hiçbirinin hoşuna gitmeyen yanları varmış, ama hepsi bir konuda son derece memnunmuş. Benjamin eskisi gibi sürekli değişiklik peşinde koşup komşu kasabaya kaçma planları yapmıyor, çiftlikte sakin sakin oturuyormuş. Benjamin Londra'ya gittikten sonra, babası haberdar olduğu bütün borçlarını ödemiş, dolayısıyla evde kalmasının sebebi alacaklılardan çekinmesi de olamazmış. Ayrıca sabahları Nathan bahçeleri dolaşmaya çıkarken Benjamin de yanına takılıyor, halsiz gibi de olsa hızlı adımlarla peşinden gidiyor, sonunda çiftlik işlerine ilgi gösterir gibi göründüğü için Nathan'ı memnun ederek o komşusunun tarla çitinden başını uzatan iri *shorthorn* cinsi sığırlarıyla kendi ufak *galloway* sığırlarını mukayese ederken sakin sakin yanında dikiliyormuş.

"Çok nankör iş süt satmak, millet sütün iyisine kötüsüne bakmıyor ki. Eskisi gibi tulumbadan su karıştırmaya da benzemiyor bu, daha hayvanın memesinden çıkmadan sulanmış sütü alıyorlar, bir kap sütse bir kap süt, başka bir şeye bakmıyorlar.

Halbuki Bessy'nin yaptığı tereyağına bir baksana, hem kızın mahareti var hem de doğru sığırı seçmemizin. Bessy pazara gidecek malları sepete dizince bir görsen bayılırsın, oysa şu iri sığırların kireç suyu gibi sütüne bakınca fena oluyor insan. Bu hayvanların cinsine bir yerde tulumba da karıştı herhalde. Peh! Neyse ki Bessy kızımız hem akıllı hem pek hünerli. Aslında bazen diyorum ki onunla evlenince bu avukatlık işlerini bırakıp baba mesleğine dönersin belki." Nathan lafı buraya getirerek Benjamin'in hukuk merakını bırakıp babasının mesleğini devam ettirmeye gönlü olup olmadığını, dualarının kabul olup olmayacağını anlamak istiyormuş. Nathan'ı artık bu yönde ümitlenebilmeye sevk eden şey, Benjamin'in, kendi ifadesiyle yeterli çevresi olmadığı için, hukuktan pek bir şey kazanamaması ve önünde hazır bir çiftlik, hayvanlar ve evlenecek kız fırsatının bulunmasıymış. Dişinden tırnağından artırıp oğlunun eğitimi için harcamış olduğu yüzlerce sterlin de Nathan'a bu umudu beslemekte bir haklılık payı veriyormuş. Bu sebeple, ihtiyar adam cevap vermek için kıvranan, ağzını açmadan önce biraz öksürüp tıksıran, burnunu silen oğlunu beklerken epeyce sabırsız ve merak doluymuş.

"Baba, şimdi şöyle ki, hukuk biraz karışık bir meslek. Şöyle söyleyeyim, hâkimler, iyi avukatlar filan seni tanımıyorsa bu meslekte hiç şansın yok. Bildiğin gibi, annemin de senin de bu çevrelerde pek bir tanıdığınız yok. Neyse ki yakınlarda bir adamla tanıştım, arkadaş olduk diyebilirim. Kendisi birinci sınıf bir adam, adalet bakanına kadar herkesi tanıyor, lafın kısası şu ki, bana şirketinde hisse, yani ortaklık teklif ediyor." Benjamin burada biraz duraklamış.

"Bey büyük bir iyilik yapmış öyleyse sana," demiş Nathan. "Şahsen de teşekkür etmek isterim kendisine, bugünlerde gençlerin elinden tutup da yerden kaldıracak, gel seninle kader ortaklığı yapalım da benim bahtıma ortak ol diyecek birini bulmak zor. Çoğu kişi eline küçücük bir lokma bile geçse kapıp gidiyor, gizli gizli bir köşede kendi götürüyor. Bu beyin adı neymiş, öğrenmek isterim?"

"Beni tam anlamadın baba. Dediklerinin bir kısmı harfiyen doğru. İnsanlar elindekini paylaşmayı sevmiyor, dediğin gibi."

"Paylaşanı bilhassa takdir etmek lazım işte," diye araya girmiş Nathan.

"Doğru da, dostum Cavendish gibi dünya iyisi bir bey bile kendi şirketinin yarısını karşılıksız verecek değil. Mütekabiliyet bekler."

"Mütekabiliyet mi?" diye sormuş Nathan, sesi bir ton düşerek. "Neymiş ki o? Bu büyük lafların muhakkak bir manası vardır ama ben bunları anlayacak kadar okul okumadım."

"Yani bana ortaklık vermek, sonrasında da işi tamamen devretmek için üç yüz sterlin ödeme istiyor."

Benjamin babasının bu teklifi nasıl karşılayacağını görmek için göz ucuyla onu izliyormuş. Babası elindeki değneği sertçe yere vurmuş, bir eliyle değneğe yaslanarak dimdik Benjamin'in yüzüne bakmış.

"O zaman bu dostun beyefendi gitsin belasını bulsun. Üç yüz sterlin ha! O kadar parayı nereden bulacakmışım ben? Hem seni hem kendimi rezil etsem, sefil etsem, gene bulamam."

Nathan'ın nefesi kesilmiş. Benjamin bu sözleri büyük bir sakinlikle dinliyormuş. Böyle bir şaşkınlık tepkisini zaten bekliyor olduğundan çok etkilenmemiş.

"Bey babacığım, diyorum ki..."

"Bey neymiş be? Böyle mi konuşuyorsun artık. Ben dümdüz Nathan Huntroyd'um, bey mey de olmadım hayatımda. Ama şimdiye kadar alnımın teriyle buralara kadar geldim. Gerçi böyle giderse alnımın terinin de bir kıymeti kalmayacak. Baksana oğlum gelmiş benden üç yüz sterlin istiyor, sanki ben sağılacak inekmişim gibi."

"Tamam baba," demiş Benjamin, bir şeyleri açıkça konuşmaya niyetlenmiş gibi. "Öyleyse benim için eskiden beri aklımda olanı yapmaktan başka çare kalmıyor, terkidiyar edeceğim."

"Ne edeceksin, ne edeceksin?" demiş babası dimdik ve sertçe bakmaya devam ederek.

"Göçeceğim işte. Amerika'ya, Hindistan'a veya benim gibi genç ve istekli bir adama iş fırsatı verebilecek sömürgelerden birine."

Benjamin bu kozu o ana kadar saklıyor, bunu oynadığı zaman oyunu birden kazanacağını düşünüyormuş. Fakat babası onu şaşırtarak, yere sertçe vurduğu değneği toprakta gömüldüğü yerden çıkarmış, dört beş adım attıktan sonra tekrar durakla mış, birkaç dakika boyunca ağzını bıçak açmamış.

"Belki de yapacağın en doğru iş bu olur," demiş Nathan. Benjamin küfür etmemek için dişlerini sıkıyormuş. Neyse ki zavallı Nathan başını çevirip de oğlunun ona nasıl baktığını görmemiş. "Ama benim için de Hester için de zor olur bu. İyi de olsan kötü de olsan canımızdan, kanımızdansın, tek evladımızsın. Hem istediğimiz gibi bir adam olmamanın kusuru da belki bizim seninle fazla gurur duymamızdır. Oğlan Amerikalara gidecek olursa hanım kederinden ölür, kadıncağız ona pek kıymet veriyor." Aslında doğrudan Benjamin'e doğru konuşmaya başladıysa da lafın ortasında sözleri bir monologa dönüşmüş, ama Benjamin bu sözler kendisine söyleniyor gibi ilgiyle dinlemeye devam ediyormuş tabii. Babası biraz duraklayıp düşündükten sonra ona doğru dönmüş. "Bu adam –senden bu kadar para istediğine göre arkadaşın demeyeceğim– bu adam dışında başkaları yok mudur daha az para isteyip seni hukuk işine sokacak?"

"Hiç kimse bana onun kadar fayda sağlayamaz," demiş Benjamin, babasının teslim olmaya başladığını sezerek.

"İyi o zaman, kendisine söyle, ne o ne de sen benden üç yüz sterlin alacak değilsiniz. Yalan söylemeyeceğim, kara gün için biriktirdiğim biraz param var, üç yüz sterlin olmasa da, ama bunun bir kısmı da Bessy için zaten, o da bizim kızımız sayılır."

"Ama Bessy zaten bir gün gerçek kızınız olacak, onu alıp yerleştirebileceğim bir evim olunca," demiş Benjamin, Bessy'yle nikahlanma işini kendi kafasında bile alelacele karara bağlayarak. Bessy'nin yanındayken, kız en güzel ve parlak halindeyken, ona nişanlısı gibi davranıyormuş, uzaktayken annesiyle babasını onun lehine çevirecek bir aracı gibi görüyormuş. Fakat o

anda babasıyla konuşurken, onu ikna etmeye yarar diye bir gün Bessy'yle evlenmeyi düşündüğünü söylerken de hepten numara yapmıyormuş; zira bir süredir bu fikir aklındaymış.

"Öyleyse başımıza geleni çekeceğiz," demiş ihtiyar adam. "Ama senin dediğin zaman gelene kadar bizim bakımımız artık Bessy'nin değil, Tanrı'nın ellerinde olur. Kızcağız bize burada pek güzel baktı, belki Tanrı daha iyi bakar. Kızın gönlü de sende. Fakat, evlat, bende üç yüz sterlin yok. Paramı çorabın içinde biriktiriyorum, biliyorsun, elli sterlin birikince de Ripon bankasına götürüp yatırıyorum. En son hesabımda iki yüz sterlin oldu, çorabın içinde de on beş sterlin kadar param var. Bessy için de yüz sterlinle al ineğin danasını ayırmayı düşünüyordum, o ineği severek büyüttü diye."

Benjamin babasına, acaba doğruyu mu söylüyor diye hızlı bir bakış fırlatmış. Bu ihtiyardan, babasından bu şekilde şüphelenmesi de nasıl bir karakteri olduğunu iyice anlatıyor zaten.

"Yapamam yani, o parayı çıkaramam, bütün bunları düğün dernek için harcıyormuş gibi düşünsem bile çıkaramam. Daha kara düveyi satacağım, o da bir on sterlin eder ama o parayla mısır tohumu almam gerekiyor, geçen yıl tarlalardan düzgün mahsul alamadık, gene deneyeceğiz. Bak ne diyeceğim evlat, Bessy sana yüz sterlin borç vermiş gibi olsun, ama kıza yazılı senet vermen şartıyla. Sen de bankadaki parayı al, üç yüz sterlin istediği hisseyi iki yüze veriyor mu bir bak. Adamı kazıklamak istemem, ama paranın da karşılığını alman gerekir. Bazen bana insanlar seni aldatıyor gibi geliyor; ne başkasını bir kuruş dolandırmanı isterim ne de dolandırılacak kadar yumuşak olmanı."

Durumu açıklamak için şunu eklemek gerek: Benjamin babasına ödesin diye gönderdiği faturalardan bazılarının üstünde oynayarak lüzumlu harcamaların içine kendi yaptığı lüzumsuz harcamaları da karıştırıyormuş, dolayısıyla bu ihtiyar çiftçi, oğlunun kendisini kandırdığını düşünemese de, oğlanın satın aldığı bazı şeylere haddinden fazla para verdiğini sezebiliyormuş.

Benjamin biraz tereddütten sonra iki yüz sterline razı olmuş, bu parayı kendisine iş kurmak için en iyi şekilde harcayacağına

söz vermiş. Ama tuhaf bir şekilde çorabın içindeki on beş sterlinin de peşine düşmüş. Sonuçta babasının vârisi olarak o paranın kendi hakkı olduğunu düşünüyormuş. O akşam, mirastan Bessy'ye pay ayrıldığını düşündükçe, kıza karşı her zamanki müsamahasını da biraz yitirmiş, aklında onunla kavga edip duruyormuş. Eline geçirdiği, dişten tırnaktan artırılarak biriktirilmiş iki yüz sterlindense çorabın içindeki on beş sterline kafayı takmış. Nathan da o akşam her zamankinden farklı bir havadaymış. Malının mülkünün büyük kısmından feragat edip iki insanın mutluluğuna hizmet etmiş olmanın verdiği memnuniyet sayesinde son derece cömertmiş, sevgi doluymuş. Oğluna bu kadar güvenmiş olması, babasının gözünde oğlunu bir şekilde daha güvenilir kılmaya yaramış. Aklına getirmemeye çalıştığı tek şey, her şey yolunda gitse dahi, Benjamin ve Bessy'nin Nab-end'den uzakta bir yere yerleşme ihtimaliymiş. Ama çocukça düşüncelerle kendini teselli ediyor, "Tanrı onu da eşini de, öyle veya böyle, esirgeyecektir. O kadar uzakları düşünmenin âlemi yok," diyormuş.

Bessy o gece eniştesinin yaptığı bir sürü şakayı anlamamış; çünkü Nathan, Benjamin'in kıza her şeyi açık seçik anlattığını düşünerek konuşup duruyormuş, oysa Benjamin kuzenine bu konuyu hiç açmamış bile.

İhtiyar çift yatağa girince, Nathan karısına oğluna verdiği sözden, ona iki yüz sterlin ödeyeceğinden, oğlanın bu şekilde yeni bir hayata başlayacağından söz açmış. Zavallı Hester, "Bankada paramız var" diye gizli gizli gururlandığı birikimin birden bu şekilde istikamet değiştirdiğini duyunca biraz irkilmiş. Ama Benjamin için böylesi gerekliyse, paradan feragat etmeye de hazırmış. Bir tek, bu kadar çok paranın ne için lazım olduğunu çözemiyormuş. Fakat "Ben'ciğinin" kendine Londra'da bir hayat kuracağını, üstüne üstlük Bessy'yi de karısı olarak yanında götüreceğini düşünmeye başlayınca bunları da unutmuş. Bu yeni tasası, parayla ilgili kaygıları yutuvermiş ve Hester bütün gece irkilerek, iç çekerek yatağında dönüp durmuş. Sabahleyin Bessy ekmek hamurunu yoğururken, o saatte normalde hiç yapmadığı bir şekilde ateşin başında oturan halası söze girmiş:

"Demek bundan sonra ekmek almaya da çarşıya gideceğiz, bunu da yaşayacağımız hiç aklıma gelmezdi."

Bessy hamurdan başını kaldırıp şaşkın şaşkın bakmış.

"Onların o pis ekmeğini hayatta yemem. Ne diye çarşıdan ekmek alacakmışız hala? Benim hamurum dağ gibi kabarıyor bak, ne güzel."

"Ben eskisi gibi hamur yoğuramıyorum ki, belim kırılıyor. Sen de Londra'ya gidince herhalde mecburen çarşıdan ekmek alırız, ömrümüzde ilk defa."

Hamura tekrar var gücüyle girişen, ya bu gelişmeleri düşünmekten ya da zorlu işin etkisiyle yüzü kıpkırmızı olan Bessy, "Londra'ya falan gitmiyorum," demiş.

"Ama baksana, Ben'ciğim Londra'da büyük bir avukata ortak oluyormuş. Belli ki çok geçmeden seni de alacaktır yanına."

Bessy ellerini hamurdan çıkarmış, başını kaldırmadan, "Bak hala," demiş. "Derdin buysa, hiç kendini yorma. Benjamin bir karar verene kadar elli kere fikir değiştirir, konu ister iş olsun ister evlilik. Bazen ne diye onu düşünüp durduğumu soruyorum kendime," diye devam etmiş sesindeki hiddet artarak, "bana öyle geliyor ki, gözünün önünde değilken aklına bile gelmiyorum. Bu kez de bizi bırakıp gittiğinde onu unutmaya uğraşacağım var gücümle, bir ay kendimi deneyeceğim."

"Saçmalama kız! Çocuk bütün bunları senin için yapıp ediyor. Daha dün eniştene anlatmış uzun uzun, iyice hesap etmiş her şeyi. Ama işte ikiniz birden buradan gidince bizim için zorluk olacak, o kadar."

Kadıncağız, ihtiyarlara mahsus o ağlama şekliyle, tek damla gözyaşı dökmeden ağlamaya başlamış. Bessy de onu teselli etmeye girişmiş. İkisi sohbet etmiş, kederlenmiş, ümitlenmiş, gelecekteki günlerin hesabını kitabını yapmaya başlamışlar. Konuşmaları bittiğinde biri teselli bulmuş, diğeri de gizli gizli kendini mutlu hissetmeye başlamış.

Nathan ve oğlu o akşam Highminster'dan birlikte dönmüş. İşlerini son teferruatına kadar halletmişler, ihtiyar adamın içi rahatmış. Parasını Londra'ya en güvenli şekilde göndermek

için gösterdiği titizliğin yarısını oğlunun anlattığı ortaklık hikâyesindeki doğruluk payını incelemek için gösterse iyi olacakmış, ama adamcağızın aklı oralarda değilmiş. Kendi bildiği kadarıyla içinin rahat etmesini sağlayacak adımları atmaya çalışıyormuş yalnızca. Eve döndüğünde yorgun, ama halinden memnunmuş. Bir önceki gece kadar keyifli değilse de, bir gün sonra oğluyla vedalaşacak bir baba ne kadar iyi olabilirse o kadar iyiymiş. Bessy, sabahleyin kuzeninin kendisine ne kadar âşık olduğuna dair halasından dinlediği –insan arzuladığı şeye inanmak ister– masalların ve sonu evlilikle biten –en azından kendisi, yani kadın tarafı için pek çok şeyin bitmesiyle sonuçlanacak– planların etkisi altında, tatlı bir telaş içindeymiş. O mutlu, yanakları al al olmuş haliyle epeyce güzel görünüyormuş ve mutfaktan ardiyeye gidip gelirken bir iki kere Benjamin onu kendisine doğru çekip öpmüş bile. İhtiyar çift bu olup bitenlere gözlerini yumuyormuş. Gece olunca, herkes ertesi gün yaşanacak vedayı düşünüp keyifsizleşmeye, daha az konuşmaya başlamış. Saatler ilerledikçe Bessy de durgunlaşmış, ne yapıp edip Benjamin'i, gönlü şimdiden özlemle dolmuş gibi görünen annesinin yanı başına oturtmayı başarmış. Hester oğlunu yanında bulur bulmaz elini tutup okşamaya başlamış, dilinden uzun zamandır kullanmadığı, belki en son Benjamin çocukken söylediği sevgi sözcükleri dökülüyormuş. Ama bütün bunlar Benjamin'e bıkkınlık veriyormuş. Bessy'yle oynaşırken, uğraşırken, onu okşarken hiç sıkılmayan canı sıkılmaya başlamış, sesli sesli esneyip duruyormuş. Benjamin'in kocaman ayırdığı ağzını gördükçe suratının ortasına bir tokat yapıştırası geliyormuş Bessy'nin. Bu kadar göstere göstere, neredeyse abartarak esneyip durması canını sıkmış. Hester'sa daha da çok üzülmüş.

"Yorulmuşsun oğulcuğum," deyip elini oğlunun omzuna koyduysa da Benjamin birden ayağa kalkınca eli boşluğa düşmüş.

"Hem de hayvan gibi yoruldum, gidip yatacağım," demiş Benjamin. Herkesi, Bessy'yi bile (sanki sevgilicilik oynamaktan

da "hayvan gibi" yorulmuşçasına) üstünkörü bir öpüp yatağına gitmiş. Üçü bir süre aşağıda kafalarını toplamaya çalıştıktan sonra Benjamin'in ardı sıra yataklarına çıkmışlar.

Benjamin ertesi sabah kalktığında çabucak vedalaşıp yola koyulmak için sabırsızlanıyormuş neredeyse. Veda konuşması niyetine söyledikleri de şunlarmış: "Evet, güzel insanlar, bir daha görüştüğümüzde yüzünüz daha çok güler umarım. Suratlarınız cenaze evine gelmişsiniz gibi duruyor, dışarıdan biri görse korkup kaçar. Bessy, sen de dünkü haline göre bayağı çirkin görünüyorsun."

Benjamin gitmiş, üçü eve girip günün yorucu işlerine girişmiş, kayıpları konusunda pek bir şey konuşmuyorlarmış. Lüzumsuz konuşmaya vakitleri de yokmuş, Benjamin'in kısa ziyareti esnasında bir sürü iş yarım kalmış, iki kat fazla çalışmaları gerekiyormuş. Çoğu gün, işin çokluğuyla teselli buluyorlarmış.

Bir süre boyunca Benjamin çok sık olmasa da işlerinin ne kadar iyi gittiğine dair coşkulu ifadelerle dolu mektuplar yazmış. İyi giden işlere dair ayrıntılar hep muğlak kalsa da, sürekli, ısrarla, her şeyin çok iyi gittiğini yazıyormuş. Ardından mektupların arası açılmış, içeriği kısalmış, tarzı değilmiş. Benjamin yanlarından gittikten bir yıl kadar sonra Nathan, Benjamin'den gelen bir mektubu okuyunca şaşkına dönmüş, bütün huzuru kaçmış. Benjamin bir şeylerin ters gittiğini yazıyor, ama ayrıntı vermiyormuş. Mektubun sonunda da babasının hem bankada hem çorabın içinde ne kadar parası varsa göndermesini istiyor, hatta talep ediyormuş. O sene Nathan'ın işleri de pek yolunda gitmemiş. Sığırlara salgın hastalık bulaşmış, komşularıyla sorunlar yaşamış, ölenlerin yerine aldığı hayvanlar için de hiç hesap etmediği kadar büyük paralar ödemek zorunda kalmış. Benjamin'in almadığı, çorapta kalan on beş sterlinden geriye zaten üç küsur sterlin kalmış. O kadarcık paranın da böylesine emrivakiyle istenmesi ağırına gitmiş. Nathan mektuptan kimseye bahsetmeden (Bessy ve halası o gün komşunun arabasıyla pazara gitmişler) eline kalem kâğıt alıp bozuk bir yazıyla da olsa açık seçik ve tavizsiz bir olumsuz yanıt yazmış. Benjamin'e

hakkı olanı aldığını, o parayı yetiremediyse bunun kendi sorunu olduğunu, babasının ona verecek bir şeyinin kalmadığını söylüyormuş. Mektubun özeti buymuş.

Nathan mektubu bitirip, zarfa koyup üstünü de yazdıktan ve zarfı kapattıktan sonra postacıya teslim etmiş. Postacı Hester ve Bessy eve dönmeden, civardaki evlere mektupları dağıtıp alınacakları alarak Highminster'a dönmüş. Hester ve Bessy komşularla karşılaşıp biraz dedikodu yaptıkları için eve neşeli dönmüşler, biraz yorgun da olsalar keyifleri yerindeymiş ve duydukları ufak tefek haberleri aktarıyorlarmış. Anlattıklarının Nathan'ın bir kulağından girip diğerinden çıktığını, tepkisizce karşılandığını fark etmeleri biraz zaman almış. Fakat Nathan'ın canını sıkan şeyin gündelik, hemen halledilecek türden bir şey olmadığını sezince, anlatsın diye ona baskı yapmaya başlamışlar. Nathan'ın öfkesi henüz dinmiş değilmiş. Hatta düşündükçe artmış bile. O yüzden olup biteni bütün keskinliğiyle anlatmış. Anlatacakları bittiğinde kadınlar onun kadar öfkelenmedilerse de en az o kadar üzülmüşler. Bu öfke de üzüntü de birkaç gün boyunca içlerinde kalmaya devam etmiş. Aralarından gönlünden üzüntüyü ilk çıkarıp atan, kederini yenmesinin harekete geçerek mümkün olduğunu düşünen Bessy olmuş. Bessy'yi harekete geçmeye sevk eden şey hem bir önceki karşılaşmalarında kuzeninin yanlış tavırları karşısında ettiği sert sözleri telafi etme isteği, hem de Benjamin'in gerçekten paraya ihtiyacı olmasa babasına böyle bir mektup yazmayacağına dair inancıymış. Gerçi kendisine o kadar çok para verilmesine rağmen bu kadar çabuk parasız kalmasını bir türlü aklı almıyormuş. Bessy, çocukluğundan beri aldığı harçlıklardan biriktirdiği, kendisine ait iki tavuğun yumurtalarını satıp kenara koyduğu bütün parayı çıkarmış. Tamamı bozuk paralardan oluşan bu birikim iki sterlinden biraz fazlaymış, hatta tam olarak iki sterlin, beş şilin, yedi peniymiş. Bessy penileri ilerideki birikimlerinin temeli olsun diye bir kenara ayırdıktan sonra paranın geri kalanını küçük bir pakete koyup içine de bir not ekleyerek Benjamin'in Londra'daki adresine göndermiş.

"İyiliğini isteyen birinden mektup.

Kıymetli Benjamin, Amcam iki inekle bir sürü de parasını kaybetdi. Epeyce öfgeli ama çokda dertli. Yani para gönderemez. Bu gönderdiyim para umarım kolayca eline geçer. Sağlıcakla, sıhhatle kal. Geri ödemeğe gerek yok.

Seni seven kuzenin
Elizabeth Rose."

Bessy mektubu gönderdikten sonra şarkı mırıldanarak işe güce dalmış. Gönderdiği mektubun alındı belgesinin gelmesini beklemiyormuş, kuryenin mektubu adresine ulaştıracağından eminmiş. Adam normalde paketleri sadece York'a kadar götürüp oradan Londra'ya devam eden arabalara teslim ediyormuş. Ama Bessy biliyormuş ki eğer paketleri emanet edeceği kişiye, kişilere, arabalara, atlara yüzde yüz güven duymadığı bir durum oluşsa, kendisine emanet edilen paketleri bizzat Londra'ya kadar götürecek karakterde biriymiş. Dolayısıyla mektubunun Benjamin'e ulaştığını gösteren belgenin eline geçmemiş olmasına aldırmamış. "İnsanın mektubu tanıdığı birine teslim etmesi," diyormuş kendi kendine, "içini bir kez bile görmediğin bir kutunun deliğinden içeri atmaktan çok farklı bir şey, ama yine de hepsi bir şekilde varacağı yere varıyor." (Posta sisteminin kusursuzluğuna dair bu inancının sarsılacağı vakit de yakınmış gerçi.) Tabii yine de Benjamin'in teşekkürünü, epeydir duymadığı birtakım sevgi sözcüklerini okumayı içten içe bekliyormuş. Herhangi bir cevap almadığı günler, haftalar geçerken o yine de Benjamin'in o yorgun, müsrif Londra şehrindeki işlerini yoluna koyduğunu ve Nab-end'e gelip bizzat teşekkür edeceğini söyleyen iki satırın gelmesini bekliyormuş.

Bir gün –halası üst katta o yaz yaptıkları peynirleri kontrol eder, eniştesi de tarlada çalışırken– postacı mutfak işleriyle uğraşan Bessy'ye bir mektup getirip bırakmış. Malum, kırsal bölgede mektup dağıtan postacıların pek acelesi yoktur, bugün bile öyledirler. Hele ki o zamanlar çok daha az mektup gönderiliyormuş ve Nab-end'in bağlı olduğu bölgenin mektupları

Highminster'dan haftada yalnızca bir gün dağıtıma çıkarılıyormuş, dolayısıyla postacı mektupları genelde insanlara sabah ziyaretine uğrar gibi dağıtıyormuş. Konsolun önünde yarı dikilir, yarı oturur vaziyette çantasını karıştıran postacı, "Bu defa Nathan'a biraz tuhaf bir şey getirdim, herhalde haberler iyi değil, mektubun üstüne 'Ölü Mektup Bürosu' diye bir damga vurmuşlar," demiş.

Birden beti benzi atan Bessy, en yakın sandalyeye çöküp, "Allah korusun!" demiş. Fakat hemen tekrar ayağa kalkıp o uğursuz mektubu postacının elinden almış, adamı kapıya doğru iterek, "Çık, hemen çık, halam aşağı inmeden," demiş. Sonra da onu orada bırakıp koşa koşa tarlada çalışan enişte sinin yanına gitmiş.

"Enişte," demiş nefes nefese, "ne diyor bu mektup enişte? Söylesene! Ölmüş mü?"

Nathan'ın elleri titremiş, gözleri kararmış. "Dur hele," demiş, "oku da sen söyle neyin nesiymiş."

"Mektup, senin Benjamin'e gönderdiğin bir mektup. Üstünde 'yazılı adreste tanınmıyor' diye bir şey yazıyor. Ha, demek ki o yüzden sana geri gönderdiler. Ah, zarfın üstündeki o kötü lafları okuyunca kalbim yerinden çıkacaktı neredeyse!"

Nathan mektubu almış, kıvrak zekâlı Bessy'nin bir çırpıda anladığı meseleyi kavramakta zorlanıyormuş, zarfın önünü arkasını çevirmiş. Bambaşka bir yere varmış fikirleri.

"Ölmüş ha? Ah yavrum..." diyebilmiş. Ardından uzun uzun, Benjamin'e yazdıklarından çok daha nazik sözlerle ona niye para gönderemediğini anlatmaya girişmiş. Demek ki çocuk o kocaman, vahşi, tuhaf memlekette parasızlıktan ölüp gitti diye düşünmeye başlamış hemen. Ağzından çıkan doğru dürüst ilk cümle "Yüreğim, Bess, yüreğim sızlıyor!" Sonra elini göğsüne koyup gözlerini sımsıkı, bir daha gün ışığını görmek istemezmiş gibi yummuş. Bessy hemen yanına gidip onu sıkı sıkı tutmuş, kalbini ovmaya, öpmeye başlamış.

"Durum o kadar kötü değil enişte, mektupta öyle yazmıyor, aklına kötü şeyler getirme. O adresten başka yere taşınmış de-

mek ki. Üşengeç postacı da Benjamin'i nerede bulacağını bilemediğinden, bizim Mark Benson gibi kapı kapı gezip yeni yerini öğreneceğine, mektubu sana geri göndermiş. Zaten bu güneylilerin ne kadar tembel olduğunu anlatıp dururlar ya. Benjamin ölmedi enişte, taşınmış. Yeni yerini de çok geçmeden yazar bize. Belki o avukattan kazık yemiştir, daha ucuz bir yere taşınmıştır. Aklına kötü şeyler getirme, mektupta kimse öldü diye yazmıyor." Bessy neler olup bittiğine dair kendi kanaatine son derece güvense de heyecandan ağlamaya başlamış, neyse ki o uğursuz mektubun ne olduğunun anlaşılmasıyla biraz rahatlamış. Ardından ıslak otların üstünde oturan eniştesinin kolundan tutarak yerinden kalksın diye dil dökmeye başlamış. Sonunda kaskatı olmuş, kendi ifadesiyle "eli ayağı boşalmış" adamcağızı yerinden kaldırmış, ona destek olup yürütmeye başlamış. Bu sırada sürekli, aynı sözcükleri tekrar ederek, her defasında baştan başlayarak konuya dair kendi izahatını anlatıp duruyor, sürekli "Ölmedi, taşınmış," diye yineliyormuş. Nathan başını sallayıp ikna olmaya çabalasa da kalbindeki kanaat ilk haliyle yer etmiş. Bessy'yle birlikte eve döndüklerinde (yeğeni daha fazla çalışmasına müsaade etmemiş) Nathan o kadar kötü görünüyormuş ki, karısı soğuk aldığını düşünmüş. Yorgun ve kayıtsız Nathan da yatağa çekilip beden yorgunluğunu atmaya itiraz etmemiş. Bessy de o da bir daha mektup bahsini açmamışlar, birbirlerine bile günlerce bu konudan bahsetmemişler. Bessy Mark Benson'ı susturmayı, duruma dair kendi toz pembe açıklamasıyla onun merakını da gidermeyi başarmış.

Nathan o haftayı yatakta geçirdikten sonra görünümü ve duruşu itibarıyla on yaş daha ihtiyar biri olarak ayaklanmış. Karısı, ne kadar yorgun olursa olsun, ıslak otların üstünde oturmak gibi bir akılsızlık yaptığı için Nathan'ı epeyce bir fırçalamış. Fakat artık o da Benjamin'den uzun zamandır haber alamadıkları için huzursuzlanıyormuş. Yazması olmadığından, mektup yazsın diye kocasını sıkıştırıp duruyormuş. Nathan bir süre boyunca bu ısrarlara bir cevap vermediyse de sonunda pazar günü akşamüstü mektup yazacağını söylemiş. Mektup-

ları zaten genelde pazar günleri yazıyormuş, o pazar günü de, hasta olduğundan beri ilk kez kiliseye gidecekmiş. Cumartesi günü (Bessy'nin de elinden geldiğince destek verdiği) karısının Highminster'da kurulan pazara gitmemesi yönündeki ısrarlarına epeyce direnmiş. Değişikliğin kendisine iyi geleceğini söylemiş. Ama pazardan döndüğünde epey yorgunmuş, halinde tavrında esrarlı bir hava varmış. Bir önceki gece, ahıra giderken, hasta ineği incelediği sırada feneri tutsun diye Bessy'yi de yanında götürmüş ve evden duyulamayacak mesafeye geldiklerinde küçük bir paket çıkarıp Bessy'ye derdini anlatmaya başlamış.

"Kiliseye giderken giyeceğim şapkaya bunu takarsın, tamam mı kızım? Biraz da olsa içim rahatlar. Aslında biliyorum evladım ölüp gitti, ama ihtiyar kadınla seni üzmeyeyim diye bir şey diyemiyorum."

"Bunu şapkana koyarım koymasına... Ama o ölmedi." (Bessy o sırada ağlamaya başlamış.)

"Biliyorum, biliyorum kızım. Herkes benim gibi düşünecek değil elbet, ama ben evladıma saygımı göstermek için şapkamda bir parçacık matem tülü olsun istiyorum. Aslında siyah bir ceket alıp giysem iyiydi ama zavallı kadıncağız, gözleri doğru dürüst görmese bile damatlık ceketimi giymemiş olduğumu anlar. Bir parçacık tülü gözü görmez ama. Sen onu derli topluca dikiverirsin şapkama."

Böylelikle Nathan o pazar günü kiliseye şapkasında Bessy'nin elinden geldiği kadar ince bir şerit halinde fırdolayı diktiği bir tülle gitmiş. İnsan tabiatının böyle çelişkili tarafları vardır, bir yandan oğullarının öldüğünü karısı duymasın diye içi içini yiyen Nathan, bir yandan da komşularından hiçbiri başındaki matem işaretini görmedi diye düşünüp içten içe üzülüyormuş, zira yanına gelip de tülü kimin için taktın diye soran olmamış.

Aradan biraz zaman geçmiş, Benjamin'den ne bir mektup alabilen ne de hakkında bir şey duyan ev halkının endişeleri o kadar ıstıraplı bir hale gelmiş ki, Nathan artık içine attıklarını paylaşmaya karar vermiş. Zavallı Hester ise ondan duyduklarına inanmayı bütün iradesiyle, kalbiyle, ruhuyla reddediyor-

muş. Biricik oğlu Benjamin'in kendisine tek bir sevgi yahut veda sözü etmeden ölüp gitmiş olabileceğine onu hiçbir şeyin, hiçbir koşulda inandıramayacağını söylüyormuş. Ne söylenirse söylensin bu kanaati değişmiyormuş. Oğluyla aralarındaki bütün doğal iletişim yolları o en son anda kapalı olsa bile, yani ecel Benjamin'i gafil avlasa bile, içindeki yoğun sevgi sayesinde, doğaüstü bir yolla, bundan haberdar olacağına inanıyormuş. Nathan zaman zaman Hester'ın oğlunu tekrar görebilme umudu beslemesini memnuniyetle karşılasa da, bazen de kederine, kendine kızgınlığına, oğullarını yetiştirirken neyi yanlış yapıp da böylesine bir dert ve üzüntü kaynağı olmasına yol açtıklarına dair bitmek bilmez sorgulamalarına da ortak olsun, anlayış göstersin istiyormuş. Bessy ikna olmuş durumdaymış: Önce halasına, sonra eniştesine ikna olmuş, iki karşıt iddiayı birden –samimi bir şekilde– destekliyor, dolayısıyla o sıralarda ikisinin de duygularına ortak olabiliyormuş. Ama birkaç ay içinde o da gençliğini yitirmiş, vaktinden çok çok önce orta yaşlı biri gibi görünmeye başlamış, çok nadiren gülümser, hiç şarkı söylemez olmuş.

Nab-end Çiftliği'nin sakinleri böyle bir darbe alıp da iyice elden ayaktan düşünce bir sürü şeyin değişmesi gerekmiş. Nathan artık iki adamının başında durup onları çalıştıramıyor, sıkışık zamanlarda kendi başına çabalıyormuş. Hester artık sütle, peynirle uğraşma hevesini yitirmiş, zaten gözlerindeki bozukluk da çalışmasına engel oluyormuş. Bessy bazen tarlayla, bahçeyle ilgileniyor, bazen de ineklerle, ahırın işleriyle, tereyağı ve peynir yapmakla uğraşıyormuş. Hepsini de gayet iyi yapıyormuş, eskisi gibi neşeyle çalışmasa da bir tür inatçı güçle sarılıyormuş işlerine. Fakat bir akşam eniştesi, halasıyla onu karşısına alarak komşu çiftçilerden Job Kirkby'nin arazilerinin büyük kısmına talip olduğunu, geriye ellerinde ekip biçecek arazi kalmayacağını, yalnızca iki ineğe yetecek kadar bir otlaklarının kalacağını, Kirkby'nin evle ilgili herhangi bir talebinin olmadığını, yalnızca besi inekleri için birkaç müştemilatı kullanmak istediğini söyleyince de üzülmemiş.

"Hawky ile Daisy bize yeter, yaz zamanı pazara götürecek dört beş kilo yağımız olur, hem de kafamız rahat eder. Yaşlandıkça bu işlere kafamı veremez oldum."

"Doğru," demiş karısı da. "Madem elimizde bir tek çiçekli mera kalacak, öyle çok uzaklara gidip gelmene de gerek olmaz. Bess de, ne yapalım, onca emek verip yaptığı meşhur peynirleri bırakıp tereyağı yapıverir. Ben de hep halis tereyağı yapayım derdim ama sütü önce lor yapmak için kullandığımızdan bir türlü yapamadım, yoksa benim çocukluğumda kesik sütten yapılan tereyağının yüzüne bakılmazdı."

Hester, Bessy'yle baş başa kalınca yeni gidişata dair konuşmaya başlamış.

"Şu halimize dua ediyorum kızım. Ben hep Nathan evi de çiftliği de satıp bırakacak, o yüzden de oğlan Amerikalardan dönünce bizi bulamayacak diye korkuyordum. Ben sana söyleyeyim, kesin servet biriktirmek için Amerika'ya gitti o. İçini ferah tut kızım, bir gün geri dönecek; hem de o zamana kadar her türlü herzeyi yemiş olur, gözü de dışarıda kalmaz. Zaten İncil'de de var ya güzel bir mesel, hani müsrif oğlan babasının verdiği domuzları bir bir yiyip tüketiyor, ama yine de dönüp babasının evinde bolluk bereket içinde yaşamaya devam ediyor. Biliyorum ki bizim Nathan da onu affedecektir, sevecektir, belki onun öldüğüne bir an bile inanmayan benden bile çok sevinecektir. Nathan'ımız yeniden dirilmiş gibi olacaktır."

Çiftçi Kirkby böylelikle Nab-end Çiftliği'nin çok büyük bir kısmını almış. Almadığı kısmın ve kalan iki ineğin işlerini üç çift elle döndürmek gayet kolaymış, gerektiğinde ufak tefek yardım da alıyorlarmış. Kirkby ailesi geçimi kolay bir aileymiş. Bir oğulları varmış; asık suratlı, sert bakışlı bu bekâr oğlan işlerine büyük bir titizlik gösteriyor, çok sistemli çalışıyor ve kimseyle pek sohbet etmiyormuş. Fakat Nathan, John Kirkby'nin eninde sonunda Bessy'yi isteyeceğini düşünmeye başlamış ve bu sebeple epeyce bir tedirgin olmuş. Oğlunun öldüğüne dair inancının sonuçlarıyla ilk kez baş etmesi gerekiyormuş ve şaşırarak fark ediyormuş ki Bessy'yi gençken bir anlamda nişanladıkları

Benjamin'den başka bir adamın karısı olarak görmeye hiç mi hiç hazır değilmiş ruh hali. Tabii John Kirkby niyetini (tabii varsa böyle bir niyet) Bessy'ye açmakta hiç acele etmediği için, Nathan'ın kayıp oğlu adına hissettiği kıskançlık ancak arada sırada kabarıyormuş.

Ama insanlar, hele de ihtiyarlar, derin ve umutsuz kederlere saplanmış ihtiyarlar, kendilerini yatıştırmak için ellerinden geleni yapsalar da zaman zaman sinirlerine hâkim olamaz. Bessy kimi günler eniştesinin epeyce bir aksiliğine katlanmak zorunda kalıyormuş, ama onu o kadar çok sevip sayıyormuş ki, başkalarına karşı son derece kırıcı olabilse de Nathan'a karşı tek bir sert, yakışıksız söz çıkmıyormuş ağzından. Bütün bunların karşılığında ödülü Nathan'ın ona duyduğu derin ve sarsılmaz sevginin yanı sıra halasının sınırsız ve sevgi dolu güveni olmuş.

Fakat kasım ayının sonlarına doğru bir gün Bessy, eniştesinin her zamankinden de aksi bir haline katlanmak zorunda kalmış. Mesele şuymuş: Kirkby'nin ineklerinden biri hastaymış, John Kirkby de çiftliğin avlusunda bir süredir inekle uğraşıyormuş. Onları gören Bessy hayvanın nesi var diye merak edip yanlarına gitmiş, sonra da hasta hayvancağıza sıcak sıcak verilmesi gereken bir lapayı kendi ocaklarında hazırlayıp götürmüş. İşin içinde John olmasa, bu işe ilk koşturacak kişi son derece iyi kalpli ve yardımsever biri olmasının yanında sığırların hastalıklarına dair bilgisiyle tanınan Nathan'mış aslında. Ama karşıdaki kişi John olunca, Bessy de ona ufak tefek yardımcı olmaya başlayınca Nathan hiçbir şeye elini sürmemiş, "Hayvan hasta masta değil, ama işte delikanlılar, genç kızlar durup dururken kendilerine iş çıkarıyor," diye düşünüyormuş. Tabii John kırkının üstünde, Bessy de yirmi sekizini doldurmak üzere olduğundan bu dedikleri duruma çok da uygun düşmüyormuş aslında.

Bessy, saat beş buçuğa doğru kendi ineklerinin sütünü içeri getirdiğinde Nathan ona artık kapıları kilitlemesini, karanlıkta dışarılarda dolaşıp elâlemin işleriyle uğraşmamasını söyleyince Bessy biraz şaşırsa ve Nathan'ın ses tonuna epeyce bozulsa da karşılık vermeden sofraya oturmuş. Nathan uzun süredir gece

yatmadan önce havanın ertesi gün nasıl olacağını anlamak için gökyüzüne bakmayı âdet edindiğinden o gece de yerinden kalkıp değneğini alarak –oturdukları salona açılan kapıdan– iki üç adım dışarı atınca Hester elini yeğeninin omzuna koyup şöyle demiş:

"Bu aralar yine romatizması azdı, o yüzden aksi aksi konuşuyor. Onun önünde sormak istemedim, nasıl oldu zavallı hayvan?"

"Çok hasta gibi duruyor. Ben içeri girerken John Kirkby baytarı almaya gidiyordu. Herhalde geceleyin gene gelecekler."

Ailenin başına gelenlerden sonra Nathan, yatağa çekilmeden önce sesli olarak İncil'den bir bap okuyormuş. Okuması çok akıcı değilmiş, bazen zor kelimelere denk gelince uzun uzun duraklıyor, sonunda yine yanlış okuyormuş ama sırf o kutsal kitabın kapağının açılması bile acılı anne babanın acısını biraz dindirir gibi görünüyormuş, çünkü böylelikle kendilerini Tanrı'nın huzurunda sessiz ve güvende hissediyor, bu dünyanın derdinden tasasından uzaklaşıp ne kadar belirsiz de olsa imanlı yüreklerinin muhakkak huzura kavuşacağı o istikbale yaklaşmış gibi oluyorlarmış. Kemik çerçeveli gözlüğünü takmış Nathan'ın elinde kitap, önünde mum, huşu içindeki yüzü aydınlanarak oturduğu; Hester'ın kulak kesilerek, arada sırada ürpererek, inleyerek ama iyi hadiselerden bahsedilince veya coşkulu şeyler anlatılırken birden coşkuyla "Amin" diye bağırdığı; Bessy'nin de halasının yanında oturup, aklından belki ev işlerini geçirdiği veya o sırada yanlarında bulunmayanları düşündüğü bu kısacık ve sakin molalar ev halkı için ninnilerin yorgun çocuklar üzerinde yaptığı etkiyi yapıyor, son derece dinlendirici oluyormuş. Fakat o gece, geniş ve alçak pencerenin önünde, pervazda dizili sardunyaların arkasında oturan Bessy, eniştesinin daha on beş dakika kadar önce içeri girdiği kapının tahta sürgüsünün hafifçe ve neredeyse hiç ses çıkarmadan yukarı kalktığını görmüş, sanki birisi dışarıdan kapıyı zorluyor gibiymiş.

Bessy ürpermiş, gözünü sürgüye dikmiş ama sürgü hareket etmiyormuş. Nathan'ın içeri girerken sürgüyü yerine oturta-

madığı için öyle olduğunu düşünmüş. Biraz huzuru kaçtıysa da kendisini bir şey olmadığına ikna etmeyi zar zor başarmış. Üst kata çıkmadan önce pencereye yaklaşıp dışarıya, karanlığa doğru bakmış fakat dışarıda bir şey yokmuş. Hareket de yokmuş ses de. Böylelikle üçü birden üst kata, yataklarına çıkmış.

Evleri çok ahım şahım bir ev değilmiş. Dış kapı orta odaya açılıyormuş, o odanın üstünde de ihtiyar çiftin yatak odası varmış. İçeri adım atınca solda, girişe dik açıyla duran kapıdan Hester ve Bessy'nin gururu olan oturma odasına geçiliyormuş ama orta odanın yarısı kadar bile rahat olmayan bu oda hiçbir zaman oturma odası olarak kullanılmıyormuş. Şöminenin üstündeki deniz kabukları, kurutulmuş sedef çiçekleri; kaliteli şifonyer, gösterişli porselen takım, yerdeki pırıl pırıl halı orta odadaki ev rahatlığının ve temizliğin yerini hiçbir şekilde tutmuyormuş. Oturma odasının üstünde Benjamin'in çocukken, evde kaldığı zamanlarda, yattığı oda varmış. Odayı hâlâ Benjamin için hazır tutuyorlarmış, Benjamin'in sekiz dokuz sene önce en son uyuduğundan beri yatağında kimse yatmamış. Hatta ihtiyar annesi arada sırada yanına yatak ısıtmakta kullandıkları mangalı da alıp sessizce o odaya çıkıyor, yatağı güzelce havalandırıyormuş. Ama bu işi kocası evde yokken, kimseye tek söz etmeden yapıyormuş. Bessy de, halasının bu beyhude çabalarını gördükçe gözleri dolsa da ona yardım etmeye yeltenmiyormuş. Fakat kullanılmayan şeyleri de o odada tutmaya başlamışlar, bir köşesi daima kışlık elmalara ayrılıyormuş. Şömineye yüzünüzü verince sol tarafta, pencerenin ve dış kapının karşısında iki kapı daha varmış. Sağdaki kapı, eğik çatılı bir tür arka mutfağa açılıyor, bu oda da çiftlik avlusuna ve evin arkasındaki müştemilata başka bir kapıyla bağlanıyormuş. Soldaki kapı ise merdivenlere ve merdivenlerin altında pek çok ev eşyasının saklandığı dolabın olduğu kısma açılıyormuş. Oranın da arkasında peynir yaptıkları oda varmış; Bessy'nin yattığı, küçük camları arka mutfağın eğik çatısına bakan oda da buranın üstüne denk geliyormuş. Ne üst kattaki ne alt kattaki odaların pencerelerinde perde veya panjur varmış. Ev taştanmış, kanatlı pencerelerin

etrafı da taşla örülüymüş. Orta odanın uzun ve alçak penceresi de daha lüks evlerde tiriz adı da verilen yapıyla bölünüyormuş.

Bu anlattığım gece saat dokuz civarında hepsi üst katta, yataklarındaymış, o gece her zamankinden geç gitmişler yataklarına. Uzun süre mum yakmak müsriflik sayıldığından, ev halkı normalde köy hayatına kıyasla bile epey erken yatıp erken kalkıyormuş. Fakat o gece, normalde başı yastığa değdikten sonra beş dakika içinde uykuya dalan Bessy'yi uyku tutmamış. John Kirkby'nin ineğinin akıbetini, hayvanın hastalığının yayılıp bir salgına dönüşme, kendi hayvanlarına da bulaşma ihtimalini düşünüyormuş. Böyle gündelik dertleri kafasında evirip çevirirken birden etrafta kimsecikler olmadığı halde kapının sürgüsünün kalkıp indiğini hatırlamış. Aşağıda tanık olduğu şeyin bir hayal ürünü olmadığına o anda emin olmuş. Olay enişte-sinin İncil okuduğu esnada gerçekleştiği için hemen yerinden kalkıp da kapının önünü kontrol edemediğine, böylelikle içini rahatlatamadığına hayıflanmış. Böyle olunca da aklına hemen doğaüstü şeyler gelmeye başlamış. Sevgili kuzeni ve oyun arkadaşı, ilk aşkı Benjamin aklına düşmüş. Uzun zamandır onun ölmediyse bile ebediyen kaybolduğunu düşünüyormuş, bu vazgeçiş sayesinde de Benjamin'in kendisine yaptığı kötülüklerin hepsini, kayıtsız şartsız affetmiş. İlerleyen yaşlarında yoldan çıktıysa da, Benjamin'i masum bir çocuk, coşkun bir delikanlı, yakışıklı ve gösterişli bir genç adam olarak, sevgiyle hatırlıyormuş. John Kirkby'nin sessiz hallerinin altında başka bir şey, Bessy'ye yönelik bir ilgi vardıysa bile Bessy'nin böyle bir durumda ilk tepkisi, onun kavruk, orta yaşlı adam simasını ve genel görünümünü, yıllar öncesinden aklında kalan, bir daha karşılaşmayı beklemediği bu hayalle kıyaslamak olurmuş. Bessy bunları düşündükçe daha da huzursuzlanmış ve o gece artık uyumaması gerektiğine karar verdikten kısa bir süre sonra birden derin bir uykuya dalmış.

Uykuya daldığı gibi, aniden uyanmış. Yatakta doğrulmuş, uyanmasına bir gürültünün neden olduğunu düşünerek kulak kabartmış ama bir süre boyunca hiçbir şey duyamamış. Sonra

sesin eniştesinin odasından geldiğini, Nathan'ın ayaklandığını anlamış. Sonra bir iki dakika boyunca yine bir şey duyamamış. Ardından Nathan'ın kapısını açtığını, koşar adım, ara ara sendeleyerek alt kata indiğini duymuş. Hemen halasının hastalandığını düşünerek yataktan fırlamış, aceleyle ve elleri titreyerek sabahlığını giymiş, tam odasının kapısını açarken evin dış kapısının sürgüsünün çekilme sesini, birkaç kişilik bir grubun ayak sesleri olduğu anlaşılan birtakım patırtıları, fısıltıyla birtakım öfkeli, küfürlü sözler edildiğini duymuş. Kafasında bir resmin canlanması çok vakit almamış. Evlerinin çok yakınında başka ev olmadığından, eniştesi de etrafta varlıklı biri diye bilindiğinden, adamların yollarını kaybetmiş numarası yapıp kapıyı çaldıklarını düşünmüş. Bu kez de John Kirkby'nin ineğinin hasta olmasına şükretmiş, çünkü adamın o saatte birkaç adamla birlikte ahırda olduğunu biliyormuş. Hemen odasının penceresini açıp güçbela çatıya atlamış; yalınayak, nefes nefese ahıra doğru koşmaya başlamış.

Korku dolu bir sesle, neredeyse fısıldayarak, ahırın kapalı ve sürgülü kapısından içeri "John, John, gözünü seveyim çabuk gelin, evde hırsızlar var, eniştemle halamı öldürecekler!" diye seslenmiş. Kapı hemen açılmış, John ve baytar harekete hazır halde durmuş, Bessy'yi doğru anlayıp anlamadıklarını çıkarmaya çalışıyorlarmış. Bessy neler olup bittiğini kendisi de pek anlamamışsa da anlayabildiği kadarını kekeleyerek açıklamış tekrar.

"Ön kapı açık diyorsun, öyle mi?" diye sormuş John hemen eline bir tırmık alarak. Onu gören baytar da ahırdan başka bir alet kapmış. "Öyleyse en iyisi eve oradan girelim, hırsızları kapana kıstırmış oluruz."

Bessy yalnızca John Kirkby'nin kolunu tutup çekiştirerek "Koşun! Koşun!" diyebilmiş. Üçü birden koşturarak köşeyi dönüp eve varmış, açık kapıdan içeri girmişler. Ahırda kullandıkları fener hâlâ ellerindeymiş, Bessy fenerin upuzun ışığıyla aydınlanan evde birden eniştesinin mutfak zemininde hareketsiz, donakalmış halde yattığını görüp dehşete kapılmış. Halasının o anda tehlikede olduğunu bilmediğinden aklına başka

bir şey gelmemiş ama birden üst kattan ayak sesleri, kısık sesli bağırtılar duymuş.

Cesur John Kirkby yukarıda kaç kişinin olduğunu bilmiyormuş ama yine de Bessy'ye dönüp, "Kapıyı arkamızdan sürgüle, kaçmalarına izin vermeyeceğiz!" demiş. Baytar ondan önce davranarak kapıyı sürgüleyip kapatmış, anahtarı da cebine atıp meydan okuyan bir ifadeyle, "O iş tamam!" demiş. Karşılarında bir ölüm kalım meselesi varmış, en azından o adamları ya yakalayacak ya da bir şekilde kaçırtacaklarmış. Bessy konuşamayan, bilincinin yerinde olduğuna dair hiçbir işaret bulunmayan eniştesinin yanına diz çökmüş. Nathan'ın başının altına kanepeden aldığı bir yastığı koymuş. Aslında arka mutfağa gidip su getirmek istese de yukarıdan gelen şiddetli itişme sesleri, patırtılar, sıkılı dişler arasından edilen galiz küfürler, sanki kavga için gereken nefesi boşa harcamak istemezmişçesine sessizce söylenen bir sürü şey yüzünden yerinden kımıldayamıyor, karanlığın neredeyse elle tutulacak kadar somutlaştığı mutfakta Nathan'ın yanında durmaya devam ediyormuş. Sonra birden, kalbinin çarpıntıları arasında, baştan aşağı ürpermiş. Kapkaranlık odalarda pek çoğumuzun hissettiği gibi, o da birden yakınlarında biri olduğunu, tıpkı kendisi gibi kımıldamadan duran biri olduğunu hissetmiş. Duyduğu şey ihtiyar adamın nefesinin sesi veya vücudunun sıcaklığı değilmiş; odada bir başkası, belki de ihtiyar adam kendine gelecek olursa hakkından gelsin diye gözcü bırakılmış hırsızlardan biri varmış. Bessy, odadaki yabancının en başta hayatta kalmayı düşüneceğini, bu yüzden de bir şey yapmayacağını hesap etmiş, zira kaçmaya yönelik her türlü çabaya kilitli kapının engel olacağı belliymiş. Ama yine de orada, yakınında birinin olduğunu, ölü gibi sessiz, içinden kim bilir ne korkunç, belki sonu cinayete varan şeyler geçirerek bekleyen, belki de uzun süredir karanlıkta beklediği için etrafını kendisinden daha iyi gören ve o sırada gözleriyle bedenini süzmekte olan birinin bulunduğunu düşündükçe Bessy hayalgücünün aklına getirdikleri karşısında titreyip duruyormuş. Yukarıda ise kavga dövüş devam ediyormuş. Ayak-

lar kayıyor, yumruklar atılıyor, kimileri hedefini buluyor, kavga edenler zaman zaman duraklayıp nefesleniyormuş. Bessy böyle bir duraklama anında yakınında hafifçe bir hareketlenmenin sesini duymuş ama yukarıdaki gürültü tekrar başlayınca ses kaybolmuş. O anda bir şeye dokunamasa, bir şey duyamasa da havadaki zayıf titreşimler sayesinde hâlâ etrafında bir hareket olduğunu anlayabiliyormuş. Yere diz çökmüş halde beklemeye devam ederken, az önce yakınında bulunan kişinin sessizce merdivenlere açılan iç kapıya doğru ilerlediğini fark etmiş. Adamın yukarıdakilere destek vermeye gidip onların elini güçlendireceğini düşünüp birden avazı çıktığı kadar bağırarak adamın ardı sıra koşmaya başlamış, ama daha kapı aralığındayken yukarıdaki odalardan gelen loş ışığın aydınlattığı merdivenlerden aşağı büyük bir şiddetle birinin fırlatıldığını görmüş, yuvarlanan adam neredeyse Bessy'nin ayaklarının ucuna kapaklanmış. O sırada karanlıkta ilerleyen adam da aniden sola doğru kayarak merdivenin altındaki dolabın içine girmiş. Bessy'nin adamın bunu ne diye yaptığını, en baştaki niyetinin yukarıdaki arkadaşlarına yardım etmek olup olmadığını düşünecek vakti yokmuş. Sonuçta karşısındakinin bir düşman, bir hırsız olduğunu biliyormuş, o kadar. Dolayısıyla hemen dolaba doğru koşup bir çırpıda dolabı dışarıdan kilitlemiş. O karanlık köşede, nefes nefese dururken birden yeni bir korkuya kapılmış. İçeriye kilitlediği kişinin John Kirkby ya da baytar olabileceğini düşünüp dehşete düşmüş. Eğer dostu olan bu iki kişiden birini dolaba kilitlediyse diğerinin başına ne geleceğini; kendisinin, halasının, eniştesinin başına neler gelebileceğini düşünmeye başlamış. Ama bu sorgulaması uzun sürmemiş. Evlerini savunmaya gelen iki adam merdivenlerden aşağı yavaş yavaş, sert adımlarla inmeye başlamış. Peşlerinden de dayaktan ağzı yüzü kanlı, şiş bir yumruya dönmüş, kıpırdayamaz olmuş, suratı öfke ve yılgınlık dolu bir adamı sürüklüyorlarmış. Tabii John ve baytarın da ondan aşağı kalır yanı yokmuş. Bütün güçlerini sürükledikleri adamın ağırlığını taşımak için kullandıklarından, adamlardan biri feneri dişlerinin arasında tutarak iniyormuş.

"Dikkat edin," demiş Bessy, durduğu köşeden. "Tam altınızda bir adam daha var. Ölü mü diri mi bilmiyorum, eniştem de tam şurada yerde yatıyor."

Adamlar merdivende bir an duraklamış. O sırada merdivenden aşağıya yuvarladıkları hırsız inlemeye başlamış.

"Bessy," demiş John, "bir koşu ahıra git de urganları, koşum takımlarını getir. Şunları bağlayalım da evin dışına çıkaralım, ondan sonra sen de ihtiyarlarla ilgilenirsin, durumları pek iyi değil maalesef."

Bessy bir iki dakika içinde geri dönmüş. Döndüğünde şöminedeki ateşi yeniden harladıkları için orta oda daha aydınlıkmış.

John yerde yatan adamı işaret edip, "Bu herif bacağını kırmış gibi görünüyor," demiş. Adamlar yerde yatan, bilinci neredeyse kapalı hırsızı ve suç ortağını –pek de nazik olmayan hareketlerle– çekiştirip elini kolunu bağladıkları sırada Bessy'nin onlara üzülesi gelmiş neredeyse. Hatta John ve baytar, adamı evirip çevirirken yüzünden okunan acısını fark edince iyice acımış, dudaklarını ıslatsın diye gidip bir bardak su bile getirmiş.

John, "Seni onunla baş başa bırakmak istemezdim," demiş, "ama bacağının kırıldığından eminim, kendine gelecek olsa bile kımıldayamaz, sana bir şey yapamaz. Biz şu ötekini götürüp emniyet altına alalım, sonra birimiz geri döner, buradakini dışarıya bir yere bırakıp evi sıkı sıkı kapatmanın bir yolu var mı diye bakarız. Bunu da iyice bağladık zaten." John bunları söylerken kanlar içindeki yüzünde kapkara bir nefret ifadesiyle duran hırsıza bakıyormuş. O sırada hırsız Bessy'yle göz göze gelince onun yüzündeki dehşet ifadesini görüp gülümsemeye başlamış. O bakış, o gülümseme yüzünden Bessy ağzını açıp da aklındakileri söyleyememiş. O öyle orada dikilirken, olur da mahkûmun kapısı bir şekilde kırılıp açılır da kavga yeniden başlar diye korkmuş, sapasağlam başka bir adamın hâlâ evde bulunduğunu söyleyememiş. Sadece John evden ayrılırken ona yaklaşıp, "Çok uzun kalma, olur mu? Bu adamla yalnız kalmaktan korkuyorum," diyebilmiş.

"Sana bir şey yapamaz, korkma."

"Yok, ölür diye korkuyorum. Hem eniştemin, halamın durumu da kötü. Çabuk dön John!"

"Tamam, tamam," demiş John, neredeyse memnun bir ifadeyle. "Döneceğim, korkma sen."

Bessy kapıyı arkalarından kapamış, ama evde bir terslik olur diye korktuğundan kilitlememiş. Tekrar eniştesinin yanına gidince adamın nefesinin John ve baytarla birlikte en son kontrol ettikleri haline göre rahatladığını görmüş. Ateşin aydınlığında Nathan'ın yüzünü görünce, baygınlığına muhtemelen kafasına aldığı bir darbenin neden olduğunu anlamış. O sırada epeyce kanayan yarasının etrafına soğuk suya batırdığı bezleri koyduktan sonra bir süre beklemiş, ardından bir mum yakarak tam üst kata, halasının yanına gitmek üzere yerdeki baygın ve eli kolu bağlı hırsızın yanından geçerken telaşlı bir sesin fısıldayarak adını söylediğini duymuş.

"Bessy! Bessy!" İlk başta sesin çok yakından geldiğini düşündüğü için, ayaklarının dibindeki baygın adamın seslendiğini sanmış. Ama aynı ses tekrar duyulmuş:

"Bessy, Bessy! Tanrı aşkına çıkar beni buradan!"

Merdivenin altındaki dolaba doğru gitmiş, bir şeyler söylemeye çalışmış ama kalbi o kadar hızlı çarpıyormuş ki kendini toparlayıp bir şey diyememiş. Yine kulağının dibinde o sesi duymuş:

"Bessy! Bessy! Az sonra döner gelirler, çıkarsana beni! Tanrı aşkına aç şu kapıyı!" Sesin sahibi bunları söyledikten sonra dolabın tahtalarına tekme üstüne tekme indirmeye başlamış.

"Sus, sus!" demiş Bessy. Aklına gelen şey yüzünden baştan aşağı dehşete kapılmış olsa da, bu kanaatine inatla direniyormuş. "Kimsin?" diye sormuş. Ama aslında kim olduğunu biliyormuş, hem de çok iyi biliyormuş.

"Benjamin." Bir de küfür duyulmuş. "Çıkar beni buradan. Yarın geceye kadar da İngiltere'den gitmiş olurum, bir daha asla dönmemek üzere. Babamın bütün parası da sana kalır."

"Para umurumda mı sanıyorsun?" demiş Bessy öfkeyle, bir yandan titreyen elleriyle dolabın kilidini ararken. "Keşke dünyada para diye bir şey olmasaydı da bu hallere düşmeseydin.

Al, açtım, özgürsün, bir daha da yüzünü görmeyeyim. Seni asla serbest bırakmazdım ya, bunu öğrenmeyi ihtiyarların yüreği kaldırmaz, tabii önce canlarına kastetmezsen." Ama Bessy daha cümlesini bitiremeden Benjamin fırlayıp gitmiş, kapıyı ardına kadar açık bırakarak zifirî karanlığın içinde kaybolmuş. Bessy içinde yepyeni bir dehşet hissiyle kapıyı tekrar kapatmış, üstüne bir de sürgülemiş. Sonra en yakındaki sandalyeye oturup hüngür hüngür ağlamaya başlamış, böylelikle biraz ferahlayabilmiş. Ama kendini salabileceği bir zaman olmadığının farkındaymış. İki bacağı iki kurşun külçeymiş gibi gelse de zorlanarak ayağa kalkmış, arka mutfağa geçip bir bardak soğuk su içmiş. O sırada eniştesinin sesini duyunca şaşırmış.

"Götür beni Hester'ın yanına yatır."

Tabii Bessy'nin onu taşımasına imkân yokmuş, ancak yukarı çıkmak üzere yaptığı cansız hamlelere kısmen destek olabiliyormuş. Biraz ilerledikten sonra nefes nefese kalan Nathan'ı sandalyelerden birine oturttuğu sırada John Kirkby ve Atkinson geri dönmüş. John hemen yardımına yetişmiş. Halası yatakta tamamen baygın halde yatıyor, eniştesi de öyle kötü ve bitkin görünüyormuş ki Bessy ikisinin de o anda ölüvereceğinden korkmaya başlamış. Ama John biraz moralini düzeltmiş, ihtiyar adamı kucaklayıp yatağa yatırmış. Bessy, zavallı Hester'ın kolunu bacağını düzeltip rahat bir pozisyona getirmeye çalışırken John köşe dolapta acil durumlar için saklanan cin şişesini getirmek için aşağı inmiş.

Dönünce, "Çok korkmuşlar," demiş başını sallayarak ve ihtiyarlara çay kaşığıyla cin ve sıcak su içirmeye başlamış. Bessy de o sırada ihtiyarların buz gibi ayaklarını ovalıyormuş. "Soğuk da kötü etti herhalde zavallıcıkları!"

John ihtiyarlara sevgiyle bakıyormuş, Bessy de bunu görünce içten içe bu bakışı için ona minnet duymuş.

"Benim gitmem lazım. Atkinson'ı çiftliğe gönderdim Bob'u alsın gelsin diye. Jack de geldi, beraber ahırda öbür adamla ilgileniyorlar. Herif de hepimize sövüp saymaya başladı, en son Bob'la Jack ağzını dizginle bağlamaya çalışıyordu."

"Dediklerine inanmayın sakın," demiş tekrar korkuya kapılan Bessy. "Böyle adamlar hep kendilerine suç ortağı uydurmaya çalışır. İyi ki ağzını bağlamışsınız."

"Öyle, ama şunu diyecektim, Atkinson'la beraber şu öbür herifi de ahıra götürelim, zaten pek sesi soluğu çıkmıyor. Orada hem bu ikisini hem de ineği bir arada gözleyebiliriz. Sonra da benim koca doru kısrağı eyerleyip Highminster'a giderim, polise ve doktora haber veririm. Doktor Preston'ı da alıp gelirim, önce Nathan'la Hester'a bakar, sonra da aşağıdaki kırık bacaklı herife sıra gelir herhalde. O da bir yerde hayatın sillesini yemiş biri sonuçta."

"Doğru," demiş Bessy. "Elbette doktorun gelmesi lazım, baksana şunlara nasıl yatıyorlar. Kilisedeki taş heykellere benziyorlar, onlar gibi hüzünlü ve sessizler."

"Cinle suyu içtikten sonra yüzlerine biraz can gelmeye başladı ama. Başlarına ıslak bez koyup ara sıra da cin içirmeye devam etsen iyi olur Bessy."

Bessy, John'un ardı sıra aşağı inmiş, adamlar dışarı çıkarken onlara ışık tutmuş. Sırtlarında yükleri olmasına rağmen onlara evin köşesini dönene kadar eşlik etmeye ise cesaret edememiş, Benjamin'in hâlâ yakınlarda bir yerde olduğundan, tekrar eve girmeye çalışacağından korkuyormuş. Koşarak tekrar mutfağa girmiş, kapıyı kilitleyip sürgülemiş, şifonyeri kapının önüne itmiş. Perdesiz pencerenin önünden geçtiği sırada, dışarıdan cama yapışmış içeriyi gözleyen bembeyaz bir yüzle karşılaşırım diye korkusundan gözlerini yumuyormuş. Zavallı ihtiyar çift çıt çıkarmadan öylece yatmaya devam ediyormuş, ama Hester kocasına doğru dönüp güçsüz kolunu da adamın boynuna atmış. Nathan en son bıraktığı gibi, başında ıslak bezlerle duruyormuş. Gözlerinden bilincinin yerinde olduğu sezilse de ne bir şey söylüyor ne de etrafında olup biteni fark ediyor gibiymiş; gözlerinden ölüm okunuyormuş.

Hester arada sırada konuşup teşekkür anlamına gelebilecek bir şeyler söylese de Nathan'ın ağzını bıçak açmıyormuş. O korkunç gecenin geri kalanı boyunca Bessy zavallı ihtiyar çif-

tin başında pervane olmuş. Kendi yüreği o kadar ezilmiş, yaralı durumdaymış ki bu işleri yaparken rüyada gibi hareket ediyormuş. O kasım gecesi her zamankinden uzun sürmüş. Saat sekizde doktorun gelişine dek Bessy ihtiyarların durumunda iyiye ya da kötüye doğru herhangi bir değişim fark edememiş. John Kirkby doktoru getirdiğinde aklında, dilinde hâlâ iki hırsızın yakalanması varmış.

Bessy'nin anlayabildiği kadarıyla gizemli Üçüncü'nün varlığı fark edilmemiş. Bunu fark etmek, o büyük dehşetin etkisiyle kapıldığı tiksintiden, onu o gece boyunca pençesinde tutan, hatta düşünme kabiliyetine bile tamamen ket vuran o hissin etkisinden biraz kurtulmasını sağlamış. Artık, elbette biraz da geceyi uykusuz geçirmenin etkisiyle, telaşlı ve yoğun bir şekilde düşünüp duruyormuş. Eniştesinin (belki halasının da) Benjamin'i görüp tanıdığından neredeyse emin gibiymiş, ama sonuçta görmemiş olma ihtimallerine güveniyormuş ve çarmıha gerilecek olsa bile sırrını söylememeye, elbette ağzından da üçüncü bir kişinin orada bulunduğuna dair bir şey kaçırmamaya son derece kararlıymış. Nathan'a gelince, onun ağzından hâlâ tek kelime çıkmamış. Halasının sessizliği de Bessy'yi endişelendiriyor, onun işin içinde Benjamin'in olduğuna dair bir şeyler bildiğini düşündürüyormuş.

Doktor ikisini de dikkatlice muayene etmiş, Nathan'ın başındaki yarayı incelemiş. Sorduğu sorulara Hester'dan birkaç gönülsüz, kestirme cevap alabilse de, o sırada yabancı birinin yanında bulunmasından bile acı çekermiş gibi gözlerini sıkı sıkı yuman Nathan'ı hiç konuşturamamış. Bessy, onların durumuna dair cevap verebileceği sorulara elinden geldiği kadar karşılık vermiş, doktor aşağı inerken de kalbi güm güm atarak peşinden gitmiş. Orta odaya geldiklerinde John'un içeriyi havalandırmak için dış kapıyı açtığını, şömineyi süpürüp yeniden ateş yaktığını, sandalyeleri masanın etrafına düzgünce yerleştirdiğini görmüşler. John, Bessy'nin bakışları yaralı ve şişmiş yüzüne yönelince biraz kızarsa da durumu gülümseyerek geçiştirmeye çalışmış.

"Uzun zamandır bekâr yaşamanın alışkanlığı işte, ortalığı biraz toparlayayım dedim. Durumlarını nasıl buldun doktor bey?"

"Şöyle ki, zavallı ihtiyarlar büyük bir şok yaşamış. Nabızları biraz düşsün diye biraz müsekkinle, ihtiyar adamın başına sürmeniz için merhem göndereceğim. O kadar çok kanaması iyi olmuş, yoksa iltihap kapabilirdi." Doktor sözlerine devam etmiş, Bessy'ye ihtiyarları bütün gün yatakta istirahat ettirmesi için talimat vermiş. Bessy bunları duyunca ihtiyarların bütün gece boyunca korktuğu gibi ölüme yakın bir halde olmadığını anlamış. Doktor, ihtiyar çiftin bir süre bakıma muhtaç olacaklarını düşünse de, sonuçta iyileşeceklerini umuyormuş. Bessy'yse neredeyse bunun aksini isteyecek haldeymiş. İki ihtiyar, hatta kendisi de, kilisenin avlusundaki huzurlu kabirlerinde olsalar daha iyi olabileceğini düşünüyormuş. Hayat ona o kadar acımasız geliyormuş, dolapta gizlenen hırsızın o kısık sesini hatırlamak içine öyle büyük bir dehşet salıyormuş ki bunları düşündükçe mahvoluyormuş.

Bu arada John, bir kadın hamaratlığıyla kahvaltıyı hazırlamaya girişmiş. Bessy, John'un Dr. Preston'a çaya kalması için ısrar ederek işgüzarlık yapmasına biraz bozulmuş, doktorun hemen gidip onu düşünceleriyle baş başa bırakmasını istiyormuş. John'un bütün bunları ona karşı sevgisinden yaptığını, sürekli ona bakıp ne kadar sefil ve hasta göründüğünü düşündüğünü, Dr. Preston'ı ne yapıp edip kahvaltıda ağırlamak isteme nedeninin Bessy'nin üstüne düşen misafirperverliği üstlenme çabası olduğunu anlamıyormuş tabii.

"İnekleri sağdırdım," demiş John, "sizinkileri de bizimkileri de. Atkinson hepsini halletti. Bizim ineğin dün gece hastalanması ne büyük talih olmuş! Koşup bize haber veremeseydin sizinkilerin hali haraptı, biz bile zor baş ettik adamlarla. Hırsızlardan biri bugünün izlerini ölene kadar taşıyacak gibi duruyor, öyle mi doktor bey?"

"York Mahkemesi iki haftaya toplanacak, o zamana bacağının ifade verecek kadar iyileşmesi zor."

"Ha, mahkeme demişken, senin Hâkim Royds'a gidip şahit ifadesi vermen lazım Bessy. Polis öyle dedi, bu celp kâğıdını gönderdiler bir de. Korkma, keyifli bir şey değil elbette, ama uzun sürmez. Olay nasıl oldu onu anlatmanı istiyorlar, o gün Jane," (John'un kız kardeşiymiş bu) "gelip ihtiyarlara bakar, ben de atları yaylı arabaya koşarım, seni şehre götürürüm."

Bessy'nin o anda neden renginin attığını, gözlerinin donuklaştığını kimse bilmiyormuş. Eğer polisler hızlı davranıp da bir şekilde Benjamin'i kaçmadan yakalamayı başarmadıysa, Benjamin'in hırsız çetesine dâhil olduğunu söylemek zorunda kalırım diye korktuğunu bilmiyorlarmış.

Neyse ki Bessy böyle bir zorlukla karşılaşmamış. Zaten John sadece sorulara cevap vermesini, hikâyeyi bulandırmamak için gerekli olanın haricinde bir şey söylememesini tembih etmiş. Hâkim Royds ve kâtibi de Bessy'yi şahsen tanıdıkları için sorgu sürecini mümkün olduğunca eziyetsiz bitirmişler.

Bütün bu işler bitip John'la çiftliğe döndükleri esnada, John zaten yeterince delil toplandığını, dolayısıyla adamları teşhis etmek için Nathan ve Hester'ın mahkemeye çağrılmasına gerek kalmadan mahkûmiyet kararı verilebileceğini söylüyormuş sevinçle. Bessy o kadar yorgunmuş ki, bunun ne kadar iyi bir çıkış yolu olduğunu, yol arkadaşının farkında olmadığı kadar büyük sorunların çözümü anlamına geleceğini bile idrak edemiyormuş.

Jane Kirkby bir hafta kadar Bessy'yle birlikte kalmış ve ona çok büyük yardımı dokunmuş. Bessy, yanında kimse yokken, eniştesinin yüzünde taşlaşmış keder ifadesine baktıkça o korkunç geceyi hatırlıyor, aklını kaçırdığını düşünmeye başlıyormuş. Halasının kederi dışarıya daha hafif yansıyor, zaten imanlı ve kadere teslim olmuş tabiatının bir parçası haline gelmiş gibi görünüyormuş, ama içten içe yüreğinin kanadığı da sezilebiliyormuş. Hester yine de kocasından önce toparlanmış, ama toparlandığı sırada doktor yakında bütünüyle kör kalacağı haberini vermiş. Bessy her gün, hatta günün her saati, onları şüpheye düşüreceği de aklına gelmeden, ilk gün sıkıla sıkıla söylediği gibi yalnızca

iki kişinin, tanımadıkları iki kişinin hırsızlığı gerçekleştirdiğinin tespit edildiğini onlara hatırlatıp duruyormuş. Eniştesi konuya dair tek bir soru bile sormuyorsa da, Bessy Benjamin'le ilgili tek bir kelime etmemesine rağmen, ondan şüphelenilip şüphelenilmediğine ya da bir yerde yakalanıp yakalanmadığına dair bir şeyler öğrenme ihtimali olan bir yerden döndüğünde Nathan'ın meraklı bakışlarla kendisini hızlıca süzdüğünü fark ediyormuş. O yüzden de hemen ihtiyarı rahatlatmak için o gün ne duyduysa hepsini tekrar ediyor, düşündükçe içine korkular salan o tehlikenin her geçen gün zayıflıyor olmasına şükrediyormuş.

Bessy günler geçtikçe halasının ilk başta belli ettiğinden daha fazla şey bildiğine kanaat getirmiş. Gözleri görmeyen Hester'ın elleriyle yoklayarak kocasını aramasında, kederli ve asık suratlı Nathan'ı bulunca onu tek kelime etmeden teselli etmeye çalışmasında son derece mütevazı, dokunaklı bir yan varmış. Bessy bu sevgi ve merhamet dolu tavırlarından halasının Nathan'ın derin kederini fark ettiğini anlayabiliyormuş. Hester ifadesiz yüzünü Nathan'ın suratına dikiyor, görmeyen gözlerinden damla damla yaşlar akıtarak, zaman zaman, kendisini Nathan'dan başkasının duyamayacağını düşündüğü anlarda, daha güzel günlerinde kilisede duyduğu ve o son derece hakiki, samimi inancıyla Nathan'ı teselli etmeye faydası olabileceğini düşündüğü birtakım hikâyeleri tekrar ediyormuş. Fakat günden güne onun da kederi artıyormuş.

Mahkemeden üç ya da dört gün önce ihtiyarlara York'taki duruşmaya katılmaları için iki mahkeme celbi ulaşmış. Bessy de, John da, Jane de buna bir anlam verememiş, çünkü onların adına düzenlenen mahkeme celpleri çok önceden gelmiş ve onların ifade vermesinin mahkûmiyet kararı verilmesi için yeterli olacağı söyleniyormuş.

Heyhat! Müdafaa avukatı, mahkûmlardan işin içinde bir üçüncü kişi daha olduğunu ve o kişinin kim olduğunu duyunca, müvekkillerinin üstüne atılı suçu hafifletmeyi vazife edinip onların suçunun evi ve ev halkının yaşayışını avucunun içi gibi bilen, bütün bu saldırıyı baştan sona planlayan birine yardım etmek-

ten ibaret olduğunu göstermeyi aklına koymuş. Bunu yapabilmek için de anne babanın ifadesine başvurmaya karar vermiş, çünkü zanlıların da ifade ettiği gibi, ihtiyarların evlatlarını sesinden tanımış olmaları gerektiğini düşünüyormuş. Tabii Bessy'nin de onun o gün evde bulunduğuna şahit olduğu ihtimali kimsenin aklına gelmiyormuş ve Benjamin'in İngiltere dışına kaçmış olduğu farz edildiğinden ortada kimsenin kimseye ihanet etmesi gibi bir durum da olmayacağı hesap ediliyormuş.

Düşünceli, şaşkın ve yorgun ihtiyar çift, John ve Bessy'yle birlikte mahkemeden bir gün önce York'a varmışlar. Nathan'ın ağzını hâlâ bıçak açmadığı için Bessy onun aklından neler geçtiğini kestiremiyormuş. Nathan, karısının titreyen elleriyle onu sevip okşadığını bile fark etmiyor gibiymiş, sürekli kaskatı duruyormuş.

Bessy, zaman zaman Hester'ın iyice çocuksulaştığını düşünüp endişeleniyormuş. Hester'ın kocasına karşı çok derin ve tedirgin bir sevgi duyduğuna şüphe olmasa da, Nathan'ın taşlaşmış tavrını yumuşatmak için uğraşıp dururken arada bir hafızası gidiyor gibi oluyormuş; onu eski haline döndürmeye yönelik hazin çabaları esnasında adamın ne sebeple bu kadar değişmiş olduğunu bazen unutmuş gibi görünüyormuş.

"Bu ihtiyarların halini görünce onlara eziyet etmeyeceklerdir," diye düşünüyormuş Bessy duruşma sabahı, aklında belli belirsiz şüpheler dolanırken. "O kadar da acımasız olacak değiller ya!"

Fakat "o kadar" acımasız olabileceklerini gözleriyle görmüş. Avukat, salonun tanıklar için ayrılmış kısmına yaşlı başlı, son derece kederli bir adamcağızın getirildiğini görünce başını kaldırıp hâkime neredeyse özür diler gibi bir bakış atmış. Ardından Nathan Huntroyd ifade vermek için kürsüye davet edilmiş.

"Sayın hâkim, müvekkillerim adına normalde başka sebeplerden dolayı imtina edeceğim bu sorgulamayı yapmam gerekiyor."

"Devam edin!" demiş hâkim. "Doğru olan, hukuka uygun olan neyse onu yapacağız." Fakat kendisi de ihtiyar biri olan hâkim; Nathan solgun yüzüyle, içine çökmüş gibi görünen göz-

leriyle, iki elini tanık kürsüsünün iki yanına yaslayarak sorulara cevap vermeye hazırlandığı sırada titreyen dudaklarını eliyle kapatmış. Nathan, kendisine yöneltilecek soruların neler olacağını sezmeye başladıysa da kendi kendine "Böylesi bir günahkâra karşı ben susacak olsam taşlar bağıracaktır"[17] diyormuş içten içe İlahi Adalet'i yad ederek.

"İsminiz Nathan Huntroyd, doğru mu?"

"Doğru."

"Nab-end Çiftliği'nde yaşıyorsunuz?"

"Evet."

"On iki kasım gecesini hatırlıyor musunuz?"

"Evet."

"Geceleyin bir sesle uyandınız sanırım. O ses neydi?"

İhtiyar, sorgucusunun yüzüne köşeye sıkıştırılmış bir hayvanı andıran gözlerle bakıyormuş. Avukat o bakışı hiçbir zaman unutmamış, o bakış ölene dek aklından çıkmamış.

"Camlara taş atılma sesiydi."

"Önce siz mi duydunuz sesi?"

"Hayır."

"Nasıl uyandınız öyleyse?"

"Hanım uyandırdı."

"Sonrasında da taşların sesini ikiniz birden duydunuz. Başka bir şey duydunuz mu?"

Uzun bir sessizlik olmuş. Ardından alçak sesle ama açık seçik bir "Evet" duyulmuş.

"Neydi duyduğunuz?"

"Benjamin'imiz kendisini içeri almamız için sesleniyordu. En azından Hester sesin ona ait olduğunu söyledi."

"Siz de sesin ona ait olduğunu düşündünüz, öyle değil mi?"

"Hester'a," (sesi artık daha gür çıkıyordu) "uykusuna dönmesini, evin önünden geçen her sarhoşu Benjamin zannetmemesi gerektiğini, onun ölüp gittiğini söyledim."

"O ne dedi?"

---

17 *Yeni Ahit, Luka,* 19:40. (ç.n.)

"Uykuyla uyanıklık arasında Benjamin'imizin sesini duyar gibi olduğunu söyledi; içeri girmek için izin istiyordu, dedi. Ben de ona rüyaları gerçek sanmamasını, öbür yanına dönüp uyumaya devam etmesini söyledim."

"Uyudu mu peki?"

Uzun bir sessizlik olmuş. Hâkim de, jüri üyeleri de, avukatlar da, izleyiciler de nefeslerini tutuyormuş. Sonunda Nathan'ın sesi duyulmuş:

"Hayır!"

"Ne yaptınız o halde? (Sayın hâkim, bu acı verici soruları sormak mecburiyetindeyim.)"

"Hester'ın sakinleşmeyeceğini gördüm, Kitabı Mukaddes'in müsrif oğlan meselindeki gibi Benjamin'in de geri döneceğini düşünüp duruyordu zaten." (Sesi burada biraz çatallandıysa da biraz uğraşıp tekrar normal sesiyle konuşmaya devam edebilmiş.) "Ben kalkmazsam kendisinin kalkacağını söylüyordu, tam o sırada bir ses duyuldu. Sayın baylar, hiç iyi değilim, uzun zamandır hasta yatağımdaydım, her yerim titriyor. Birisi, 'Baba, anne, buradayım, soğukta aç acına dikiliyorum, kalkıp beni içeri almayacak mısınız?' diyordu."

"Kime aitti bu ses?"

"Benjamin'imizin sesine benziyordu. Nereye varmak istediğinizi anlıyorum bayım, bunları konuşmak canımdan can da götürse doğruyu söyleyeceğim. Konuşan kişi Benjamin'imizdi demiyorum, sesi ona benziyordu diyorum..."

"Benim için bu kadarı yeterli efendim. Peki oğlunuzun sesiyle böyle bir talep gelmesinin ardından aşağı inip kapıyı açtınız, karşınızda sanık sandalyesindeki iki adamın yanı sıra üçüncü biri daha vardı, değil mi?"

Nathan başıyla onayladı. Avukat bile o noktadan sonra ağzından daha fazla laf almak için uğraşmayacak kadar merhametliydi.

"Hester Huntroyd'u çağırın."

Gözlerinin görmediği açıkça anlaşılan, tatlı, nazik, endişe etmekten bitkin düşmüş simasıyla yaşlı bir kadın tanık kürsü-

süne gelip –göremese de– karşısında bulunduğunu bildiği ve saygı göstermesi gerektiğini öğrendiği kişileri dizlerini kırarak selamlamış.

Bu mütevazı ve gözleri görmeyen, orada durmuş, ona bir şey yapılmasını (zavallı aklıyla ne olduğunu da bilmediği bir şey tabii ki) bekleyen kadının tavrında farklı bir hava, o anda kendisine bakan herkesi derinden duygulandıran bir şeyler varmış. Avukat tekrar özür dilemiş, fakat bu kez yüzü seğirip duran hâkim cevap verecek kadar bile konuşamamış. Jüri de huzursuz bakışlarla sanık avukatını süzüyormuş. Avukat, haddini aşma tehlikesi içinde olduğunu, jürinin sempatisinin diğer taraf lehine dönme riski olduğunu görmüşse de bir iki soru sorması gerektiğini düşünüyormuş. Dolayısıyla halihazırda Nathan'dan öğrendiklerini temel alarak, uzatmadan, "İçeriye girmek isteyen sesin oğlunuzun olduğunu mu düşündünüz?" diye sormuş.

"Tabii! Benjamin'imiz kim bilir nerelerden evine dönmüştü, eminim."

Hester mahkemenin derin sessizliği içinde, sanki evladının sesini duymayı bekler gibi, kafasını sağa sola çevirmiş.

"Peki, Benjamin o gece evinize geldi ve kocanız da kapıyı açmak için aşağı indi, öyle mi?"

"Öyle oldu sanırım. Aşağıdan bir sürü ses geliyordu."

"O sesler arasında oğlunuz Benjamin'in sesini de duydunuz mu?"

"Dediklerimin ona bir zararı olur mu bayım?" diye sormuş Hester, yüzüne biraz daha zeki, eldeki meseleye daha derinden odaklanan bir ifade yerleşmiş.

"Sizi sorgulamaktaki amacım bu değil. Zaten sanırım kendisi İngiltere'den ayrılmış, söyleyeceklerinizin ona bir zararı dokunmaz. Yani o gece oğlunuzun sesini duydunuz, öyle mi?"

"Evet efendim. Kesinlikle duydum."

"Sonra da birtakım adamlar yukarıya, odanıza geldiler? Ne dediler?"

"Nathan'ın para dolu çorabını nerede tuttuğunu sordular."

"Siz de... Söylediniz mi yerini?"

"Hayır efendim, söylersem Nathan kızar diye düşündüm."

"Ne yaptınız öyleyse?"

Hester'ın yüzünden bir tereddüt ifadesi geçmiş, anlattıklarının sebeplerini ve sonuçlarını daha iyi anlamaya başlamış gibi görünüyormuş.

"Hemen bağırıp Bessy'ye seslendim, yeğenime yani."

"O sırada aşağıdan, merdivenin başından birinin seslendiğini duydunuz?"

Hester yürek parçalayan bir ifadeyle avukata bakmış ama bir cevap vermemiş.

"Muhterem jüri üyeleri, bu hakikate bilhassa dikkatinizi çekmek isterim. Gördüğünüz gibi kendisi birini, üçüncü bir kişiyi yukarıdaki iki adama bağırırken duyduğunu kabul ediyor. Peki bu adam ne diyordu? Bu son soruyu da sorduktan sonra sizi rahat bırakacağım. Merdivenin başında bekleyip yukarı seslenen bu adam ne diyordu?"

Hester'ın yüzü çarpılmış, iki üç kez konuşmaya başlayacak gibi ağzını açıp kapatmış, yalvarırcasına kollarını iki yana açmış ama ağzından tek kelime çıkmamış. Sonra birden en yakınındaki kişinin kollarına yığılmış. Nathan tanık kürsüsüne atılmış:

"Sayın hâkim, sizi de bir kadın doğurmuştur elbet, bir anaya böyle muamele etmek yakışıksız bir iş. Evet, kapıyı açmamız için seslenen kişi oğlumdu, tek evladımdı, yukarıdakilere de eğer yeğenini çağırmak için seslenen kadıncağız sesini kesmeyecek olursa boğazını sıksınlar diye bağırıyordu. İşte gerçekler bunlar, hepsi bu. Bu gerçeği öğrenmek için yaptıklarınız yüzünden sizi Tanrı'ya havale ediyorum."

Acılı anne o günün gecesi olmadan inme geçirip ölüm döşeğine uzanmış. Neyse ki yaralı yüreklerin nihai durağı, Tanrı'nın tesellisinden nasiplerini alacakları asıl yuvalarıdır.

KÖŞE ODADAKİ HAYALET

Charles Dickens
Çeviren: Yunus Çetin

Sırası (ya da kendi ifadesiyle "nöbeti") yaklaştıkça yerinde duramadığını fark etmiştim ki Mr. Governor ciddi bir ifadeyle ayağa kalktı; kendi hikâyesini anlatmadan önce "geminin kıç tarafına" çıkıp benimle konuşmak üzere izin isteyince de hepimizi şaşırttı. Herkesçe sevilip sayıldığı için bu lütuf kendisine cömertçe gösterildi, biz de birlikte salona çıktık.

"Aziz tertibim," dedi Mr. Governor, "bu hurda gemiye bindiğimden beri gece gündüz başıma musallat oldu."

"Kim musallat oldu Jack?"

Elini omzuma hafifçe vurup oradan çekmeyen Mr. Governor, "Kadın suretinde bir şey," dedi.

"Sahi mi! Şu püsküllü belan yani. Yüz yaşına gelsen de *onun* tesirinden kurtulamayacaksın Jack."

"Öyle deme, gayet ciddiyim. Sabaha kadar tek bir suret musallat oldu bana. Aynı suret gün boyu mutfakta beni öyle afallattı ki gemi mürettebatını hepten zehirlemediğime şükrediyorum. Hayal ürünü bir varlıktan söz etmiyorum ama. Görmek ister misin onu?"

"Çok isterim doğrusu."

"İşte karşında!" dedi Jack. Bunun üzerine bizim ardımızdan sessizce odadan çıkan kız kardeşimi takdim etti.

"Öyle mi?" dedim. "O halde, canım Petty, *sana* da birinin musallat olup olmadığını sormama lüzum yok galiba."

"Hiç rahat bıraktığı yok," dedi.

Odaya bu kez üç kişi olarak dönüşümüz ve kız kardeşimi köşe odadaki hayalet, Jack'i de Kız Kardeşimin Odasındaki ha-

yalet olarak takdim edişim herkeste muhteşem bir tesir bıraktı – hatta geceyi taçlandıran andı. Mr. Beaver öyle sevindi ki çok geçmeden "en küçüğünden bir bahanenin gemici dansına başlamasına yeteceğini" ifade etti. Mr. Governor gerekli bahaneyi hiç bekletmeden sağlayarak karşılıklı oynamayı teklif etti; derken, daha önce hiçbirimizin şahit olmadığı, bir daha da kolay kolay şahit olamayacağı topuk vurmalar, diz bükmeler, ayak sürtmeler ve sallanan bacaklarla yapılan birtakım gösterişli hareketler birbirini izledi. Doya doya gülüp bitkin düşene kadar alkış tuttuğumuzda, altta kalmaya razı gelmeyen Starling, biraz daha yeni, Lancashire klog dansı tarzında sıçramalı bir gösteriyle şereflendirdi bizi – bildiğim kadarıyla, şimdiye kadar icra edilmiş en uzun danstı bu: Ayaklarıyla çıkardığı sesler geçitlerden, tünellerden ve kırlardan geçen bir lokomotife; bize ne olduklarını kibarca anlatmasa aklımızın ucundan bile geçmeyecek türlü çeşit şeye dönüştü.

O gece herkes dağılmadan önce, Perili Ev'de geçirdiğimiz üç ayın kız kardeşimle Mr. Governor'ın evlilik töreniyle sonlandırılmasına karar verildi. Belinda nedime tayin edildi, Starling ise damada eşlik edecekti.

Sözün özü oradaki günlerimizi mutlu mesut geçirdik ve gördüklerimiz kendi muhayyilemizin ve hatıralarımızın hayaletlerinden ibaretti, daha nahoş hiçbir şey musallat olmadı bize. Kuzenimin eşi, kocasına beslediği engin sevgiyle ve bu sevginin kendisinde yarattığı değişimden ötürü kocasına duyduğu şükranla kendi hikâyesini kocasının ağzından anlatmıştı bize; ki aramızda bu nedenle onu daha çok sevmeyen, ona daha çok saygı duymayan tek bir kişi olmadığına eminim.

Sonunda bir sabah, yılın en kısa ayı sona ermezden önce, olağandışı hiçbir şey olmayacakmışçasına çan kuleli kiliseye doğru yola çıktık ve orada Jack ile kız kardeşim olabilecek en makul şekilde evlendiler. O gün Belinda ile Alfred Starling'in bir parça içli ve keyifsiz olduklarını gözlemlediğimi ve sonradan yine aynı kilisede evlenmek üzere nişanlandıklarını belirtmeden geçmemeliyim. İçinden geçtiğimiz çağda ikisi için de harika bir

gelişme, son derece faziletli bir birliktelik olarak görüyorum bunu. Starling biraz şiir peşinde, Belinda'ysa bir miktar nesir arıyor, ki bu ikisinin evliliği bana kalırsa insanlığın görüp göreceği en mutlu evlilik sayılabilir.

Son olarak, okurlarıma tüm içtenliğimle sunacağım şu Noel tebriğini Perili Ev'den yola çıkarak kaleme aldım: – İnanç denen yüce erdemden faydalanalım, ama suiistimal etmeyelim onu; en güzel Noel kitabı olan Yeni Ahit'e ve birbirimize inanarak en iyi şekilde istifade edelim bu erdemden.

Perili Ev *Charles Dickens'ın yönettiği* All the Year Round *dergisinin 1859 Noel Özel sayısında bulunan sekiz öyküden oluşur. Dickens'ın bu dergide yayımlanmış öykü derlemeleri arasında en popüleridir. Her öykü "perili ev"in bir odasına musallat olan bir hayaleti konu alır. Üçü Dickens tarafından yazılan öykülerin geri kalanı Hesba Stretton, George Augustus Sala, Adelaide Anne Procter, Wilkie Collins ve Elizabeth Gaskell imzasını taşıyor.*

CHARLES DICKENS - BÜTÜN ESERLERİ: 5

Bu kitap, çokseslilığine uygun olarak Çevirmenler Meslek Birliği (Çevbir) üyesi sekiz çevirmen tarafından Türkçeye aktarılmış ve eserin satışından elde edilecek telif ücreti Çevbir'e bağışlanmıştır. Çevbir 2006 yılında kitap çevirmenlerinin haklarını korumak için kurulmuş bir meslek örgütüdür. Bugün altyazı-seslendirme ve tiyatro çevirmenlerini de temsil eden Çevbir yayıncılık sektörünün etkili aktörlerinden biri olarak faaliyet gösteriyor.

9 786254 296918